

РОБЪРТ ХАЙНЛАЙН ДВОЙНА ЗВЕЗДА

Превод от английски: Кънчо Кожухаров, 1996

chitanka.info

*На Хенри
и Кетрин Катнър*

1

Когато някой влезе в заведение облечен като селяндур, а се държи сякаш е собственикът, значи е космонавт.

Това е логически неизбежно. Професията му го кара да се чувства като шеф на цялото творение; стъпи ли на земя, си мисли, че прави благотворително посещение сред селянията. Що се отнася до лишените от елегантност дрехи, трудно можеш да очакваш от мъж, който прекарва в униформа девет десети от времето си, да знае как трябва да се носи. За пишман шивачите, които гъмжат около всеки космодрум и продават „наземни одеяния“, той е мухльо, жертва.

Ясно ми беше, че това едрококалесто приятелче се е облякло при Омар Палаткаджията — като почнем с туй, че подплатените му рамене бяха прекалено големи, а шортите скроени така, че щом седна, полазиха нагоре по косматите му бедра, и свършим с набраната шемизетка, която може би щеше да стои добре на някоя крава.

Аз обаче запазих мнението си за себе си и с последния си половин империал му купих едно питие. Прецених, че като се вземе предвид как космонавтите се отнасят към парите, мога да го смятам за капиталовложение.

— Жежки сопла! — рекох, щом докоснахме чаши. Той ми хвърли бърз поглед.

Това бе първата ми грешка в моето вземане-даване с Дак Броудбент. Вместо да отвърне „Чист космос!“ или „Добро кацане!“, както му се полагаше, той ме изгледа от главата до петите и меко каза:

— Хубав тост, само дето си сбъркал човека. Никога не съм летял.

Това също бе подходящ момент да си затворя устата. В бара на „Каса Маняна“ рядко идват космонавти; хотелът не е от ония, които им допадат, а е и на доста мили от космодрума. Когато някой се напъха в земни дрехи, издири някое тъмно ъгълче в бара и възразява да го наричат космонавт, това си е негова работа. Аз самият избрах туй местенце, за да мога да виждам, без да ме виждат — по него време дължах малко пари тук-там, не кой знае колко, но достатъчно да се

чувствам неудобно. Би трябвало да приема, че и той си има лични причини, и да ги уважава.

Само че гласовите ми струни си живееха свой собствен живот — свободен и независим.

— Не ми ги разправяй, спътниче — отговорих. — Ако ти си земен плъх, аз съм кметът на Тихо сити.^[1] Мога да се обзаложа, че си изпил повече пиене на Марс — добавих, като забелязах колко предпазливо вдига чашата си — издайнически жест, че е привикнал към ниска гравитация, — отколкото въобще някога си изпил на Земята.

— По-тихо приказвай! — отрязва ме той, без да помръдне устни. — Откъде си толкова сигурен, че съм voyageur?^[2] Ти не ме познаваш.

— Извинявай — рекох. — Можеш да бъдеш каквото си искаш. Само че аз имам очи. Щом влезе и се издаде.

Той измърмори нещо под нос.

— Как?

— Не се тревожи. Съмнявам се дали някой друг го е забелязал. Просто аз виждам неща, които другите хора не виждат — и му подадох моята картичка едва ли не крадешком. Има само един Лоренцо Смайнд — този от едноличната акционерна компания. Да, аз съм „Великият Лоренцо“ — стерео, записи, драматични пиеси — „Изключителен мим и мимикриращ артист“.

Той прочете картичката ми и я пъкна в джоба на ръкава си, което ме раздразни; тези картички ми бяха стрували доста пари — истинска имитация на ръчна гравюра.

— Ясно ми е какво искаш да кажеш — рече той тихо, — но какво не е наред в държането ми?

— Ще ти покажа — отвърнах. — Ще ида до вратата като някой земен плъх, а ще се върна така, както вървиш ти. Гледай — и го направих, като на връщане леко преувеличих походката му, за да може да улови разликата с нетренираните си очи — стъпалата се плъзгат леко над пода, сякаш отдолу са палубните плочи, тежестта — изнесена напред и балансирана от хълбоците, ръцете — леко напред и встрани от тялото, готови да сграбчат най-близкия предмет.

Има още дузина други детайли, които не могат да бъдат описани с думи; работата е там, че когато го правиш, трябва да бъдеш космонавт, тялото ти да е нащрек, а равновесието да е неосъзнавано — трябва да се вживееш в това. Градският жител цял живот върви

слепешката по гладки подове — стабилни подове с нормална земна гравитация, и като едното нищо ще се спъне в някоя цигарена хартийка. Космонавтът обаче няма да го направи.

— Разбра ли какво имам предвид? — попитах, като се плъзнах на стола си.

— Май да — кисело призна той. — Наистина ли така вървя?

— Да.

— Хм... Може би ще трябва да взимам уроци при теб.

— Е, би могло и да е по-зле — признах аз.

Седеше и ме оглеждаше от горе до долу, а сетне започна да говори — после размисли и повика с пръст бармана да ни напълни пак чашите. Когато донесоха напитките, плати, изпи своята и с едно-единствено ловко движение се вдигна от мястото си.

— Изчакай ме — промълви.

С тая чаша на масата, дето ми я беше поръчал, нямаше как да откажа. Нито пък исках да отказвам; той ме интригуваше. Харесвах го, макар да го познавах само от десет минути; беше от ония грозновато красиви юнаци, на които жените налитат като мухи на мед, а мъжете се подчиняват.

Той грациозно пое през помещението и мина край една маса с четирима марсианци близо до вратата. Не харесвах марсианците. Не ми се нравеше, че нещо, което мяза на увенчан с противослънчев шлем пън, може да претендира за правата на човек. Не ми харесваше начина, по които им израстваха псевдокрайници; напомняше ми за змии, които изпълзват от дупките си. Нито ми беше приятен фактът, че могат да гледат едновременно във всички посоки, без да си въртят главите — ако имаха глави, макар естествено те да нямат. И не можех да понасям миризмата им!

Никой не може да ме обвини в расови предразсъдъци. Хич не ме е еня кой човек от каква боя, раса или религия е. Само че хората са си хора, докато марсианците са неща. По мое разбиране те не бяха дори животни. По-скоро бих се навил цял ден наоколо да се върти някой брадавичест глиган. Мислех, че да ги пускат в ресторантите и баровете, в които ходят хора, минава всяка граница. Само че, разбира се, Договорът съществуваше, така че какво ли бих могъл да сторя?

Когато влязох, тия четирите не бяха там, иначе щях да ги подуша. Ако е там въпросът, те положително не биха могли да са там и

само преди минути, когато бях отишъл до вратата и обратно. Ето ти ги обаче сега, стоят си на пиедесталчетата около една маса и се преструват на хора. Даже не бях чул климатичната инсталация да повиши оборотите.

Измуртената напитка пред мен вече не ме привличаше; исках просто моят домакин да се върне, за да мога да си тръгна учтиво. Изведнъж се сетих, че той беше погледнал към тях, точно преди да излезе тъй бързо, и се зачудих дали марсианците имат нещо общо с това. Загледах се в тях и се опитах да разбера дали обръщат внимание на нашата маса, само че как да разбереш къде гледа един марсианец или пък какво мисли? Ето ти още нещо, което не ми харесваше у тях.

Поседях няколко минути, като се заглавичквах с питието и се чудех какво ли е станало с моя приятел космонавта. Бях се надявал, че гостоприемството му може да включи една вечеря и — ако си станем достатъчно simpatico — евентуално дори мъничък краткосрочен заем. Останалите ми перспективи бяха — признавам си! — доста профирни. Последните два пъти, когато се бях опитал да звънна на моя импресарио, автоматичният му секретар само записа съобщението ми и ако довечера не пуснех някоя монета във вратата, стайчето ми нямаше да се отвори за мен... Ето в какво затруднено положение се бях озовал: бях стигнал дотам да спя в кабинка, която се отваря с монети.

Насред меланхоличните ми размишления един келнер ме докосна по лакътя.

— Търсят ви, господине.

— А? Много добре, приятел, ще донесеш ли един инструмент на масата?

— Съжалявам, господине, но не мога да прехвърля разговора. Кабина 12 във фойето.

— О-о. Благодаря — отвърнах аз колкото мога по-топло, тъй като не бях в състояние да му дам бакшиш. На излизане заобиколих отдалеч марсианците.

Скоро видях защо не ме бяха свързали на масата — кабина 12 беше с максимална секретност: звукоизолирана, непрозрачна, оборудвана със скремблър^[3]. На екрана нямаше никакъв образ и той не се проясни дори и след като вратата се заключи зад мен. Остана си млечно бял чак докато не седнах долу и не наместих лицето си в

рамката, а сетне непрозрачните облаци се стопиха и аз установих, че гледам право в моя приятел космонавта.

— Съжалявам, че така ти се измъкнах — бързо рече той, — но много бързах. Искам да дойдеш веднага в стая 2106 на „Айзенхауер“.

Не ми даде никакво обяснение. „Айзенхауер“ е хотел, който има също тъй малко шансове сред космонавтите, както „Каса Маняна“. Подушвах неприятности. Човек не се запознава с някой чужденец в бара и после да настоява той да иде в някоя хотелска стая — е, във всеки случай не с чужденец от същия пол.

— Защо? — попитах.

Космонавтът придоби специфичното изражение, което имат хората, навикнали да им се подчиняват без въпроси; аз го изучавах с професионален интерес — то не прилича на гняв, а по-скоро е като гръмоносен облак точно преди бурята. Сетне той се овладя и тихо отвърна:

— Лоренцо, няма никакво време за обяснения. Свободен ли си за работа?

— Професионален ангажимент ли имаш предвид? — отговорих бавно аз. За един ужасяващ миг заподозрях, че той ми предлага... е, ти знаеш какво — бачкане. Дотогава бях запазил професионалната си гордост неопетнена независимо от камъните и стрелите на несправедливата съдба.

— О, професионален, разбира се! — бързо ми отвърна той. — Трябва ни най-добрият актьор, когото можем да намерим.

Не позволих облекчението да се изпише на лицето ми. Вярно е, че бях готов да върша каквато и да е професионална работа — с удоволствие бих изиграл балкона в „Ромео и Жулиета“ — само че не е за препоръчване да се показваш нетърпелив. — От какво естество е ангажиментът? — попитах. — Календарът ми е почти пълен.

Той не ми обърна внимание.

— Не мога да ти обясня по телефона. Може и да не знаеш, но всяка скремблираща верига може да бъде дезаскремблирана, стига да имаш нужното оборудване. Бързо си довлечи задника тук!

Беше припрян, затова аз можех да си позволя да не припирам.

— Хайде сега — запротестирах, — за какъв ме мислиш? За нощен пазач? Или за някой неопитен младок, дето умира за

привилегията да носи копие? Аз съм Лоренцо! — вирнах брадичка и придобих оскърбен вид. — Какво ти е предложението?

— Ъ-ъ... По дяволите, Не мога да ти кажа по телефона. Колко получаваш?

— А? За професионалната ми заплата ли питаш?

— Да, да!

— За еднократно участие или за седмица? Или при свободно договаряне?

— Ъ-ъ, няма значение. Колко получаваш за един ден?

— Минималната ми такса за еднократно участие е сто империала — това си беше простата истина. О, случвало се е понякога да плащам скандални суми на посредника, но поръчителят никога не е прочитал в договора по-малко от подobaващото ми заплащане. Всеки човек си има своите стандарти. По-скоро бих гладувал.

— Чудесно — бързо отговори той, — сто империала в брой, на ръка в минутата, в която се появиш тук. Само че побързай!

— А? — с внезапно разочарование осъзнах, че спокойно бих могъл да кажа двеста или дори двеста и петдесет. — Само че аз не съм се съгласявал да приема ангажимента.

— Да не ти пука! Ще го обсъдим, когато дойдеш. Стотачката е твоя, даже и ако ни отхвърлиш предложението. Ако приемеш — е, смятай я за премия, която е извън заплащането. Сега ще се размърдаш ли да дойдеш тук?

Кимнах.

— Положително, господине. Имайте малко търпение.

За късмет „Айзенхауер“ не е много далеч от „Каса“, тъй като нямах и грош, за да си платя вакуумната капсула. Макар сега изкуството на бързоходството да е почти изчезнало, аз му се наслаждавам, а и то ми дава време да обмисля нещата. Не съм глупак; ясно ми беше, че когато някой иска насила да даде пари някому, е време да се проверят картите, защото почти сигурно работата ще включва нещо незаконно, опасно или и двете едновременно. Не че вдигах голяма патардия заради законността ^[4] такава; бях съгласен с Барда^[5], че Законът често пъти е идиот. В общи линии обаче се движа в правилната посока.

Сега разбирах, че нямам достатъчно факти, така че ги изхвърлих от ума си, заметнах пелерината си през дясното си рамо и закрачих,

като се наслаждавах на мекото есенно време и богатите и разнообразни ухания на големия град. При пристигането си реших да пренебрегна главния вход и да взема скоростния асансьор от подземния етаж до двадесет и първия. Имах смътното усещане, че не това е мястото, където да позволя на публиката ми да ме разпознае. Моят приятел воаяжьорът ми отвори вратата.

— Доста време ти отне — озъби ми се той.

Измъкнах се с едно „Нима?“ и се огледах. Както и очаквах, апартаментът беше скъп, но набоклучен и имаше поне една дузина използвани стъклени чаши и още толкоз за кафе, разпилени тук и там; не трябваше много акъл, за да се види, че съм просто последният от множеството гости. Проснал се на един диван, насреща ми се чумереше друг мъж, на когото като за начало лепнах етикета „космонавт“. Погледнах въпросително, но не ми го представиха.

— Е, сега поне си тук. Хайде да се захванем с работа.

— Разбира се. Което ми напомня — добавих, — че се говореше нещо за премия или за предварителен хонорар.

— А, да — той се извърна към мъжа на дивана. — Джок, плати му.

— За какво?

— Плати му!

Сега вече знаех кой е шефът, макар, както щях да разбера, обикновено нямаше особени съмнения за това, когато Дак Броудбент беше в някое помещение. Другият бързо се изправи, все още начумерен, и ми отброи една петдесетачка и пет десетачки. Прибрах ги небрежно, без да ги броя, и казах:

— Джентълмени, аз съм на ваше разположение.

Едрият ухапа устната си.

— Първо искам тържествено да се закълнеш дори и на сън да не говориш за тази работа.

— Ако само думата ми не стига, нима клетвата ми ще свърши повече работа? — погледнах по-дребния, който пак се бе отпуснал на дивана. — Не мисля, че сме се срещали. Аз съм Лоренцо.

Той ми хвърли един поглед и отмести очи. Моят познайник от бара бързо заяви:

— Имената тук нямат значение.

— Няма ли? Преди да почине, моят почитаем баща ме накара да му обещавам три неща: първо, никога да не смесвам уискито с нещо друго освен с вода; второ, винаги да игнорирам анонимните писма; и последно, никога да не разговарям с непознат, който отказва да си каже името. Приятен ден, господа — и се насочих към вратата с техните сто империяла да ми топят джоба.

— Стой! — аз спрях. Той продължи:

— Ти си абсолютно прав. Аз се казвам...

— Капитане!

— Стига, Джок. Аз съм Дак Бродбент; а онзи, дето ни се блещи, е Жак Дюбоа. И двамата сме воаяжъори — майстор пилоти, всички класове, всякакви ускорения.

Поклоних се.

— Лоренцо Смайнд — казах скромно, — жонгльор и артист, връзка чрез клуб „Агнетата“ — и си отбелязах наум да си платя членския внос.

— Добре. Джок, що не опиташ за разнообразие да се усмихнеш. Лоренцо, съгласен ли си да пазиш нашата работа в тайна?

— Под роза.^[6] Това е разговор между джентълмени.

— Независимо дали ще приемеш работата?

— Независимо дали ще постигнем съгласие. Аз съм само човек, но като се изключат незаконните методи за разпит, що се отнася до мен вашата тайна е в безопасност.

— Лоренцо, на мен ми е съвсем ясно какво ще направи неоексокаинът с челния мозък на някой човек. Не очакваме невъзможни неща.

— Дак — възбудено каза Дюбоа, — това е грешка. Ние би трябвало поне...

— Млъквай, Джок. В този момент не искам никаква хипноза. Лоренцо, искаме да направиш едно превъплъщение. Само че то трябва да е толкова съвършено, че никой — имам предвид точно никой — никога да не разбере, че е станало такова нещо. Можеш ли да свършиш такава работа?

Аз се намръщих.

— Първият въпрос не е мога ли, а дали ще искам. Какви са обстоятелствата?

— Ъ-ъ, подробностите — по-късно. Общо казано, това е обичайно дублиране на добре известна обществена фигура. Разликата е там, че превъплъщението трябва да е толкова съвършено, та да измами хората, които познават човека добре и трябва да го видят отблизо. Няма да бъде просто гледане на някой парад от трибуната или закичване на медали на момиченца-скаути — той проникателно ме изгледа. — Ще бъде необходим истински артист.

— Не — отвърнах незабавно.

— А? Слушай, ти още нищо не знаеш за работата. Ако съвестта ти те безпокои, трябва да те уверя, че няма да работиш в ущърб на интересите на човека, в когото ще се превъплътиш, нито пък в ущърб на чиито и да било интереси. Това е работа, която наистина е необходимо да бъде извършена.

— Не.

— Добре де, защо, за Бога? Ти дори не знаеш колко много ще ти платим.

— В случая заплащането няма значение — отвърнах твърдо аз. — Аз съм актьор, а не дубльор.

— Не те разбирам. Има сума ти актьори, които прибират нечии излишни пари, като се явяват пред публиката вместо разни знаменитости.

— Аз ги смятам за проститутки, а не за колеги. Нека да обясня. Един автор уважава ли анонимния писател, който дава друг да се подпише под творбата му? Ти ще уважаваш ли някой художник, който позволява друг човек да се подпише на картината му — заради пари? Може би духът на артиста да е чужд за вас, господине, но все пак вероятно ще успея да изложа нещата с термини, които са подходящи за вашата професия. Ти би ли се задоволил само за пари да пилотираш някой кораб, а някой друг човек, който не притежава твоето голямо изкуство, да носи униформата, да приема почестите, да бъде публично възхваляван като Майстора? А?

Дюбоа изпръхтя.

— Колко?

Броудбент свъси вежди към него.

— Мисля, че разбирам възраженията ти.

— За артиста, господине, славата е на първо място. Парите са просто досадното средство, което му дава възможност да създава

творбата си.

— Хм... Добре, значи ти не би го направил просто заради пари. А би ли го направил по други съображения? Ако чувстваш, че това трябва да се направи и че ти си единственият, който би могъл успешно да го стори?

— Възможността я допускам, но не мога да си представя обстоятелствата.

— Няма защо да си ги представяш; ние ще ти ги обясним.

Дюбоа скочи от дивана.

— Слушай, Дак, не можеш...

— Трай, Джок! Той трябва да знае.

— Няма защо да го узнава точно сега и точно тук. А ти нямаш никакво право да излагаш всички на опасност, като му кажеш. Нищичко не знаеш за него.

— Това е пресметнат риск — и Броудбент се извърна към мен.

Дюбоа сграбчи ръката му и го извъртя обратно.

— По дяволите пресметнатия риск! Дак, по-рано ти се доверявах, но този път преди да те оставя да се раздрънкаш, ъ-ъ-ъ, един от нас двамата няма да бъде в състояние да говори.

Броудбент като че ли се стресна, но сетне студено се усмихна отвисоко на Дюбоа.

— Джок, синко, мислиш ли, че си в състояние да го направиш?

Дюбоа го изгледа кръвнишки, но не трепна. Броудбент беше с една глава по-висок и с дваисет кила по-тежък. За пръв път усетих, че харесвам Дюбоа; винаги ме е трогвала галантната смелост на котенцето, бойното сърце на бантамския петел и готовността на някой дребен човек по-скоро да умре на мястото си, отколкото да превие врат... И макар да не очаквах Броудбент да го убие, си мислех, че след малко ще видя Дюбоа в ролята на парцал за бърсане на прах.

Изобщо не мислех да се намесвам. Всеки човек има правото сам да си избере времето и начина на собственото си унищожение.

Видях как напрежението растеше. После Броудбент изведнъж се разсмя и потупа Дюбоа по рамото.

— Браво, Джок! — обърна се към мен и тихо рече:

— Ще ни извиниш ли за малко? Моят приятел и аз трябва да изпушим една голяма лула.

Апартаментът беше оборудван със звукоизолиращ ъгъл, в който имаше факс и телефон. Броудбент хвана Дюбоа за мишницата и го поведе нагам; те се изправиха и ожесточено заспориха.

Понякога подобни устройства, които са на обществени места като например в хотелите, въобще не са онова, което биха могли да бъдат, и не успяват напълно да заглушат звуковите вълни. „Айзенхауер“ обаче е луксозна къща и поне в този случай оборудването работеше идеално; можех да видя устните им, но не можех да чуя нито звук.

Само че аз наистина можех да видя как се движат устните им. Лицето на Броудбент беше обърнато към мен, а Дюбоа го виждах в стенното огледало. Когато започнах да изпълнявам моя прочут менталистки номер, открих защо баща ми ме беше пердашил по дупето, докато не се научих на мълчаливия език на устните — винаги изпълнявам менталическият номер в ярко осветена зала и използвам очила, които... няма значение; важното е, че мога да чета по устните.

Дюбоа приказваше: Дак, скапана, глупава, нецензурна, незаконна и съвършено невероятна мръсотийо, ти да не искаш и двамата да свършим, като броим камънаците на Титан? Този самомнителен мухльо ще си изприкаже и червата.

Едва не изгървах отговора на Броудбент. Самомнителен, виж ти! Като се изключи хладното одобрение на собствения ми гений, аз чувствах, че съм скромнен човек.

Броудбент: ... като не можем да участваме в друга игра, какво значение, че тази е нечестна? Джок, няма кого друго да използваме.

Дюбоа: Чудесно, тогава докарай тук доктор Скортиа да го хипнотизира и да му тресне една инжекция за щастие. Само не му обяснявай как стоят нещата — във всеки случай не преди да му създадем условен рефлекс, не и докато продължаваме да тъпчем калта.

Броудбент: Ха, та самият Скортиа ми каза, че за такова изпълнение, каквото ни трябва, не бива да разчитаме на хипноза и наркотици. Ще ни е нужно съдействието му, интелигентното му съдействие.

Дюбоа изпръхтя.

— Каква ти интелигентност? Само го погледни. Виждал ли си някога как някой петел се перчи в задния двор? Да, вярно, че е точно толкоз едър и с такава конструкция, каквато ни трябва, а черепът му

изглежда съвсем като на Шефа, само че в него няма нищичко. Ще се паникьоса, ще избухне и ще издаде цялата работа. Не става за тая роля — той е просто един любител!

Ако бяха обвинили безсмъртния Карузо, че пее не в тон, той едва ли би бил по-оскърбен от мен. Само че аз мисля, че в този момент оправдах клетвата си в името на Бърбидж и Буут^[7]; продължих да си полирам ноктите и пренебрегнах оскърблението — просто си отбелязах наум, че някой ден ще трябва да накарам приятелчето Дюбоа да се разсмее и да заплаче само в разстояние на двадесет секунди. Изчаках още малко, сетне станах и доближих звукоизолиращия ъгъл. Като видяха, че смятам да влезе вътре, и двамата млъкнаха. Аз тихо рекох:

— Оставете, джентълмени, аз промених решението си.

Дюбоа придоби облекчено изражение.

— Не искаш да се захванеш с работата.

— Имам предвид, че приемам ангажимента. Няма защо да ми обяснявате. Приятелят Броудбент ме увери, че работата няма да е против моята съвест, и аз му вярвам. Той ме увери, че има нужда от актьор. Бизнес проблемите на продуцента не са моя грижа. Приемам.

Дюбоа като че се ядоса, но си затрая. Очаквах Броудбент да бъде доволен и облекчен; вместо туй той сякаш се разтревожи.

— Добре, Лоренцо — съгласи се той, — тогава да продължим. Не знам точно колко дълго ще имаме нужда от теб. Сигурен съм, че няма да е повече от няколко дни, като през това време ти ще бъдеш пред публика само веднъж-два пъти за по около един час.

— Това няма значение, стига да имам време да проуча ролята — превъплъщението. Само че колко дни приблизително ще имате нужда от мен? Ще трябва да уведомя импресариото си.

— О, не! Не го предупреждавай.

— Добре де, колко време? Една седмица?

— Ще трябва да е за по-малко, иначе сме закъсали.

— А?

— Нищо, нищо. Сто империала на ден устройват ли те?

Поколебах се, защото се сетих с каква леснина беше приел моя минимум само за да разговаря с мен, и реших, че сега му е времето да бъде благороден. Махнах пренебрежително с ръка.

— Хайде да не говорим за такива неща. Не се съмнявам, че ще ми дадете хонорар, който съответства на стойността на моето изпълнение.

— Добре, добре — нетърпеливо се извърна Броудбент. — Джок, извести хората. После се обади на Ленгстън и му кажи, че започваме плана Mardi Gras.^[8] Синхронизирай нещата с него. Лоренцо... — направи ми знак да го последвам и влезе в банята. Отвори едно малко куфарче и попита:

— Можеш ли да направиш неща с тия вектори?

Наистина си бяха вектори — от онези прекалено скъпи и непрофесионални гримьорски комплекти, които продават на мечтаещите за сцената хлапаци. Аз се втренчих в него с леко отвращение.

— Да разбирам ли, господине, че очаквате сега да започна превъплъщението? Без да имам време да проуча ролята?

— А? Не, не, не! Искам за всеки случай да промениш лицето си — да не би някой да те познае, като излизаме оттук. Нали е възможно?

Хладно отвърнах, че всички знаменитости носят товара да бъдат разпознавани на обществени места. Не добавих, че сигурно безчет хора биха разпознали Великия Лоренцо на което и да било обществено място.

— Добре. Значи промени си физиономията така, че да не е твоята — и той рязко излезе.

Въздъгнах и се загледах в детските играчки, които ми бе дал, несъмнено мислейки, че това са работните инструменти на моята професия — гримове, които стават за клоуни, вонящо лепило на спиртна основа и кичури коса от текстил, които изглеждаха като изнищени от килима в гостната на леля Меги. Нямаше и унция Силикопלט, нито електрически четки, нито каквито и да било съвременни приспособления. Само че един истински артист може да направи чудеса с обгоряла клечка кибрит или обикновени кухненски остатъци — и със своя гений. Нагласих осветлението и се отпуснах в творческа унесеност.

Има няколко начина едно добре известно лице да не бъде разпознато. Най-лесният е подвеждането. Облечи един човек в униформа и едва ли някой ще види лицето му — случайно да помниш лицето на последния полицаи, когото си видял? Ще можеш ли да го

идентифицираш, ако следващия път го видиш в цивилни дрехи? На същия принцип действа и привличащата вниманието специална особеност. Оборудвай някого с огромен нос и евентуално го обезформи с *асне rosacea*,^[9] простакът като хипнотизиран ще се втрещи в самия нос, а възпитаният човек ще се извърне. И никой от двамата няма да види лицето.

Отказах се от този примитивен маньовър, тъй като прецених, че моят работодател предпочита изобщо да не бъде забелязан, а не да ме запомнят заради някоя особеност, макар и без да ме познаят. Това е далеч по-трудно: всеки може да бъде подозрителен, ала за да не бъдеш забелязан, е необходимо истинско умение. Трябваше ми лице, което да е тъй обикновено, тъй невъзможно за запаметяване като истинското лице на безсмъртния Алек Гинес^[10]. За нещастие моите аристократични черти са прекалено забележими, прекалено хубави — печален недостатък за един жанров артист. Както баща ми казваше: "Лари, ти си прекалено идиотски красив! Ако не си размърдаш ленивия задник и не изучиш занаята, ще прекараш петнайсетина години като някой младок — с погрешното впечатление, че си актьор — а после ще свършиш с това, че ще продаваш сладкиши във фоайето. „Глунав“ и „красив“ са двата най-големи порока в шоу бизнеса — а ти ги имаш и двата.

Сетне сваляше колана си и стимулираше мозъка ми. Баща ми беше психолог-практик и вярваше, че загряването на *glutei maximi*^[11] с ремък извлича излишната кръв от момчешкия мозък. Макар теорията да бе може би малко нещо неубедителна, резултатите оправдаваха метода: докато стана на петнадесет, вече можех да стоя на главата си на свободна тел и да цитирам Шекспир или Шоу страница след страница — или пък да открадна една сцена от изпълнителя на главната роля просто като запаля цигара.

Бях здравата потънал в творческо настроение, когато Брудбент надзърна в банята.

— Да пукна! — отсече той. — Нищо ли още не си направил?

Изгледах го студено.

— Предположих, че искаш най-доброто от моето творчество, а бързата работа е срам за майстора. Можеш ли да очакваш, че един *cordons bleu*^[12] ще смеси някой нов сос на гърба на галопиращ кон?

— Конете могат да вървят по дяволите! — той погледна часовника на пръста си. — Имаш още шест минути. Ако не можеш да направиш нещо през това време, ще трябва просто да рискуваме.

Е, добре! Естествено че предпочитам да разполагам с много време, макар че на времето, за да мога да го замествам, бях изучавал ролята на баща ми в неговата пиеса на бързите промени „Убийството на Хюи Лонг“ — петнадесет картини за седем минути — и веднъж я бях изиграл за девет секунди по-малко от него.

— Не мърдай! — троснах му се аз. — Ей сега ще съм готов — и си наложих „Бени Грей“ — безцветното момче за всичко, което всъщност извършва убийствата в „Къщата без врати“ — две бързи мазки, за да оформя в бузите си унили бръчки от носа до ъглите на устата, само намек за торбички под очите и жълтеникавия „Фактор Но 5“ върху всичко друго, като това не ми отне повече от двадесет секунди — бих могъл да го направя и на сън: „Къщата“ вървя на сцената деветдесет и две изпълнения без прекъсване, докато не я записаха.

После се обърнах към Броудбент и той ахна.

— Господи! Не мога да повярвам.

Аз бях в кожата на Бени Грей и въобще не се усмихнах в отговор. Броудбент не можеше да проумее, че всъщност гримът не беше необходим. Гримът, разбира се, улеснява нещата, ала аз използвах малко от него преди всичко понеже той го очакваше от мен. Бидейки един от селяндурите, той естествено предполагаше, че гримът се състои от боя и пудра.

Броудбент не преставаше да ме зяпа.

— Слушай — прошепна, — а би ли могъл да направиш нещо такова за мен? Набързо?

Тъкмо да му каже „не“ и осъзнах, че това е интересно професионално предизвикателство. За миг се изкушавах да му заявя, че ако баща ми бе започнал да го обучава от петгодишен, може би сега щеше да става да продава сладкиши на разни обществени мероприятия, но размислих и се отказах.

— Искаш просто да си сигурен, че няма да те познаят? — попитах.

— Да, да! Можеш ли да ме наклепаш или да ми направиш фалшив нос, или нещо такова?

Поклатих глава.

— Каквото и да сторим с грима, той просто ще те направи да мязаш на дете, което се е облякло за празника на Все светии. Ти не можеш да играеш и на тая възраст никога няма да се научиш. Няма да закачаме лицето ти.

— Ъ? Само че с този клюн, дете го имам...

— Слушай ме. Уверявам те, че каквото и да сторя с твоя величествен нос, само ще привлече вниманието към него. Ще ти свърши ли работа, ако някой познат те погледне и каже: „Я, тоя едрият ми прилича на Дак Броудбент. Не е Дак, разбира се, но малко нещо мяза на него.“ Е?

— Ъ? Май да. Стига да е сигурен, че не съм аз. Смята се, че трябва да съм на... Добре де, смята се, че в момента не трябва да съм на Земята.

— Той ще бъде съвсем сигурен, че това не си ти, понеже ще променим походката ти. Тя е най-характерното нещо у теб. Ако походката ти не е като твоята, това вероятно няма да си ти — така че ще трябва да е някой друг едрококалест, широкоплещест мъж, който мъничко прилича на теб.

— Е добре, покажи ми как да вървя.

— Не, ти никога няма да се научиш. Ще те принудя да вървиш така, както аз искам.

— Как?

— Ще пъхнем една шепа камъчета или нещо такова в носа на ботите ти. Това ще те накара да вървиш на пети и да държиш тялото си изправено. Ще ти бъде невъзможно да се промъкваш с това котешко космонавтско присвиване. Ммм... И ще ти лепна малко лента на лопатките, за да ти напомня да си държиш раменете назад. Това ще свърши работа.

— Мислиш, че няма да ме познаят само защото ще вървя по различен начин?

— Определено. Твоят познат няма да разбере откъде е сигурен, че това не си ти, но самият факт, че убеждението му ще е подсъзнателно и неанализирано, ще го постави във от съмнение. Е, ще ти преправя малко лицето — колкото да се чувстваш по-уверено — но това не е необходимо.

Влязохме обратно във всекидневната на апартамента. Аз, разбира се, все още продължавах да съм Бени Грей; вляза ли веднъж в някоя роля, трябва да направя съзнателно усилие, за да стана пак самият аз. Дюбоа оживено говореше; погледна, видя ме и ценето му увисна. Бързо се измъкна от звукоизолираното местенце и попита:

— Кой е този? И къде е онова актьорче?

След първия поглед, който ми хвърли, той отмести очи и не си даде труда да ме погледне отново — Бени Грей, знаеш, е един толкоз уморен, незначителен малък човек, че няма смисъл да му обръщаш внимание.

— Кое актьорче? — отвърнах с равния, безцветен глас на Бени. Това пак насочи погледа му върху ми. Дюбоа се втренчи в мен, понечи да зяпне встрани, а сетне очите му се стрелнаха обратно и се впиха в дрехите ми. Брудбент избухна в гръмогласен смях и го потупа по рамото.

— А ти казваше, че не можел да играе! — и остро добави. — Откри ли всички, Джок?

— Да — Дюбоа пак се вторачи в мен, придоби озадачен вид и отмести очи.

— Добре. До четири минути трябва да излезем оттук. Лоренцо, я да видим колко бързо можеш да ме нагласиш.

Дак беше изул едната си бота, съблякъл рубашката си и бе дръпнал нагоре шемизетката така, че да мога да сложа лепенка на раменете му, когато лампата над вратата се запали и звънецът иззвъня. Той застина на място.

— Джок? Чакаме ли някого?

— Вероятно е Ленгстън. Той каза, че ще се опита да се добере дотук, преди да сме тръгнали — Дюбоа тръгна към вратата.

— Може и да не е той. Може да е... — не успях да чуя Брудбент да казва кой си мисли, че може да бъде, и Дюбоа широко отвори вратата. В рамката, досущ като някоя кошмарна отровна гъба, се очерта един марсианец.

За една агонизиращо дълга секунда не бях способен да различа нищо друго освен марсианеца. Не виждах нито застаналия зад него човек, нито пък забелязах жезъла на живота, който марсианецът бе гушнал в своя псевдокрайник.

Сетне марсианецът се втече в стаята, мъжът с него пристъпи зад гърба му и вратата се притвори. Марсианецът изцвърча:

— Добър ден, джентълмени. Да не отивате някъде?

Бях вцепенен и зашеметен от остра ксенофобия. Дак беше възпрепятстван от полусвалените си дрехи. Малкият Джок Дюбоа обаче прояви такъв простичък героизъм, че в мига, в който умря, стана мой обичан брат... Той се хвърли към жезъла на живота. Право насреща му — и не направи и най-малкия опит да се извърти от него.

С тази дупка в корема, в която можеше да си пхнеш юмука, трябва да е бил мъртъв, преди още да се строполи на пода. Но той се вкопчи и псевдокрайникът се удължи като лакта, а после изпука и се отчупи на десетина сантиметра от врата на чудовището, докато бедният Джок продължаваше да стиска жезъла на живота в мъртвите си ръце.

Човекът, който бе последвал това миризливо, вонящо нещо в стаята, трябваше да отстъпи встрани, преди да може да стреля — и при това сбърка. Би трябвало да застреля първо Дак, а сетне мен. Вместо това той профука първия си изстрел за Джок, а втори така и не можа да направи, защото Дак го гръмна право в лицето. Даже и не бях разбрал, че Дак е въоръжен.

Лишеният от оръжието си марсианец не направи опит да избяга. Дак скочи на нозе, плъзна се към него и рече:

— А, Рррингриил. Аз те виждам.

— Аз те виждам, капитан Дак Броудбент — изцвърча марсианецът и добави. — Ти ще кажеш на гнездото ми?

— Аз ще кажа на гнездото ти, Рррингриил.

— Аз ти благодаря, капитан Дак Броудбент.

Дак протегна дългия си кокалест пръст и го мушна в най-близкото до него око, като тласна надълбоко, докато кокалчетата му не се удариха в мозъчната кутия. После го дръпна навън и пръстът му излезе, омазан със зелена сукървица. В рефлекторен спазъм псевдокрайниците на създанието се плъзнаха обратно в дънера му, но мъртвото чудо продължи да стои стабилно на основата си. Дак се забърза в банята; чух го да мие ръцете си. Стоях на място, почти така неподвижен от шока, както мъртвият Рррингриил.

Дак излезе, бършейки длани в ризата си, и каза:

— Ще трябва да почистим това. Нямаме много време — все едно, че говореше за разлята напитка.

С едно объркано изречение се опитах да му разясня, че не ща да участвам, че сме длъжни да извикаме ченгетата, че искам да се измъкна оттам, преди ченгетата да са дошли, че той знае какво може да направи със своята превъплътителска работа и че смятам да си пусна криле и да излети през прозореца. Дак отхвърли всичките ми идеи.

— Не треперушкай, Лоренцо. В момента разполагаме с отрицателно време. Помогни ми да пренеса телата в банята.

— А? Божичко, човече! Дай просто да заключим и да офейкаме. Може би никога няма да го свържат с нас.

— Вероятно няма — съгласи се той, — доколкото се предполага, че никой от нас не е тук. Само че ще успеят да разберат, че Рррингриил е убил Джок, а това ние не можем да си го позволим. Точно сега не можем.

— А?

— Не можем да допуснем да съобщят, че един марсианец е убил човек. Така че млъкни и ми помогни.

Млъкнах и му помогнах. Стегнах се, като си спомних, че Бени Грей е бил най-гадният от садистичните психопати, който се е забавлявал да разфасова жертвите си. Оставих Бени Грей да примъкне двете човешки тела в банята, докато Дак взе жезъла на живота и нарязва Рррингриил на парчета, с които да може да се справи. Бе достатъчно внимателен да направи първия разрез под мозъчната кутия, така че работата не беше мръсна, но аз не можах да му помогна — струваше ми се, че мъртвият марсианец вони по-лошо и от живия.

Oubliette-то^[13] беше скрито в един панел в банята току зад бидето; ако не го бяха белязали с обичайния радиационен трилистник, нямаше да е лесно да го открием. След като натикахме вътре парчетата от Рррингриил (аз съумях да събера достатъчно кураж, за да помогна), Дак се зае с по-мръсната работа по нарязването и изцеждането на труповете на хората, като използваше жезъла и, разбира се, работеше във ваната.

Удивително колко много кръв има в един човек. Оставихме водата да тече през цялото време и въпреки това беше гадна работа. Когато обаче трябваше да се заеме с останките на бедния малък Джок, Дак просто не бе в състояние. Очите му се напълниха със сълзи, и той

нищо не виждаше, така че го избутах с лакът настрани, преди да нареже собствените си пръсти, и оставих Бени Грей да поеме работата.

Когато привърших и вече нямаше нищо, което да показва, че в апартамента някога е имало още двама мъже и едно чудовище, внимателно измих с вода ваната и се изправих. Дак стоеше на вратата и изглеждаше спокоен както винаги.

— Уверих се, че подът е в прилично състояние — обяви той. — Предполагам, че един криминолог, който има нужното оборудване, би могъл да реконструира нещата, но ние разчитаме, че никой няма и да заподозре. Така че хайде да се омитаме. Ще трябва някакси да наваксаме двадесет минути. Давай!

Изобщо не ми беше до това да питам къде или защо.

— Добре. Дай да ти оправим ботите.

Той поклати глава.

— Това ще ме забави. Сега точно скоростта е по-важна от туй да не ни познаят.

— Аз съм ти в ръцете — последвах го до вратата; той спря и рече:

— Наоколо може да има и други. Ако наистина са тук, стреляй пръв. Нищо друго не можеш да направиш — в ръката си Дак държеше жезъла на живота, а отгоре му бе метнал плаща си.

— Марсианци ли?

— Или хора. Или и едните, и другите.

— Дак? Рррингриил да не беше от ония четиримата в бара на „Маняна“?

— Естествено. Защо мислиш отидох в хамбара на Робинсън, за да те измъкна оттам тук? Те или са те проследили, както направихме ние, или са проследили мен. Не го ли позна?

— О, небеса, не! Тия чудовища всичките ми се виждат еднакви.

— А те пък казват, че всички ние сме еднакви. Четиримата бяха Рррингриил, неговият слят брат Ррринглат и още двамина от неговото гнездо, но от различни родове. Сега млъквай. Видиш ли марсианец, стреляй. У теб ли е другият пистолет?

— Ъ-ъ, да. Слушай, Дак, не знам за какво е всичко туй, но докато тия зверове са против теб, аз съм с теб. Презирам марсианците.

Той изглеждаше потресен.

— Ти не знаеш какво говориш. Ние не се бием с марсианците; тия четиримата са ренегати.

— А?

— Има сума ти добри марсианци — почти всички. По дяволите, в много отношения дори Рррингриил не беше лош — толкова хубави партии шах съм изиграл с него.

— Какво? В такъв случай аз...

— Трай. Много си загазил, за да се измъкнеш. Хайде, бързо марш — право към скоростния асансьор. Аз ще прикривам тила ни.

Млъкнах. Прекалено яко бях загазил — по туй две мнения нямаше.

Стигнахме подземния етаж и веднага тръгнахме към вакуумния експрес. Една двуместна капсула тъкмо се опразваше; Дак ме набута вътре тъй бързо, че не можах да видя кога набра контролната комбинация. Не бях особено изненадан, когато натискът върху гръдния ми кош спадна и видях един надпис да мига: КОСМОДРУМ ДЖЕФЕРСЪН — Всички да слизат.

Хич не ме интересуваше на коя спирка сме, стига да е колкото се може по-далеч от хотел „Айзенхауер“. Няколкото минути, през които бяхме наблъскани във вакуумната капсула, ми бяха напълно достатъчни да измисля план — бегъл, несигурен и подлежащ на промяна без уведомление, както винаги гласи дребният шрифт, но все пак план. Той можеше да се изложи с две думи: Загуби се!

Сутринта бих намерил плана за много труден за изпълнение: в нашата цивилизация човек без никакви пари е безпомощен като бебе. Само че със сто жетона в джоба бих могъл да стигна много далеч. Не чувствах никаква обвързаност с Дак Броудбент. По свои собствени съображения — не по мои! — той едва не бе направил да ме убият, сетне ме бе принудил да прикрия едно престъпление и ме превърна в беглец от правосъдието. Ние обаче поне временно се бяхме изплъзнали от полицията и сега, ако успеех да се отърва от Броудбент, бих могъл да забравя всичко, да го тикна под миндера като лош сън. Изглеждаше съвсем неправдоподобно да мога да бъда свързан с аферата, даже и тя да бъдеше открита — за щастие един джентълмен винаги носи ръкавици, а аз бях свалял моите само за да си сложа грима и после по време на това кошмарно почистване.

Като изключим горещия прилив на юношеска героика, който ме заля, когато помислих, че Дак се бори с марсианците, неговите планове изобщо не ме интересуваха — а когато открих, че по принцип харесва марсианците, дори и тази симпатия изчезна. Сега не бих докоснал неговото превъплъщение дори и с прословутия ръжен. По-дяволите Броудбент! Всичко, което исках от живота, беше да имам достатъчно пари, за да държа душата в тялото си и да мога да практикувам изкуството си; ония щуротии за стражари и апаши не ме интересуваха — в най-добрия случай те представляваха лош театър.

Космодрумът Джеферсън изглеждаше като направен по поръчка, за да мога да изпълня плана си. Навалица и бъркотия, преплетени като паяжини тръби на вакуумните експреси, които излизаха и влизаха в него — само Дак за половин секунда да ме изпуснеше от очи и щях да съм презполовил пътя до Омаха. Щях да си кротувам няколко седмици, а после да се свържа с моя импресарио и да разбера дали някой е разпитвал за мен.

Дак се погрижи да излезем заедно от капсулата, иначе щях да й трясна вратата и моментално да потегля нанякъде. Престорих се, че не забелязвам, и като кученце се държах близо до него, когато се качихме с ескалатора в главната зала точно под повърхността, като излязохме между „Пан-Ам“ и „Америкън Скайлайнс“. Дак се насочи направо през чакалнята към „Дайана“ ООД и аз предположих, че се кани да купи билети за лунната совалка. Нямах и идея как смята да ме качи на борда без паспорт или удостоверение за ваксинация, но знаех, че е изобретателен. Реших, че ще се слея с мебелите, докато бърка в портфейла си; когато човек брой пари, винаги има поне няколко секунди, през които очите и вниманието му са напълно заети.

Да, ама ние продължихме право покрай бюрото на Дайана и минахме под един свод с надпис Частни стоянки. Коридорът пред нас не бе претъпкан и стените бяха бели; с разочарование осъзнах, че съм изпуснал най-добрата си възможност — там, в претъпканата главна зала. Задърпах се назад.

— Дак? Да не правим скок?

— Разбира се.

— Дак, ти си луд. Аз нямам никакви документи, нямам даже туристическа карта за Луната.

— Няма да ти трябват.

— А? Ще ме спрат в „Емиграция“, а след туй някое едро и яко ченге ще започне да задава въпроси.

Една длан с големината на котка се склочи около мишницата ми.

— Дай да не губим време. Защо ти трябва да минаваш през „Емиграция“, когато официално ти не напускаш? А на мен пък защо ми е, след като официално никога не съм пристигал? Бързо марш, синко.

Аз съм доста мускулест и не съм дребничък, но изпитах усещането, като че ли някой пътен робот ме измъква от опасна зона. Видях един надпис МЪЖЕ и направих отчаян опит да сложа край на това.

— Дак, моля те, за половин минута. Трябва да развъртя кранчето. Той ми се ухили.

— Така ли? Нали ходи точно преди да напуснем хотела — и нито се забави, нито ме пусна.

— Имам проблеми с бърбреците...

— Лоренцо, синко, мирише ми на голямо шубе. Ще ти кажа какво ще направя. Виждаш ли онуй ченге отпред? — в края на коридора, в станцията за частните стоянки един защитник на спокойствието даваше отдых на големите си крачуни, като се бе облегал на едно бюро. — Струва ми се, че имам внезапен пристъп на съвестта. Чувствам нужда да си призная — как ти уби един гост марсианец и двама местни граждани... как насочи пистолет към мен и ме принуди да ти помогна да се отървеш от трупове. Как...

— Ти си луд!

— Направо не съм на себе си от терзания и угризения на съвестта, спътниче.

— Но... но ти не можеш да докажеш нищо срещу мен.

— Ами-и? Мисля, че моята история ще звучи по-убедително от твоята. Аз знам за какво става въпрос, а ти не знаеш. Аз знам всичко за теб, а ти не знаеш нищо за мен. Например... — и той спомена някоя-друга подробност от миналото ми, за които бих се заклеял, че са погребани и забравени. Е добре де, наистина си имах два коронни номера, дето стават за някое представление само за мъже, но не и за семейния бизнес — та нали човек трябва да яде. За онази работа с Бебе обаче едва ли беше много честно, понеже тогава на мен определено не ми беше известно, че тя е малолетна. А що се отнася до хотелската

сметка, макар и да е вярно, че завличането на някой „гостилничар“ в Майами Бийч да се наказва почти еднакво с въоръжения грабеж където и да е другаде, то това си е много провинциална нагласа — ако тогава имах пари, щях да му платя. А пък онзи нещастен инцидент в Сиатъл — както и да е, опитвам се да кажа, че Дак знаеше учудващо много за миналото ми, само че за повечето неща имаше неправилна гледна точка. Все пак...

— Така че — продължи той, — дай да идем право при оня жандарм и да си кажем всичко. Готов съм да заложа седем към две кого от нас пръв ще пуснат под гаранция.

Така че измарширувахме до ченгето и минахме покрай него. То говореше с една чиновничка зад бариерата и никой от двамата не ни погледна. Дак извади два билета, на които пишеше ВХОДЯЩ ПРОПУСК — РАЗРЕШЕНИЕ ОТ ЕКСПЛОАТАЦИЯТА — Стоянка К-127, и ги пъкна в монитора. Машината ги сканира и един светлинен надпис ни упъти да вземем кола на горното ниво и да наберем код Кинг 127; вратата ни пусна да минем и се заключи зад нас точно когато един записан глас произнесе: „Моля, внимавайте къде отивате и не пренебрегвайте радиационните предупреждения. Компания «Терминал» не отговаря за нещастни случаи отгатък вратата.“

В малката кола Дак набра съвършено друг код; тя се извъртя, пое по едно трасе и ние потеглихме под пистата. Това не ме трогна — вече от нищо не ми пукаше.

Щом излязохме от малката кола, тя се върна там, откъдето бе дошла. Пред мен имаше стълба, която изчезваше в стоманения таван. Дак ме побутна.

— Качвай се.

В тавана имаше отвор на люк с надпис РАДИАЦИОННА ОПАСНОСТ — Оптимакс 13 секунди. Цифрите бяха изписани с тебешир. Спрях. Не съм особено заинтересуван от потомство, но не съм и глупак. Дак се ухили и рече:

— Сложил ли си си оловните гащи? Отваряш, минаваш веднага и право по стълбата в кораба. Ако не спреш да се почешеш, ще успееш да спестиш поне три секунди.

Сигурен съм, че успях да се справя за пет секунди по-малко. За около десет фута бях на слънце, а сетне се озовах в един дълъг канал в кораба. Стъпалата ги вземах по три наведнъж.

Ракетата очевидно бе малка. Поне в командното помещение нямаше къде да се обърнеш, а пък отвън така и не я видях. Единствените други космически кораби, в които съм бил, са лунните совалки „Ивенджълин“ и близначката ѝ „Гейбриъл“ — същата година, когато непредпазливо приех един ангажимент за съвместни изяви на Луната — нашият импресарио имаше идеята, че при лунната една шеста от земното притегляне жонглирането, балансирането на опънати тел и акробатичните номера ще вървят добре. Само по себе си туй излезе върно, обаче той не ни беше оставил никакво време за репетиции, за да привикнем към ниската гравитация. Трябваше да се възползвам от Конвенцията за изпадналите в беда пътешественици, за да се върна обратно, при което загубих гардероба си.

В командното помещение имаше двама мъже: единият се излежаваше на едната от трите ускорителни кушетки и бърникаше нещо по уредите, другият правеше неопределени движения с една отвертка. Мъжът на кушетката ми хвърли един поглед и не каза нищо. Другият се обърна, разтревожи се и рече някому зад мен:

— Какво е станало с Джок?

Дак почти излевитира от люка зад мен.

— Нямаме време! — отсече. — Компенсирахте ли за масата му?

— Да.

— Ред, изчислил ли си курса? Кулата?

Мъжът на кушетката лениво отвърна:

— Преизчислявах всеки две минути. С кулата си на чисто. Минус четир'сет ъ-ъ... и седем секунди.

— Омитай се от койката! Чупете се! Смятам да се вмести в броенето!

Ред лениво се надигна от кушетката и в същия момент Джок легна на мястото му. Другият мъж ме бутна на кушетката на втория пилот и препаса на гърдите ми предпазния ремък. След това се обърна и пропадна надолу по изходящия канал. Ред го последва, но спря, преди главата и раменете му да изчезнат.

— Билетите, моля! — рече приветливо той.

— О-о, Исусе! — Дак разхлаби ремъка си, бръкна си в джоба, извади двата пропуска, които бяхме използвали, за да се промъкнем на борда, и му ги подаде.

— Благодаря — отвърна Ред. — Ще те видя в църквата. Жежки сопла и така нататък — сетне изчезна с нехайна бързина; чух въздушния шлюз да се затваря и тъпанчетата ми заглъхнаха. Дак не отговори; бе вперил поглед в компютърните уреди и правеше някакви дребни корекции.

— Двадесет и една секунди — рече той. — Оглед няма да има. Провери дали ръцете ти са вътре и се отпусни. Първата стъпка ще е сладка и медена.

Направих каквото ми каза и зачаках часове, напрегнат като пред вдигане на завесата. Накрая отворих уста:

— Дак?

— Млък!

— Кажу само къде отиваме?

— Марс.

Видях как палецът му натисна един червен бутон и загубих съзнание.

[1] Има се предвид кратерът Тихо на Луната. — Бел. прев. ↑

[2] *Voyageur* (фр.) — воаяжьор, пътник. Героят на Хайнлайн, (както комай и самият автор) страда от типичния за по-интелигентните американци от времето, когато е писана книгата, комплекс за културна малоценност и го избива, като с повод и без повод ръси изрази и думи, заимствани от немски, латински, италиански и най-вече френски език. По всичко личи, че в последните години този комплекс за малоценност вече се свръхкомпенсира с мания за величие (също в културната област). — Бел. прев. ↑

[3] Устройство, което чрез непрекъснати промени в честотата на вълната и други електронни трикове прави невъзможно подслушването и разшифроването на разговора. — Бел. прев. ↑

[4] *Qua* (лат.) — като. — Бел. прев. ↑

[5] Шекспир. — Бел. прев. ↑

[6] Буквален превод на латинския израз *sub rosa*. Римляните свързвали розата с култа към бога на мълчанието. Когато искал да напомни, че казаното и вършеното трябва да се пази в тайна, стопанинът окачвал роза на тавана над масата. — Бел. прев. ↑

[7] Ричард Бърбидж (ок. 1567 — 1619) — английски актьор, колега на Шекспир; Едуин Буут (1833 — 1893) — американски актьор.

— Бел. прев. ↑

[8] Марди Гра (фр.) — последният карнавален ден преди Велики пости. — Бел. прев. ↑

[9] *Asne rosacea* (лат.) — кожна болест, при която засегнатите участъци придобиват розов цвят. — Бел. прев. ↑

[10] Алек Гинес — известен английски театрален и филмов актьор. — Бел. прев. ↑

[11] *Glutei maximi* (лат.) — големите седалищни мускули. — Бел. пр. ↑

[12] *Cordon bleu* (фр.) — първокласен готвач. — Бел. прев. ↑

[13] *Oubliette* (фр.) — тайна тъмница в средновековен замък, чийто единствен отвор е на тавана. В случая явно става дума за устройство, което унищожава отпадъците без остатък. — Бел. прев. ↑

2

Какво ли му е толкоз смешното, когато на човек му се гади от безтегловност? Ония простаци с железните стомаси винаги умират от смях — бас държа, че биха се кикотили и ако баба им си счупи двата крака.

Естествено космическата болест ме пипна още щом ракетата изключи тягата и премина в свободно падане. Оправих се доста бързо, тъй като стомахът ми на практика беше празен — не бях ял нищо от закуска — и през останалата вечност от това ужасно пътуване бях просто изнурено злочест. Трябваша ни още час и четиридесет и три минути, за да направим скачването, което за такъв земен плъх като мен се равнява горе-долу на хиляда години в чистилището.

За Дак обаче ще кажа, че той не се смя. Дак си е професионалист и се отнесе към нормалната ми реакция с безпристрастното добро държание на полетна сестра, а не като онези тъпоглави и гръмогласни магарета, дето можеш да ги откриеш в списъка на пасажерите на някоя лунна совалка. Ако зависеше от мен, тия здрави веселяци, които могат да размиват само себе си, трябва да се пуснат в междинна орбита и да им се даде възможност да се смеят до смърт във вакуума.

Въпреки бъркотията в главата ми и хилядите въпроси, които ми се щеше да задам, преди у мен да се разшава някакъв интерес към каквото и да било, ние вече бяхме в непосредствена близост до факелния кораб — той се бе установил в орбита около Земята. Подозирам, че ако човек трябва да информира някой страдащ от космическа болест, че ще го застрелят на изгрев слънце, единственият отговор ще бъде: "Така ли? Ще бъдеш ли така добър да ми подадеш оная кесия?"

Накрая обаче се възстанових до точката, в която вместо ужасно да ми се иска да умра везната се наклони така, че у мен чат-пат започна да се проявява вял интерес към живота. Повечето време Дак беше зает около корабния комуникатор, като очевидно говореше по много тесен лъч, защото ръцете му непрекъснато побутваха ръчното

управление като някой ловджия, който насочва пушката си от неудобно положение. Не можех да чуя какво говори, нито пък да прочета по устните му, тъй като бе заврял лице в устройството за плямпане.

Когато обаче бутна настрани комуникатора и запали цигара, аз потиснах повдигането в стомаха си, предизвикано от самата гледка на тютюневия дим, и попитах:

— Дак, не е ли вече време да ми кажеш как стоят нещата?

— Като потеглим за Марс, ще имаме много време за това.

— А? По дяволите арогантното ти държание — запротестирах слабо аз. — Не искам да отивам на Марс. Изобщо не бих и размишлявал върху шашавото ти предложение, ако знаех, че ще се ходи на Марс.

— Както искаш. Ти няма защо да идваш.

— К'во?

— Въздушният шлюз е точно зад теб. Излез и се върни пеша. Не забравяй да затвориш вратата.

Не отговорих на това смехотворно предложение. Той продължи:

— Виж, ако не можеш да дишаш космос, най-лесното нещо ще е да идеш на Марс — и аз ще се постарая да се върнеш обратно. „Мога“ — това е тази кошница — всеки миг ще се скачи с „Бягай“ — факелен кораб за големи ускорения. Около седемнадесет секунди и едно комарско примигване след като се качим, „Бягай“ ще подпали към Марс — трябва да сме там до сряда.

Аз отвърнах с киселия инатлък на болен човек:

— На Марс не отивам. Смятам да остана в този кораб. Все някой трябва да го върне обратно и да го приземи на Земята. Няма да можеш да ме измениш.

— Вярно е — съгласи се Броудбент, — само че ти няма да си в него. Тримата образи, за които се смята, че трябва да са в този кораб — според записите на писта Джеферсън — в момента са на „Бягай“. Както вече си забелязал, това е триместен кораб. Опасявам се, че ще ги намериш доста докачливи, що се отнася до това да ти отстъпят едно място. Пък и как ще минеш обратно през имиграционната служба?

— Не ме е еня! Ще съм се върнал на Земята.

— Че и в затвора, обвинен във всичко възможно, като почнеш от нелегално влизане, та свършиш с дребно хулиганство и едро наркоманство по космическите линии. Най-малкото ще са сигурни, че

влизаш контрабандно и ще ти тикнат една спринцовка покрай очната ябълка, за да открият какви си ги закършил. Те ще знаят какви въпроси да задават, а ти няма да си в състояние да се въздържаш от отговор. Обаче няма да можеш да ме забъркаш и мен, понеже добрият стар Дак Броудбент не е бил на Земята от бая време и си има безупречни свидетели, които да го докажат.

Поразмишлявах над туй, като ми се гадеше както от страх, така и от продължаващия ефект от космическата болест.

— Значи ще подкупиш полицията? Ти мръсен, хлъзгав... — и млъкнах поради липса на достатъчно обидно съществително.

— О, не! Слушай, синко, та аз можех да ти поизвия ръката и да те накарам да помислиш, че ще извикам стражаря, само дето никога не бих го сторил. Само че Ррринглат, слетият брат на Рррингриил сигурно знае, че старият 'Гриил е влязъл през оная врата и вече не е излязъл. Той ще се осведоми тайно за слуховете. Слетите братя са така близко свързани, че ний никога няма да го разберем, тъй като не се размножаваме чрез делене.

Хич не ме интересуваше дали марсианците се размножават като зайци или щъркелът ги носи в малка черна торбичка. Така както той го представяше, излизаше, че никога няма да мога да се върна на Земята, и аз му го казах. Той поклати отрицателно глава.

— Нищо подобно. Остави нещата на мен и ние ще те вмъкнем така незабелязано, както те измъкнахме. След някое време ще излезеш от тази писта или някоя друга с пропуск, дето да показва, че си механик, който е правил някакви корекции в последния момент — а освен това ще имаш омазан с грес работен комбинезон и куфарче с инструменти за по-достоверно. Един актьор с твоите таланти сигурно ще може да играе ролята на механик за няколко минути.

— А? Е, разбира се! Само че...

— Ето! Дръж се за стария док Дак; той ще се погрижи за теб. Набутахме осем братя от гилдията в тази лудория, за да ме вкарат на Земята и да ни изкарат двамата с теб; пак можем да го направим. Само че няма да имаш никакъв шанс, ако не ти помогнат воаяжъорите — той се ухили. — Всеки воаяжъор вдън душата си е привърженик на свободната търговия. Изкуството на контрабандата е такова, че всички до един сме винаги готови да си помагаме един на друг за някоя

невинна измама на пазачите в космодрумите. Човек извън нашата ложа обаче обикновено не получава такова съдействие.

Опитах се да успокоя стомаха си и да поразмисля над чутото.

— Дак, за контрабанда ли става въпрос? Защото...

— О, не! Като се изключи това, че теб пренасяме контрабандно.

— Исках да кажа, че аз не смятам контрабандата за престъпление.

— Че кой я смята? Е, като изключим ония, дето правят пари от нас останалите, като ограничават търговията. Това си е чисто превъплъщение, Лоренцо, и точно ти си човекът за тази роля. Не беше случайно, че налетях на теб в бара; следяхме те от два дни. Още щом стъпих в калта, дойдох при теб — той се намръщи. — Бих искал да съм сигурен, че нашите почитаеми противници са последвали мен, а не теб.

— Защо?

— Ако са следили мен, значи са се опитвали да разберат какво целя аз — което е съвсем наред, тъй като позициите вече са очертани. Ние си знаем, че сме врагове. Само че ако са следили теб, значи са знаели какво искам — актьор, който да би могъл да изиграе ролята.

— Откъде ще го знаят? Да не би да си им казал?

— Лоренцо, тази е много голяма, по-голяма, отколкото си мислиш. Аз самият не я знам изцяло — а и колкото по-малко знаеш, докато не ти се наложи да узнаеш, толкова по-добре за теб. Мога да ти кажа туй: в големия компютър на Бюрото за статистически данни за населението бяха вкарани определени личностни характеристики и машината ги сравни с персоналните данни на почти всички живи актьори. Беше направено колкото се може по-дискретно, но някой би могъл да се досети и да се разприказва. Чрез спецификациите може да се идентифицира както възложителят, така и актьорът, който би могъл да го дублира, тъй като работата трябва да бъде свършена.

— О. И машината ти каза, че аз съм подходящият човек?

— Да. Ти и още един.

Това пак бе подходящ момент да си затворя устата, само че в него момент не бих могъл да го сторя, дори и животът ми да зависеше от това — както в известен смисъл си и беше. Аз просто исках да разбера кой е другият актьор, когото са сметнали за достатъчно компетентен да изиграе роля, изискваща моя уникален талант.

— А този другият? Кой е той?

Дак ме изгледа; видях, че се колебае.

— Ммм... едно приятелче на име Орсън Траубридж. Познаваш ли го?

— Този любител! — за миг избеснях толкова, че забравих за гаденето.

— Ами-и? Чувам, че е много добър актьор.

Просто не можех да въздържа негодуванието си при мисълта, че някой въобще може да си представи тоя глупак Траубридж в роля, за която са обсъждали мен.

— Тоя кършач на ръце! Този декламатор! — спрях, защото осъзнах, че е по-достойно да игнорирам подобни колеги — ако изобщо в случая думата може да се употреби. Та тоя папагал е толкова самомнителен, че ако ролята изисква да целуне ръката на някоя дама, Траубридж ще я провали, като вместо това си целуне палеца. Нарцис, позьор, измамник над измамниците — как би могъл такъв човек да се вживее в една роля?

Обаче несправедливостта на съдбата е такава, че неговите ръкомахания и декламации му се заплащаха добре, докато истинските артисти гладуваха.

— Дак, направо не виждам защо си обмислял да му дадеш ролята.

— Ами ние не го искахме; той е обвързан с някакъв дългосрочен договор, който може да направи отсъствието му подозрително и опасно. Имахме късмет, че ти беше, ъ-ъ-ъ, „свободен“. Веднага щом ти се съгласи да поемеш работата, накарах Джок да съобщи да отзовем групата, която се опитваше да постигне споразумение с Траубридж.

— Трябваше да си го помисля!

— Само че... виж какво, Лоренцо, ще ти го кажа направо. Докато ти си драйфаше кифличките след Brennschluss-a^[1], аз се обадох на „Бягай“ и им казах да предадат на ония долу пак да се захванат с Траубридж.

— Какво-о?

— Сам си го изпроси, спътниче. Слушай, в моето бачкане щом човек се договори да закара някоя купчина боклук до Ганимед, това означава, че той или ще откара цукалото до Ганимед, или ще умре, докато се опитва да го стори. Не го хваща шубето и не се опитва да се

измъкне от задълженията си, докато товарят кораба. Ти ми каза, че ще поемеш работата — без „ако“, без „ама“ и без „но“ — и ти я пое. Няколко минути след туй се вдигна врява и ти се шубелдиса. После се опита да ми избягаш. Само преди десет минути пищеше да те върнем в торището. Може и да си по-добър актьор от Траубридж, това не знам. Знам само, че имаме нужда от човек, на когото може да се разчита да не се шашардиса, когато му дойде времето. Доколкото разбирам, Траубридж е точно от този тип. Така че ако можем да наемем него, ще го използваме, а на теб ще ти платим, нищо няма да ти кажем и ще те върнем обратно. Разбра ли?

Разбрах го прекалено добре. Дак не употреби думата — съмнявам се дали можеше да я разбере — но той ми казваше, че не съм трупар — което ще рече лоялен и работлив колега. Най-неприятно от всичко беше, че е прав. Не можех да му се сърдя, можех само да се засрамя. Вярно, че се бях показал идиот да приема договора, без да науча нещо повече около него, но така или иначе се бях съгласил да играя ролята — без каквито и да е условия или клаузи за измъкване. Сега се опитвах да се отърва от нея досущ някой абсолютен аматьор, обхванат от сценична треска.

„Представлението трябва да продължи“ е най-старият принцип в шоу бизнеса. Може би е лишен от философска истинност, но нещата, с които хората живеят, рядко подлежат на логическо доказателство. Баща ми бе вярвал в този принцип — виждал съм го да играе два акта със спукан апандисит и после да се кланя колкото трябва на публиката, преди да позволи да го откарат в болницата. И сега можех да си представя лицето му, което ме гледа с презрението на лоялен колега към някой така наречен артист, който би оставил публиката на сухо.

— Дак — смирено казах аз, — много съжалявам. Не бях прав.

Той остро ме изгледа.

— Ще свършиш работата?

— Да — и го мислех искрено. Сетне изведнъж си припомних един фактор, който би могъл да направи ролята също тъй невъзможна за мен, както ролята на Снежанка в „Седемте джуджета“. — Тоест... да, бих желал. Само че...

— Само че какво? — презрително рече той. — Пак ли проклетият ти характер?

— Не, не! Само че ти каза, че отиваме на Марс. Дак, да не очаквате да правя това превъплъщение, когато наоколо има марсианци?

— Ъ? Разбира се. На Марс как иначе?

— Уф... Дак, аз не мога да понасям марсианци! От тях ме хващат нервите. Не бих искал да... ще се опитам да не... само че бих могъл да изляза от ролята.

— О, ако само това те тревожи, забрави го.

— А? Ама аз не мога да го забравя. Не мога да се удържа. Аз...

— Казах ти: „Забрави го“. Синко, ние знаем, че в тия работи си голям селяндур — за теб знаем всичко. Лоренцо, твоят страх от марсианците е също тъй детински и ирационален, както страхът от паяци или змии. Само че ние го очаквахме и ще се погрижим за него. Така че го забрави.

— Е... добре — не ме беше успокоил особено, но ме бе пернал по болното място. „Селяндур“ — виж ти, та „селяндури“ са зрителите! Затова си затряях.

Дак придърпа комуникатора към себе си, без да си даде труд да заглуши съобщението си с плямпалника.

— „Глухарче“ вика „Ветрогон“ — отменете план „Мастилено петно“. Ще изпълняваме „Марди Гра“.

— Дак? — обадох се, когато той приключи.

— По-късно — отвърна ми. — Ще трябва да изравнявам орбитите. Контактът може да е малко грубичък, тъй като нямам време за губене с тия курници. Тъй че не пискай и се дръж.

Наистина беше грубичък. Докато се озовем във факелния кораб вече щях да се радвам пак да се озова в свободно падане; гаденето от непрекъснатите тласъци е по-лошо дори от обичайното прилошаване от безтегловността. Само че ние не останахме в свободно падане повече от пет минути; тримата, които трябваше да се върнат на „Мога“, се бяха натъпкали в шлюза, още докато Дак и аз прелитахме във факелния. Следващите няколко минути бяха изключително объркани. Предполагам, че по душа съм земен плъх, понеже когато не мога да различа тавана от пода, много лесно губя ориентация. Някой извика: „Къде е той?“ и Дак отвърна: „Тук!“ Първият глас рече: „Тоя?“ сякаш не можеше да повярва на очите си.

— Да, да — отговори Дак. — Сложил си е грим. Не обръщай внимание, всичко е наред. Помогни ми да го вкараме в пресата за сайдер.

Една ръка ме сграбчи за мишницата и ме повлече по тесния коридор към някакво помещение. Пред едната херметична преграда стояха залепени за нея две койки или „преси за сайдер“ — от онези приличащи на вана, хидравлични, разпределящи натиска съоръжения, които се използват на факелните кораби при високи ускорения. Никога преди това не бях виждал такова нещо, но бяхме използвали съвсем убедителни макети в естествена големина в космическия опус „Нашествениците на Земята“.

На херметичната преграда над койките имаше изписан със шаблон надпис ПРЕДУПРЕЖДЕНИЕ!!! Не стойте на повече от три пъти земното без G-скафандър. Заповед на... Надписът бавно се извъртя извън полезрението ми, преди да успея да го прочета, и някой ме натика в едната преса за сайдер. Дак и другият мъж бързо ме увързваха с ремъци към нея, когато една сирена наблизко се разтръби ужасно. Ревът продължи няколко секунди, а сетне го замести нечий глас: „Червено предупреждение! Две же^[2]! Три минути! Червено предупреждение! Две же! Три минути!“ После сирената пак зави.

През врявата чух напрегнатия глас на Дак:

— Включен ли е напълно прожекторът? Сметките готови ли са?

— Да, да!

— Взе ли подкожния? — Дак се извъртя във въздуха и ми каза:

— Слушай, спътниче, ще ти сложим една инжекция. Всичко е наред. Част от нея е Нулграв, останалото е стимулант — понеже ще трябва да стоиш буден и да си учиш репликите. Отначало очите ти ще запарят и ще те засърби, но няма да ти стори нищо лошо.

— Чакай, Дак, аз...

— Няма време! Трябва да подпаля туй бунище! — той се изви и мина през вратата, преди да успея да протестирам. Вторият мъж вдигна нагоре левия ми ръкав, притисна към кожата ми инжекционен пистолет и преди да разбере, получих една доза от лекарството. След това и той изчезна. Воят на сирената отстъпи място на: „Червено предупреждение! Две же! Две минути!“

Опитах се да се огледам, ала лекарството още повече бе объркало възприятията ми. Очните ми ябълки пареха, зъбите — също, а по гърба

си започнах да усещам почти непоносим сърбеж — само дето предпазните ремъци ми попречиха да стигна до измъчваното място — и може би ми попречиха да си счупя някоя ръка при ускорението. Сирената отново млъкна и този път прогърмя самоувереният баритон на Дак:

— Последно червено предупреждение! Две же! Една минута! Престанете да шляпате пинакъл^[3] и си проснете тлъстите телеса — ще я подпушим!

Този път сирената бе заменена от запис на Аркезиановата „Ad astra“^[4], опус 61 в до мажор. Беше оспорваната интерпретация на Лондонския симфоничен оркестър с 14-тактовите „плашещи“ ноти, скрити в тимпаните. Както си бях смачкан, смутен и упоен те като че ли въобще не ме впечатлиха — мокър от дъжд се не бои.

На вратата се появи една русалка. Вярно, че нямаше люспеста опашка, но именно на русалка приличаше. Когато очите ми отново застанаха на фокус, видях, че това е много приятно изглеждаща и съвсем адекватно млекопитаеща млада жена по потник и шорти, която плаваше напред така, че веднага ставаше ясно, че безтегловността не ѝ е първица. Погледна ме, без да се усмихва, намести се в другата преса за сайдер и се улови за ръкохватките — не си даде труда да се запаше с предпазните ремъци. Музиката стигна до гръмотевичния финал и аз почувствах как силно натежавам.

Две же не са чак толкоз лошо, поне когато плаваш в течно легло. Ципата над пресата за сайдер се надигна навсякъде около мен, като поддържаше всеки сантиметър от тялото ми; просто се усещах тежък и ми бе трудно да дишам. Като слушаш тези истории за пилотите, които препускат върху пламъците с десет же и сами се погубват, не се съмняваш, че са верни, обаче две же в преса за сайдер просто те карат да се усещаш отпуснат и неспособен да се движиш.

Мина известно време, докато осъзная, че сирената на тавана говори на мен.

— Лоренцо! Как я караш, спътниче?

— Чудесно — изпухтях от зор. — Колко време трябва да издържим така.

— Около два дни.

Трябва да съм простенал, защото Дак ми се изсмя.

— Стига си хленчил, авер! Първото ми пътуване до Марс трая тридесет и седем седмици, като всеки миг от тях представляваше свободно падане по елиптична орбита. Ти се движиш по луксозния път — само две же за два дена и, трябва да добавя, почивка при едно же по време на обръщането. Би трябвало да ти удържим от парите за това.

Понечих да му съобщя какво мисля за неговия хумор с някой унищожителен идиом от „Чакащи артисти“^[5], но се сетих, че наблизко има дама. Баща ми ме учеше, че една жена може да прости всяка проява, включително оскърбление с действие, но лесно може да се обиди от приказки; по-хубавата половина от нашата раса е символно ориентирана — нещо много странно, като се има предвид изключителната ѝ практичност. Както и да е, аз никога не съм оставял някоя забранена дума да се изплъзне от устните ми, ако е имало възможност тя да оскърби ушите на някоя дама — още от времето, когато опакото на коравата длан на баща ми за последен път се стовари върху устата ми... Баща ми би могъл да дава напътствия по създаване на условен рефлекс на професор Павлов.

Дак обаче пак се обади.

— Пени! Там ли си, люто чушле сладуранско?

— Да, капитане — отвърна младата жена до мен.

— Добре, почни с него домашното му. Щом затъркалям този плевник по пътя му, ще дойда долу.

— Чудесно, капитане — тя обърна глава към мен и каза с мек, сипкав контраалт:

— Доктор Чапек иска просто да се отпуснете и няколко часа да погледате филми. Аз съм тук, за да отговарям на въпроси, ако стане нужда.

Въздъгнах.

— Слава Богу, най-накрая някой да се накани да отговаря на въпросите ми!

Тя не отвърна, но вдигна с известна мъка ръка и я прекара над един ключ. Светлината в помещението угасна и пред очите ми се появи озвучен стереообраз. Веднага познах централната фигура — също както би я познал всеки от милиардите граждани на Империята — и най-подир осъзнах колко издъно и безмилостно ме бе изиграл Дак Брудбент.

Беше Бонфорте.

Имам предвид онзи Бонфорте — високопочитаемия Джон Джоузиф Бонфорте, бившия Върховен министър, водача на лоялната опозиция и главата на експанзионистката коалиция — най-обичания (и най-мразения!) човек в цялата Слънчева система.

Изуменият ми ум направи страхотен скок от място и стигна до нещо, което изглеждаше като логическо заключение. Бонфорте бе преживял най-малко три опита за покушение — или поне така би трябвало да ни накарат да вярваме новините. Най-малко два пъти се бе отървал като по чудо. Ами ако не е било по чудо? Ами ако всички покушения са били успешни, обаче скъпият стар чичко Джо Бонфорте всеки път по същото време е бил някъде другаде?

По този начин човек може да изразходва доста актьори.

[1] Brennschluss (нем.) — край на горенето. Има се предвид прекратяването на активната фаза на полета, след което е започнало свободното падане, предизвикало душевни и стомашни терзания у героя. — Бел. прев. ↑

[2] Има се предвид земното ускорение ($g = 9,81 \text{ m/s}^2$). — Бел. прев. ↑

[3] Вид игра на карти. — Бел. прев. ↑

[4] „Ad Astra“ (лат.) — „Към звездите“. — Бел. прев. ↑

[5] Помещение, в което артистите чакат своя ред да излезнат на сцената. — Бел. прев. ↑

3

Никога не се бях забърквал в политиката. Баща ми ме бе предупреждавал да не го правя. „Дръж се надалеч от нея, Лари“ — авторитетно говореше той. „Известността, която получаваш по този начин, е лоша известност. Селяндурите не я харесват.“ Никога не бях гласувал — дори и след като поправката в конституцията от '98 улесни хората без определено местоживееене (което, разбира се, включва повечето членове от занаята) да упражняват изборителните си права.

Както и да е, доколкото дотогава бях имал някакви политически предпочитания, те определено не се скланяха към Бонфорте. Смятах, че е опасен човек и че е напълно възможно да е предател на човечеството. Идеята да застана да бъде убит вместо него ми се виждаше — как ли да се изразя? — отблъскваща.

Само че каква роля!

Бях играл веднъж главната роля в L'Aiglon^[1] и бях играл Цезар в единствените две пиеси за него, които заслужават това име. Но да изиграя такава роля в живота — че това е достатъчно, за да проумееш как човек може да иде на гилотината вместо някой друг — само заради възможността да изиграе, макар и само за няколко минути, изискващата върховно внимание роля, за да създаде върха, съвършенството, творение на изкуството.

Чудех се кои ли са били тези мои колеги, които не са устояли на изкушението при по-ранните случаи. Беше сигурно, че са били артисти, макар единствената почит, отдадена на успеха на техните превъплъщения, да е била самата им анонимност. Опитах се да си припомня кога точно бяха по-ранните покушения срещу живота на Бонфорте и кои колеги, способни да изиграят ролята, бяха умрели или изчезнали по него време. Беше безсмислено. Не само че не бях много сигурен за подробностите от съвременната политическа история, но и актьорите се губят от погледа просто подтискащо често; дори и за най-добрите сред нас това е несигурна професия.

Установих, че внимателно изучавам характеризацията.

Разбирах, че бих могъл да я изиграя. По дяволите, бих могъл да я изиграя с вързана дясна ръка и с миризма на пушек иззад кулисите. Преди всичко, нямаше никакъв проблем с физиката: Бонфорте и аз бихме могли да си разменим дрехите, без те да получат и гънчица. Тия хлапашки конспиратори, дето ме бяха отвлекли, бяха страхотно преувеличили важността на физическото сходство, доколкото то нищо не значи, ако не е подкрепено от умение — и ако актьорът е даровит, въобще няма нужда да е толкова голямо. Все пак признавам, че физическата прилика наистина помага и че глупавата им игра с компютъра бе довела (съвсем случайно!) до избирането на истински артист, който освен това по мерки и структура на костите се бе оказал направо близък на политика. Профилът на Бонфорте бе досущ като моя; дори ръцете му бяха дълги, тесни и аристократични като моите — а ръцете са по-трудни за имитиране от лицата.

Онова накуцване, вероятно резултат от някое от покушенията срещу него — хе, нищо работа! След като го погледах няколко минути, знаех, че бих могъл да стана от койката (при едно же, разбира се) и да тръгна по съвършено същия начин, без изобщо да се налага да мисля за това. Жестът, с който си почесваше ключицата и после леко бръсваше брадичката си, почти неуловимият тик, предшестваш всяко негово изречение — подобни неща не бяха проблем; — те се просмукваха в подсъзнанието ми като вода в пясъка.

Наистина той бе петнадесет-двадесет години по-възрастен от мен, но по-лесно е да играеш ролята на по-възрастен човек, отколкото на по-млад. Във всеки случай, за един актьор възрастта е просто въпрос на вътрешна нагласа; тя няма нищо общо със равномерната стъпка на катаболизма.

За двадесет минути вече бих могъл да го играя по митинги или да чета реч вместо него. Само че, доколкото схващам, ролята не се свеждаше само до такава интерпретация; Дак бе намекнал, че аз ще трябва да убедя и хората, които го познаваха добре, може би дори в интимни обстоятелства. Това е неизмеримо по-трудно. Слага ли захар в кафето си? Ако слага, колко? С коя ръка си пали цигарата и с какъв жест? Още докато формулирах въпроса, получих отговора и го вкарах дълбоко в мозъка си; изображението пред мен запали цигара по начин, който ме убеди, че години наред е използвал кибрит и старомодни

евтини цигари, преди те да изчезнат под напора на така наречения прогрес.

Най-лошото от всичко бе, че човек не е една-единствена сложна структура; за всеки, който го познава, той представлява различна структура — а това означава, че за да бъде успешно, едно превъплъщение, една имперсонализация трябва да се променя за всяка „публика“ — за всеки познат на човека, който бива имперсонализиран. Това е не просто трудно, това е статистически невъзможно. Съвсем дребни детайли могат да ти сложат марка. Какви общи спомени има твоят възложител със своя познат Джон Джоунс? А със стотина или хиляда Джон Джоунсовци? Откъде би могъл да знае това един имперсонатор?

Актьорската игра *per se*^[2], както и всяко друго изкуство, представлява процес на резюмиране, на запазване само на важния детайл. Само че при една имперсонализация важен може да бъде всеки детайл. С времето дори нещо толкова глупаво, както например да не хрупаш целина, може да издаде тайната.

После с мрачна убеденост си спомних, че вероятно изпълнението ми ще трябва да е убедително само докато някой снайперист ми пусне едно мънисто.

Въпреки това продължавах да изучавам човека, когото трябваше да заместя (а какво друго бих могъл да направя?), когато вратата се отвори и чух как се обади Дак — този път собственолично, а не по уредбата:

— Има ли някой вкъщи?

Светлините се запалиха, тримерното изображение избледня и изчезна и аз се почувствах като че ли са ме изтръгнали насила от сън. Обърнах глава: младата жена, която бяха нарекли Пени, правеше усилия да повдигне главата си от другото хидравлично легло, а на касата на вратата се бе подпрял Дак.

Погледнах го и учудено казах:

— Как се изхитряваш да стоиш прав?

Част от ума ми, професионалната част, която работи независимо от останалата, вече си отбелязваше как стои той и нанасяше данните в ново чекмедженце, означено: „Как един мъж стои изправен при две же“.

Той ми се ухили.

— Нищо сложно. Нося ортопедични подложки.

— Хмммм!

— Ако искаш, можеш да се изправиш. Обикновено разкандърдисваме пасажерите да стават от поддържащите съдове, когато горим с някъде над едно и половина же — прекалено голям е шансът някой идиот да се спъне в собственото си стъпало и да си счупи крака. Веднъж обаче видях един наистина як като щангист тип да се измъква от пресата и да се разхожда при пет же — само че после много-много не го биваше. Две же обаче не е кой знае какво — все едно, че носиш друг на гърба си — и той погледна младата дама. — Обясни ли му всичко, Пени?

— Той още нищо не е питал.

— Тъй ли? Лоренцо, аз те мислех за юнак, който иска да знае всички отговори.

Свих рамене.

— В момента не виждам какво значение има, след като е очевидно, че няма да живея достатъчно дълго, за да ги оценя.

— Ъ? От какво си се вкиснал, синко?

— Капитан Броудбент — заявих с горчива нотка в гласа си, — нямам възможността да се изразя подобаващо в присъствието на една дама; поради това не мога адекватно да обсъдя твоите предци, лични навици, морал и накъде си се запътил. Да речем, че съм разбрал в какво си ме подлъгал да се набутам още от мига, в който научих кой е човекът, в когото трябва да се превъплъщавам. Ще се задоволя само с един въпрос: кой ще се опита да убие Бонфорте? Даже и една глинена паничка би трябвало да има правото да знае кой стреля по нея.

За пръв път видях Дак изненадан. Сетне той се разсмя толкова силно, че ускорението изглежда му дойде в повече: плъзна се на палубата и подпря гръб на стената, без да спира да се смее.

— Нищо смешно не виждам — сърдито рекох аз.

Той млъкна и си изтри очите.

— Лори, синко, наистина ли мислиш, че съм те взел да те използвам за мамец?

— Че то е очевидно — и му обясних моите заключения за пораншните покушения.

Той има благоразумието да не се разсмее отново.

— Разбирам. Ти мислиш, че тази работа е нещо като да те държат да опитваш ястията преди някой крал от Средновековието. Ще трябва да те извадим от заблудата: не мисля, че играта ти ще се подобри, ако си въобразяваш, че сигурно ще те погребат там, където си застанал. Слушай, аз съм с Шефа от шест години и знам, че той никога не е използвал дубльор... Въпреки това присъствах в два от случаите, когато се опитаха да го убият — и единия път аз застрелях платения убиец. Пени, ти си била с Шефа повече време. Използвал ли е някога дубльор преди това?

Тя студено ме изгледа.

— Никога. Самата идея, че Шефа би оставил някой да се изложи на опасност вместо него... ако искаш да знаеш, би трябвало да ти ударя един шамар!

— Спокойно, Пени — меко каза Дак. — И двамата имате да вършите работа, а ти ще трябва да работиш с него. Освен това ако се гледа от страни, погрешното му предположение не е толкова глупаво. Между другото, Лоренцо, това е Пинелпи Расъл. Тя е личната секретарка на Шефа, което я прави твой главен треньор.

— За мен е чест да се запозная с вас, мадмоазел.

— Бих искала да можех да кажа същото.

— Я си дръж езика, Пени, че иначе ще ти опердаша кръглото дупенце — при две же. Лоренцо, признавам, че да дублираш Джон Джоузиф Бонфорте не е така безопасно, както да се возиш в инвалидна количка — по дяволите, и двамата знаем, че на няколко пъти се опитваха да прекратят застраховката му за живот. Само че този път не се боим от това. Всъщност този път по политически причини, които ей сега ще разбереш, юнаците, срещу които се борим, няма да се осмелят да убият Шефа, нито пък да те убият теб, когато го дублираш. Те играят грубо — знаеш го! — и биха убихи мен или дори Пени, стига да получат и най-малката изгода. Ако можеха да те докопат сега, биха те убихи моментално. но когато се появиш като Шефа пред публика, ще бъдеш в безопасност; обстоятелствата ще са такива, че няма да могат да си позволят да те убият.

Той се вгледа в лицето ми.

— Е?

Поклатих глава.

— Не те разбрах.

— Не си, но ще ме разбереш. Работата е доста сложна и включва и марсианския възглед върху нещата от живота. Приеми го като даденост; преди да сме стигнали, ще знаеш всичко по въпроса.

На мен все още продължаваше да не ми харесва. Досега Дак не ми бе казал нито една явна лъжа, за която да разбере, но както се убедих от горчивия си опит, той би могъл успешно да ме излъже, като не ми каже всичко, което му бе известно. Казах му:

— Виж какво, нямам никаква причина да ти вярвам или да вярвам на тази млада дама — надявам се, че ще ме извините, госпожице. Само че макар и въобще да не харесвам господин Бонфорте, той има репутацията, че е досадно и дори противно честен. Кога ще мога да говоря с него? Веднага щом кацнем на Марс?

Грозното приветливо лице на Дак внезапно помрачня от тъга.

— Опасявам се, че не. Пени не ти ли каза?

— Какво да ми каже?

— Синко, че нали за това ни трябва дубльор на Шефа. Те го отвлякоха.

* * *

Главата ме болеше — може би от двойната тежест, може би от прекалено многото шокове.

— Сега вече знаеш — продължи Дак. — Знаеш защо Джок Дюбоа не искаше да ти се доверя, преди да сме излетели. Това е най-голямата новина от първото кацане на Луната, а ние я пренебрегваме и ще си скъсаме задниците само и само никога да не се разбере. Надяваме се да те използваме, докато го намерим и върнем обратно. Всъщност ти вече си започнал своята имперсонализация. Този кораб не е „Бягай“; а „Том Пейн“^[3] — частната яхта и пътуващата канцелария на Шефа. „Бягай“ е паркиран в орбита около Марс, а транспондърът^[4] му предава опознавателния сигнал на „Томи“ — нещо, което знаят само капитанът и офицерът по комуникациите — докато яхтата си запретна полите и хукна към Земята, за да вземе заместник за Шефа. Започваш ли да загаряваш, синко?

Признавам, че не загарявах.

— Да, но... слушай, капитане, ако политическите врагове на господин Бонфорте са го отвлекли, защо го пазите в тайна? Бих очаквал да крещите колкото ви глас държи.

— На Земята така и щяхме да направим. В Нова Батавия и на Венера — също. Само че си имаме работа с Марс. Знаеш ли легендата за Кккахграл Млади?

— Ъ? Опасявам се, че не.

— Трябва да я проучиш; от нея ще разбереш какво движи един марсианец. Накратко казано, преди хиляди години това момче Ккках трябвало да се появи в даден момент на определено място, за да бъде удостоено с много висока чест — нещо като да го направят рицар. Макар и не по своя вина (от наша гледна точка) то не успяло да стигне навреме. Очевидно единственото, което можело да се направи, било да го убият — така е според марсианските стандарти. Ала поради младостта му и забележителните му заслуги някои от там присъстващите радикали започнали да спорят, че трябва да му се даде възможност да се върне и да започне отново. Кккахграл обаче не бил съгласен на такова нещо. Той настоял на правото си сам да бъде обвинител в случая, спечелил делото и бил екзекутиран. Кое го прави самото въплъщение, светеца-покровител на онова, което на Марс се смята за уместно...

— Но това е лудост!

— Нима? Ние не сме марсианци. Те са много стара раса и са си разработили такава система от морални задължения и норми, която да обхваща всяка възможна ситуация — те са възможно най-големите формалисти. В сравнение с тях древните японци с техните giri и gimi^[5] са направо анархисти. Марсианците нямат „правилно“ и „неправилно“. Вместо това имат „уместно“ и „неуместно“ — повдигнати на квадрат, на куб и натоварени със сос от же-та. Но това, което има отношение към проблема, е, че тъкмо се канеха да приемат Шефа в гнездото на самия Кккахграл Млади. Сега задря ли?

Все още не задрявах. Според мен този Ккках беше един от най-гнуслните образи от Le Grand Guignol^[6]. Броудбент продължи:

— Работата е съвсем проста. Шефа вероятно е най-големият практик-изследовател на марсианските обичаи и психология. Той от години се подготвя за това. Щом в сряда в Лакус Соли^[7] настъпи пладне по местно време, ще започне церемонията по осиновяването.

Ако Шефа е там и направи каквото се иска от него, всичко е тип-топ. Ако не е там — а няма абсолютно никакво значение защо го няма — името му е опозорено по цял Марс, във всяко гнездо от полюс до полюс, а най-големият междупланетен и междурасов политически удар, който някога е бил замислян, се издънва с все сила. Нещо по-лошо — това ще даде обратен резултат. Предполагам, че най-малкото, което ще се случи, е Марс да се оттегли дори от сегашната си съвсем халтава асоциация с Империята. Далеч по-вероятно е да последват репресалии и хората да бъдат избити — може би всички хора на Марс. Сетне екстремистите от Партията на човечността ще си разиграят коня и Марс ще бъде вкаран в Империята насила — само че едва след като всички марсианци бъдат мъртви. И всичко ще се задейства само защото Бонфорте не е успял да се появи на церемонията по осиновяването... Марсианците приемат тези неща много сериозно.

Дак напусна също тъй внезапно, както се бе появил, и Пинелъпи Расъл пак включи прожекционния апарат. С раздразнение се сетих, че бих могъл да го попитам какво пречи на нашите врагове просто да убият мен, щом единственото, което е необходимо, за да обърнат политическата каручка, е да попречат на Бонфорте (самолично или чрез своя дубльор) да присъства на някаква варварска марсианска церемония. Аз обаче бях забравил да попитам — може би подсъзнателно се боях да не получа отговор.

Скоро обаче отново заизучавах Бонфорте — наблюдавах движенията и жестовете му, напипвах израженията му, тихо налучквах тоновете на гласа му — докато се носех в усамотената топла унесеност на артистичното усилие. Вече бях „влязъл в неговата глава“.

Изскочих обаче оттам паникьосан, когато образите се смениха със сцена, представяща Бонфорте заобиколен от марсианци, които го докосваха със своите псевдокрайници. Бях се потопил така дълбоко във филма, че на практика ги усещах аз самият — и вонята беше непоносима. Изхърках, сякаш ме душеха, и заразмахвах сгърчени пръсти към изображението.

— Изключи го!

Ламите светнаха и картината изчезна. Госпожица Расъл ме гледаше.

— Какво ти става, за бога?

Опитвах се да си поема дъх и да престана да треперя.

— Госпожице Расъл... много съжалявам... само че, моля... не включвайте това отново. Не мога да понасям марсианци.

Тя ме изгледа като че ли не можеше да повярва на това, което вижда, но все пак някак си го презира.

— Аз им казах — разчленено и бавно произнесе тя, — че тоя смешен план няма да сработи.

— Много съжалявам. не мога да се удържа.

Вместо отговор тя тежко се измъкна от пресата за сайдер. При две же не вървеше така лесно, като Дак, но все пак се справи. Излезе, без да каже ни дума повече, и затвори вратата зад себе си.

Не се върна. Вместо нея на вратата се показа един мъж, който изглеждаше сякаш обитава гигантска проходилка.

— Здраво, младеж! — избоботи той. Беше около шестдесетака, доста пълен и приветлив; нямах нужда да видя дипломата му, за да разбере, че това е част от добрите му обноски към болните.

— Как сте, господине?

— Достатъчно добре. При по-малко ускорение съм по-добре — и той хвърли един поглед надолу към приспособлението, в което бе увързан. — Как ти се струва моя самоходен корсет? Може и да не е много елегантен, но сменя част от напрежението от сърцето ми. Между другото, просто за да спазим процедурата: аз съм доктор Чапек, личният лекар на господин Бонфорте. Аз зная кой си ти. Какво е това, дето го чух за теб и марсианците?

Опитах се да му обясня ясно и без емоции.

Доктор Чапек кимна.

— Капитан Броудбент би трябвало да ми каже. Щях да изменя твоята индоктринационна програма. Капитанът по свой собствен начин е компетентен младеж, само че понякога мускулите му изпреварват главата... Той е толкова идеално нормален екстровеърт, че направо ме плаши. Както и да е, нищо лошо не се е случило. Господин Смайнд, искам твоето разрешение да те хипнотизирам. Имаш думата ми на лекар, че ще използвам хипнозата единствено, за да ти помогна по този въпрос и че по никакъв начин няма да бърничкам в твоята личностна цялост — докторът измъкна един старомоден джобен часовник от ония, които са като отличителен знак за професията му, и се зае да ми мери пулса.

Аз отговорих:

— С готовност ви давам разрешението си, господине, само че от това няма да има никаква полза. Не подлежа на хипнотизиране.

По времето, когато показвах моя менталистки номер, аз самият бях изучавал техники за хипнотизиране, но моите учители така и нямаха късмета да ме хипнотизират. За подобен номер мъничко хипноза е от голяма полза, особено ако местната полиция не вдига прекалена патардия за законите, с които ни обременява медицинската асоциация.

— Така ли? Е, тогава ще се опитаме да направим каквото ни е по силите. Да речем, че ще се отпуснеш, за да се почувстваш удобно и ще поговорим за твоя проблем — той продължаваше да държи часовника си, като си играеше с него и извиваше верижката му, и след като бе престанал да ми мери пулса. Понечих да му го кажа, понеже отразяваше в очите ми светлината от лампата над главата ми, но реших, че това вероятно е някакъв нервен навик, който той не съзнава, и че всъщност е нещо прекалено тривиално, та да обръщам внимание за него на един непознат.

— Отпуснат съм — уверих го. — Питайте ме за каквото желаете. Или ако предпочитате, минете на свободни асоциации.

— Просто остави съзнанието си да блуждае — меко рече той. — При две же се чувстваш тежък, нали? Аз самият обикновено ги проспивам. При такова ускорение кръвта се оттича от мозъка и човек става сънлив. Ей ги, пак започнаха да ускоряват двигателя. Ще трябва всички да поспим... Ще се усетим тежки... Ще трябва да заспим...

Понечих да му кажа, че ще е по-добре да остави часовника си, или той ще му падне от ръката, но вместо това заспах.

* * *

Когато се събудих, другата ускорителна койка бе заета от доктор Чапек.

— Здраво, юнак — приветства ме той. — Уморих се от тая проклетата проходилка и реших да се опъна тук и да разпределя напрежението.

— Пак ли сме на две же?

— А? О, да! На две же сме.

— Съжалявам, че се отнесох. Колко време съм спал?

— Не много. Как се чувстваш?

— Чудесно. Всъщност прекрасно съм си отпочинал.

— Често пъти има такъв ефект. Искам да кажа голямото ускорение. Искаш ли да погледаш още филмчета?

— Ами да, щом казваш, докторе.

— Добре — той се пресегна и помещението отново се затъмни.

Бях се приготвил за идеята, че ще ми показва още филми с марсианци; бях решил да не се паникьосвам. В края на краищата много пъти бях намирал за нужно да се преструвам, че ги няма; положително един филм с марсианци не би трябвало да ми повлияе толкова — просто предния път бях изненадан.

Действително бяха стереофилми за марсианците — както със, така и без господин Бонфорте. Открих, че мога да ги изучавам с дистанциран ум, без ужас или отвращение.

Изведнъж осъзнах, че ми е приятно да ги гледам!

Издадох някакво възклицание и Чапек спря филма.

— Някакъв проблем?

— Докторе... ти си ме хипнотизирал!

— Нали ми каза.

— Но аз не мога да бъда хипнотизиран.

— Съжалявам да го чуя.

— Ха, значи си успял. Не съм толкова тъп да не го разбера.

После добавих:

— Хайде пак да погледаме тези филми. Направо не ми се вярва.

Той ги пусна, а аз се загледах и зачудих. Ако човек ги погледнеше без предразсъдъци, марсианците не бяха противни; не бяха дори грозни. Всъщност те притежаваха същата старовремска грация като някоя китайска пагода. Вярно, формата им не беше човешка, но пък и райската птица също не е човекоподобна — а райските птици са най-прекрасните живи създания.

Започнах също и да разбирам, че псевдокрайниците им могат да са много изразителни; техните тромави жестове се отличаваха с клатушкащата се дружелюбност на малките кутрета. Сега знаех, че цял живот съм гледал на марсианците през тъмните очила на омразата и страха.

Разбира се, размишлявах аз, все още ще трябва да привиквам на зловонието им, обаче... — и в тоя момент внезапно осъзнах, че ги надушвам, надушвам тази миризма, която не може да бъде сбъркана — и тя не ме дразни ни най-малко! Всъщност направо я харесвах.

— Докторе! — извиках. — Тази машина има приставка за миризми, нали?

— А? Не вярвам. Не, сигурен съм, че няма — прекалено голямо паразитно тегло за една яхта.

— Но тя би трябвало да има. Много ясно ги подушвам.

— О, да — той придоби леко засрамен вид. — Слушай, юнак, направих ти нещо, дето се надявам, че няма да ти причини никакво неудобство.

— Моля?

— Докато се ровичкахме в черепа ти, стана ясно, че голяма част от невротичната ти ориентация към марсианците се стартира от тяхната телесна миризма. Нямах време да пипам издъно, така че трябваше да я компенсирам. Помолих Пени — това е хлапачката, която беше тук преди това — да ми заеме малко от парфюмите, които използва. Опасявам се, друже, че отсега нататък марсианците ще ти миришат на парижки развлекателен дом. Ако разполагах с време, щях да използвам някоя по-домашна приятна миризма, например на зрели ягоди или на топъл кейк със заливка, но ми се налагаше да импровизирам.

Подуших. Да, наистина миришеше на тежък и скъп парфюм — и все пак, по дяволите, това несъмнено беше вонята на марсианците.

— Харесва ми.

— Къде ще ходиш да не ти харесва.

— Но ти трябва да си излял тук цяло шишенце. Всичко е просмукано с него.

— Ъ? Нищо подобно. Просто преди половин час размахих запушалката под носа ти, а сетне върнах шишенцето на Пени и тя си го отнесе — той също подуши. — Сега миризмата е изчезнала. „Сластта на джунглата“ — така пишеше на шишенцето. Трябва да е имало много мускус в него. Обвиних Пени, че се опитва да предизвика у екипажа наркомания към космоса, а тя само ми се изсмя — той се пресегна и изключи стереокиното. — Засега ни е достатъчно. Искам да се заемеш с нещо по-полезно.

Когато изображението избледня, с него изчезна и миризмата — също както при приставките за миризма. Трябваше да призная пред себе си, че всичко туй ставаше в ума ми. Само че като актьор аз и без друго съзнавах тази истина.

Когато след няколко минути Пени се върна, тя миришеше досущ като марсианец.

И това ми харесваше.

[1] L'Aiglon (фр.) — „Орлето“ — неизвестна на преводача и на още десетина души с френска филология пиеса от още по-неизвестен автор. Възможно е заглавието да е измислено от Хайнлайн, какъвто е случаят с „Ad Astra“, опус 61 от предната глава. — Бел. прев. ↑

[2] Per se (лат.) — сама по себе си. — Бел. прев. ↑

[3] Томас Пейн (1737 — 1809 г.) — американски патриот, автор на трудове по религия и управление на държавата, роден в Англия. — Бел. прев. ↑

[4] Устройство, монтирано в самолет или космически кораб, което приема радарен сигнал, идентифицира го и автоматично отговаря на предавателната станция. — Бел. прев. ↑

[5] Гири (яп.) — едно от основните понятия в моралната система на японците. Най-лесно е да се проумее, като се разглежда в двойка с он. Он е дълг, който не може да бъде изплатен — към родители, по-възрастни братя и сестри, стари приятели и висшестоящи; гири е задължение, което обстоятелствата ти налагат, дълг, който може да бъде изплатен. Гиму (в оригинала е допуснатата грешка) е в известен смисъл дълг към самия себе си, задължение, което е част от нещо друго, например добре да си вършиш работата. — Бел. прев. ↑

[6] Le Grand Guignol (фр.) — Големият куклен театър. — Бел. прев. ↑

[7] Lacus Soli (лат.) — Слънчевото езеро. — Бел. прев. ↑

4

Моето образование продължи в същото помещение (оказа се, че това е гостната на г-н Бонфорте) до обръщането на кораба. Изобщо не спях, освен под хипноза, и като че ли няхах никаква нужда от сън. През цялото време с мен бяха или доктор Чапек, или Пени и ми помагаша. За късмет моят човек бе може би най-обстойно фотографираната и записваната личност в историята, а освен това разполагах с тясното сътрудничество на най-близките му хора. Материалът нямаше свършване; проблемът бе да се види колко мога да поема — както буден, така и под хипноза.

Не зная в кой момент престанах да не харесвам Бонфорте. Чапек ме увери — и аз му вярвам — че по него време не ми е имплантирал никакво хипнотично внушение; аз не го бях искал и съм съвсем сигурен, че по отношение на етическата отговорност на лекаря и хипнотерапевта Чапек е добросъвестен до дребнавост. Предполагам, че това е било неизбежно съпътстващо ролята обстоятелство — мисля си дори, че бих се приучил да харесвам и Джек Изкормвача, ако се бях захванал с неговата роля. Погледни на нещата от тази страна: за да научиш една роля както му се полага, за известно време трябва да станеш съответният характер. А човек или се харесва, или се самоубива — трето решение няма.

„Да разбереш всичко означава да простиш всичко“ — и аз започвах да разбирам Бонфорте.

При обръщането получихме обещаната от Дак почивка при едно же. Изобщо не минахме в свободно падане, дори и за секунда; вместо да угаси факела, което доколкото разбирам те ужасно мразят да правят, докато са на път, корабът описа нещо, което Дак нарече 180-градусово обръщане на чорчик. Така корабът остава на тяга през цялото време и се обръща доста бързо, макар да се получава странно смущаващ ефект върху чувството за равновесие. Ефектът се нарича нещо като Кориоланус^[1]. Или може би Кориолис?

Всичко, което зная за космическите кораби е, че тези, които излитат от повърхността на една планета, са истински ракети, ала воаяжборите ги наричат „чайници“ заради реактивната струя от водна пара или водород, с която се задвижват. Не ги смятат за кораби с истинско атомно захранване, при все че реактивната струя се подгръва от атомен реактор. Корабите за дълги скокове от рода на „Том Пейн“ са (така ми рекоха) баш истинските и използват онова E равно на MC на квадрат... или може би беше M равно на EC на квадрат? Знаеш го, де — онуй, дето Айнщайн го е измислил.

Дак стори каквото му беше по силите да ми обясни всичко и несъмнено то трябва да е много интересно за ония, дето се интересуват от подобни неща. Аз обаче не мога да си представя защо един джентълмен ще си пълни главата с тях. Струва ми се, че всеки път когато тези учени момци се заловят за логаритмичните си линейки, животът става по-сложен. Какво му е лошото нещата да си бъдат такива, каквито са?

През двата часа, през които бяхме на едно же, ме преместиха в кабината на Бонфорте. Започнах да нося неговите дрехи и неговото лице и всеки внимаваше да ме нарича „Господин Бонфорте“ или „Шефе“, или (ако става дума за доктор Чапек) „Джоузиф“, като идеята, разбира се, беше да ми помогнат да вляза в ролята.

Всички освен Пени... Тя просто не можеше да ми каже „Господин Бонфорте“. Правеше всичко, за да помогне, но не можеше да се насили да го произнесе. Беше ясно като писанието, че е била от ония секретарки, които мълчаливо и безнадеждно обичат началника си, и тя ме възненавидя с дълбока, алогична, но естествена мъка. Това здравата ни вгорчи живота, още повече че аз я намирах за изключително привлекателна. Няма мъж, който да може да даде всичко от себе си, ако около него непрекъснато се навърта жена, която го презира. Аз обаче не можех за компенсация да престана да я харесвам; беше ми наистина жал за нея, макар положението определено да ме тормозеше.

Вече бяхме на нещо като предварителна репетиция, тъй като не всички на „Том Пейн“ знаеха, че аз не съм Бонфорте. Аз не знаех кои точно са известени за подмяната и ми бе позволено да се отпусна и да задавам въпроси единствено в обкръжението на Дак, Пени и д-р Чапек. Бях съвсем сигурен, че началник канцеларията на Бонфорте, господин

Уошингтън, знае, ала той така и не се издаде; беше възсук възрастен мулат, надянал потайната маска на светец. Имаше още двамина, които положително знаеха, но те не бяха на „Том Пейн“. Те стояха наблизко и ни прикриваха от „Бягай“, като се оправяха със съобщенията за пресата и рутинните комуникета — Бил Корпсман, който завеждаше връзките с новинарите, и Роджър Клифтън. Не знам как точно да опиша работата на Клифтън. Политически заместник? Може би си спомняш, че по времето, когато Бонфорте беше върховен министър, той е бил министър без портфейл, ала това нищо не ми говори. Ще ти го изложа символично: Бонфорте даваше политическата линия, а Клифтън раздаваше политическите назначения.

Тази малка група трябваше да знае; ако е имало и други, не са сметнали за нужно да ми кажат. Във всеки случай останалите хора от екипа на Бонфорте и целият екипаж на „Том Пейн“ знаеше, че става нещо странно; само че това не означава, че непременно са били наясно какво е то. Доста хора ме бяха видели да влизам в кораба, обаче като Бени Грей. Когато ме видяха отново, вече бях „Бонфорте“.

Някой бе имал предвидливостта да намери истински комплект за гримиране, но аз не използвах почти нищо. Отблизко гримът може да се види; дори и на Силикоплътта не може да се придаде точната текстура на кожата. Задоволих се да подсили едва-едва естествения си тен със Семиперм и намъкнах лицето му изотвътре. Наложих ми се да пожертвам доста коса и д-р Чапек задържа растежа на корените. Нямах нищо против; един актьор винаги може да носи перука — а и бях сигурен, че тази работа положително щеше да ми донесе такова заплащане, че ако поискам, да мога да се оттегля от сцената до края на живота си.

От друга страна, от време на време стомахът ми се свиваше при мисълта, че въпросният живот може и да не е кой знае колко дълъг — нали ги знаеш тия стари поговорки за човека, който знае прекалено много, и за това, че мъртвите не говорят. Само че аз наистина бях започнал да вярвам на тези хора. Всички бяха адски приятни люде — а от това научих за Бонфорте не по-малко, отколкото бях научил от слушането на речите му и гледането на филми. Както разбирах, политическата фигура не е един-единствен човек, а цял добре сработен отбор. Ако самият Бонфорте не беше свестен, той нямаше да събере около себе си тези хора.

Най-големият ми проблем беше марсианският. Както и повечето актьори, аз бях понаучил достатъчно марсиански, венериански, външноюпитерски и т.н., за да мога да ги имитирам пред камерата или на сцената. Само че тези вибриращи и пърполещи съгласни са много трудни. Мисля, че гласните струни на човека не са така подвижни като тимпануса на марсианеца. Пък и при всички случаи полуфонетичното произнасяне на тези звуци според латинските букви, като например „ккк“, „жжж“ или „ррр“ съответства на истинските звуци не повече, отколкото „г“-то във „гну“ отговаря на вдишващото цъкване, с което народът банту произнася „гну“. „Жжж“, например, много наподобява онзи неприличен звук, който се получава, когато човек пъхне крайчеца на езика между устните си и го остави да вибрира, като същевременно звучно издиша през устата.

За късмет Бонфорте нямаше голяма дарба за чужди езици, докато аз съм професионалист; ушите ми чуват наистина и мога да имитирам всеки звук — от моторен трион, който попада на забит в дървото гвоздей, до разтревожена в полога си квачка. Трябваше само да постигна толкова лош марсиански, колкото го говореше Бонфорте. Той здравата се беше потрудил да преодолее липсата си на талант и всяка дума или фраза на марсиански, които знаеше, бяха записвани на видео, за да може да изучава грешките си. Така че аз заизучавах грешките му. Проекционният апарат бе преместен в кабинета му, а Пени ми беше подръка, за да ми подбира ролките и да отговаря на въпросите ми.

Човешките езици се разделят на четири групи: без флексия, какъвто е англо-американският; позиционни, какъвто е китайският; аглутиниращи, какъвто е старотурският; полисинтетични^[2] (думи-изречения), какъвто е ескимоският — към тях, разбира се, сега добавяме чужди структури, които са така жестоко странни и почти невъзможни за човешкия мозък като неповтарящият се или още пораждащ се венериански. За късмет марсианският е аналогичен на човешките речеви форми. Ниският марсиански — търговският език — е позиционен и включва само прости конкретни идеи, като например приветствието: „Аз те виждам.“ Високият марсиански е полисинтетичен и много стилизиран, като има изрази за всеки нюанс от тяхната сложна система за награди и наказания, задължения и дългове. На Бонфорте тя му дошла направо нанасяно; Пени ми каза, че той доста леко разчитал поредиците от точки, които използват

вместо писменост, но от разговорната форма на високия марсиански можел да произнесе само няколкостотин изречения.

Леле, братче, как само зубрех онези, които той беше овладял!

* * *

Пени бе подложена на по-голямо напрежение и от мен. И тя, и Дак говореха малко марсиански, но скучното задължение да ме подготвя се стовари на нейния гръб, тъй като на Дак му се налагаше да прекарва по-голямата част от времето си в командното помещение; поради смъртта на Джок не му достигаха хора. За последните няколко милиона мили от приближаването ни минахме от две на едно же, като през цялото това време той изобщо не слезе при нас. Аз пък го прекарах в учене на ритуала, който трябваше да знам наизуст за церемонията по осиновяването, като Пени ми помагаше.

Тъкмо бях приключил с речта, с която щях да получа членство в гнездото на Ккках — реч, която по дух не се различаваше особено от онази, с която едно ортодоксално еврейче поема отговорностите на мъж, но която е така определена и така непроменяема, като монолога на Хамлет. Бях я прочел с неправилното произношение на Бонфорте и с неговия тик; приключих и попитах:

— Това как беше?

— Съвсем добре — сериозно отвърна тя.

— Благодаря, Къдроглавке — бях заимствал тази фраза от ролките с езиковите упражнения на Бонфорте; той я наричаше така, когато се почувстваше размекнат — и това идеално пасваше на образа му.

— Не смей да ме наричаш така!

Аз я изгледах с искрено удивление и отговорих също напълно в образа:

— Защо, Пени, детето ми?

— И така не смей да ме наричаш! Симулант! Шарлатан! Актьор! — тя скочи и избяга колкото можеше по-далеч — с други думи, до вратата — и остана там с гръб към мен, заровила лице в дланите си. Раменете ѝ се разтресоха от ридания.

Аз направих титанично усилие и се измъкнах от образа — глътнах си корема, оставих собственото ми лице да излезе на повърхността и отговорих със собствения си глас:

— Госпожице Расъл

Тя престана да плаче и се извърна светкавично към мен. Погледна ме и челюстта ѝ увисна. Аз добавих, все още в собствения си образ:

— Върни се тук и седни.

Стори ми се, че се кани да ми откаже, но сетне изглежда размисли, бавно се върна и седна, като кръстоса ръце в скута си. Лицето ѝ обаче беше като на малко момиченце, което се мъчи да си сдържи яда.

Оставих я да поседи малко и тихо казах:

— Да, госпожице Расъл, актьор съм. За вас това достатъчна причина ли е да ме обиждате?

Тя просто придоби упорито изражение.

— Като актьор аз се намирам тук, за да изпълня една актьорска задача. Знаете защо. Знаете също и че ме подведоха да я приема — това не е работа, която бих приел с отворени очи, дори и в най-лудите си мигове. На мен ми е значително по-неприятно да я върша, отколкото на вас — защото въпреки бодряшките уверения на капитан Броудбент изобщо не съм убеден, че ще изляза от тази роля със здрава кожа — а аз ужасно си обичам кожата, тъй като ми е единствена. Вярвам също, че зная защо ви е толкова трудно да ме приемете. Само че за вас това причина ли е да направите моята работа по-трудна, отколкото трябва да бъде?

Тя измърмори нещо. Аз остро казах:

— Говори!

— Не е честно. Не е прилично!

Въздъгнах.

— Правилно. Нещо повече, това е невъзможно — ако нямам всеотдайната подкрепа на останалите членове на екипа. Така че хайде да извикаме капитан Броудбент тук и да му кажем. Да се откажем.

Тя рязко вдигна лице и рече:

— О, не! Не можем да го направим.

— Защо да не можем? Далеч по-добре ще е да се откажем сега, а не да продължим и да претърпим пълен провал. Аз не мога да играя

при тези обстоятелства. Трябва да си го признаем.

— Но... но... ние сме длъжни да го направим. Необходимо е.

— Защо да е необходимо, госпожице Расъл? По политически причини? Нямам никакъв интерес към политиката — а и за вас се съмнявам, че изпитвате истински дълбок интерес. Тогава защо да сме длъжни да го правим?

— защото... защото той... — тя спря, неспособна да продължи и се задави от ридания.

Станах, приближих и сложих ръка на рамото ѝ.

— Знам. Защото ако не го сторим, нещо, което той е градил години наред, ще се разпадне на прах. Защото той не може да го направи сам и неговите приятели се опитват да го прикрият и да го свършат вместо него. Защото неговите приятели са му верни. Защото ти си му вярна. И въпреки това те боли да гледаш някой друг на мястото, което му се полага по право. В добавка не си на себе си от мъка и тревога за него. Нали?

— Да — почти не можах да я чуя.

Хванах брадичката ѝ и вдигнах лицето ѝ нагоре.

— Зная защо ти е толкова трудно да гледаш мен вместо него. Ти го обичаш. Само че аз правя за него най-доброто, на което съм способен. Дявол го взел, момиче! Трябва ли да ми направиш работата десет пъти по-тежка, като се отнасяш с мен като с боклук?

Тя изглеждаше шокирана. За миг си помислих, че ще ме зашлеви. Сетне каза на пресекулки:

— Съжалявам. Много се извинявам. Повече няма да го правя.

Пуснах брадичката ѝ и живо казах:

— Тогава хайде пак на работа.

Тя не помръдна.

— Ще ми простиш ли?

— А? Няма какво да ти прощавам, Пени. Държа се така, понеже го обичаш и понеже беше разтревожена. Хайде сега на работа. Трябва да си знам ролята отлично, а остават само няколко часа — и моментално влязох отново в ролята си.

Тя взе една ролка и пак пусна прожекционния апарат. Изгледах ролката, сетне произнесох речта на приемането с изключен звук, но включен образ, като синхронизирах гласа си — имам предвид неговия глас — с движещото се изображение. Тя ме наблюдаваше, като с

шашардисано изражение местеше поглед от изображението към лицето ми и обратно. Привършихме и аз сам изключих апарата.

— Как беше?

— Идеално!

Усмихнах се с неговата усмивка.

— Благодаря, Къдроглавке.

— Няма за какво... господин Бонфорте.

След два часа се стиковахме с „Бягай“.

* * *

Веднага щом „Бягай“ прехвърли Роджър Клифтън и Бил Корпсман, Дак ги доведе в моята каюта. Аз ги познавах от филмите. Станах и рекох:

— Здравсти, Родж. Радвам се да те видя, Бил.

Гласът ми бе топъл, но нехаен; на равнището, на което действаха тези хора, едно спешно пътуване до Земята и обратно не бе нищо повече от няколкодневна раздяла. Закуцуках към тях и подадох ръка. В тоя момент корабът бе на ниска тяга, тъй като влизаше в много по-близка орбита, отколкото тази на „Бягай“.

Клифтън ми хвърли един бърз поглед и сетне се включи в играта. Извади цигарата си от устата, стисна ми ръката и тихо каза:

— Радвам се да те видя пак тук, Шефе — ой беше дребен плешив и на средна възраст мъж и приличаше на адвокат и на добър покерджия.

— Нещо специално, докато ме нямаше?

— Не. Рутинната работа. Дадох отчета на Пени.

— Добре — обърнах се към Бил Корпсман и пак си подадох ръката.

Той не я пое. Вместо това сложи юмруци на хълбоците си впери поглед в мен и подсвирна.

— Удивително! Почвам наистина да вярвам, че имаме шанс да се измъкнем — изгледа ме от главата до петите и рече:

— Обърни се, Смайд. Поразходи се. Искам да те видя как вървиш.

Установих, че наистина изпитвам раздразнението, което би почувствал Бонфорте при такава непредизвикана от нищо наглост и, разбира се, това се изписа на лицето ми. Дак докосна ръкава на Корпсман и бързо рече:

— Престани, Бил. Нали помниш какво се уговорихме?

— Чушки с дръжки! — отговори Корпсман. — Тази стая е звуконепроницаема. Просто искам да се уверя, че той ще се справи. Смайд, как си с марсианския? Можеш ли да го чуруликаш?

Отвърнах му с едно цвъртящо многосрично изречение на висок марсиански. В превод то звучи горе-долу като: „Подходящото поведение изисква един от нас да напусне!“, но означава далеч повече от това, тъй като е предизвикателство, което обикновено приключва с туй, че нечие гнездо бива уведомено за нечия смърт.

Не мисля, че Корпсман го разбра, защото се ухили и ми отговори:

— Трябва да си призная, че те бива, Смайд. Това беше добре.

Дак обаче схвана. Той хвана Корпсман за мишницата и рече:

— Бил, казах ти да престанеш. Намираш се на моя кораб и това е заповед. Оттук нататък играем без прекъсване — всяка секунда.

Клифтън добави:

— Послушай го, Бил. Знаеш, че се съгласихме, че това е единственият начин да го направим. Иначе някой може да се изтърве.

Корпсман го погледна за миг и сви рамене.

— Добре, добре. Просто проверявах — в края на краищата, идеята беше моя — усмихна ми се накриво и рече:

— Здравсти, господин Бонфорте. Радвам се да ви видя отново.

Имаше малко по-силно наблягане на „господин“, но аз отговорих:

— Приятно е човек да се върне, Бил. Има ли нещо специално, което трябва да узная, преди да слезем долу?

— Мисля, че не. Пресконференция в Годърд сити^[3] след церемониите — и тук забелязах, че ме наблюдава, за да види как ще го приема.

Кимнах.

— Чудесно.

Дак бързо се намеси.

— Слушай, Родж, това пък какво е? Необходимо ли е? Ти одобрил ли си я?

— Канех се да добавя — продължи Корпсман, като се обърна към Клифтън, — преди капитанът да си изтърве нервите, че мога да я поема аз самият и да кажа на момчетата, че Шефа е получил сух фарингит от церемониите. Или пък можем да я ограничим до писмени въпроси, които да се зададат предварително и на които мога да му напиша писмени отговори, докато траят церемониите. Като го виждам колко добре изглежда и звучи отблизо, бих рекъл да рискуваме. Какво ще кажете, господин... Бонфорте? Мислите ли, че ще се справите?

— Не виждам никакъв проблем в това, Бил — мислех си, че ако успея да се измъкна от марсианците, без да се издъня, все бих могъл да изимпровизирам разни празни приказки пред тайфа хора-репортьори, докато не им писне да ме слушат. Вече бях усвоил добре разговорния стил на Бонфорте и имах поне обща представа за неговата политика и склонности, а и нямаше защо да навлизам в конкретни неща.

Клифтън обаче изглеждаше разтревожен. Преди да може да се обади, корабната сирена протръби: „Моля капитанът да дойде в командната зала. Минус четири минути.“

Дак бързо рече:

— Ще се наложи вие да го уредите. Аз ще трябва да пусна шейната по дълбеите ѝ — тук не разполагам с никого, освен с младия Епщайн — и се втурна към вратата.

Корпсман викна подире му:

— Хей, капитане! Исках да ти кажа... — след което изскочи от вратата и последва Дак, без да изчака да каже довиждане.

Роджър Клифтън затвори вратата, която Корпсман бе оставил отворена, върна се и бавно произнесе:

— Искаш ли да рискуваш с тази пресконференция?

— Зависи от теб. Аз искам да свърша работата.

— Ммм... Тогава съм склонен да рискуваме — при положение, че използваме метода с писмените въпроси. Само че аз самият ще проверя отговорите на Бил, преди да ти се наложи да ги дадеш.

— Много добре — и добавих: — Ако можеш да намериш начин да ми ги дадеш десетина минути предварително, няма да има никакви трудности. Аз уча много бързо.

Той ме изгледа изпитателно.

— Напълно го вярвам... Шефе. Добре, ще накарам Пени да ти подпъхне отговорите незабавно след церемониите. После ти ще можеш да се извиниш, че отиваш до тоалетната, и просто ще останеш там, докато не ги научиш.

— Това би трябвало да свърши работа.

— Така мисля. А, трябва да ти кажа, че се чувствам значително по-добре, след като те видях. Има ли нещо, което да мога да направя за теб?

— Едва ли, Родж. О, не, има. Нещо за... него?

— А? Ами и да, и не. Все още е в Годърд сити, за това сме сигурни. Не е бил преместен от Марс, нито дори в провинцията. В това отношение успяхме да им попречим, ако са имали подобни намерения.

— Хм. Годърд сити нали не е голям град? Не повече от стотина хиляди? Каква е спънката?

— Спънката е там, че не се осмеляваме да признаем, че ти... имам предвид той... липсва. Веднъж само да уредим тази история с осиновяването и ще можем да те измъкнем от полезрението им, а после да разгласим за отвличането, като че ли току-що е станало — ще ги накараме да разглобят града нит по нит. Градската управа е все от хора на Партията на човечеството, но след церемонията ще им се наложи да ни сътрудничат. Ще е най-чистосърдечното сътрудничество, дето си виждал, защото адски ще се потрудят да го намерят, преди цялото гнездо на Кккхаграл да им се изсипе на главите и да срине града със земята.

— О. Все продължавам да научавам нещо ново за марсианската психология и обичаи.

— Че нали всички сме така.

— Родж? Ммм... Защо мислиш, че той все още е жив? За тяхната цел няма ли да е по-добре, а и рискът да е по-малък, ако просто го убият? — повдигаше ми се само като си помислех колко лесно се оказва да се отървеш от едно тяло стига да си достатъчно безжалостен.

— Разбирам какво имаш предвид. Само че това също е свързано с марсианските идеи за „уместност“. (Той употреби марсианската дума.) Смъртта е единственото приемливо оправдание да не изпълниш някое задължение. Ако той просто бъде убит, те ще го приемат в гнездото след смъртта му — а сетне цялото гнездо и вероятно всички гнезда на Марс ще се втурнат да отмъщават за него. На тях изобщо не

би им пукало, ако цялата човешка раса умре или бъде избита, обаче да убиеш точно този човек, за да попречиш той да бъде осиновен, е съвършено друга каша. Въпросът е на задължение и уместност — в известно отношение марсианската реакция спрямо определена ситуация е толкова автоматична, че напомня за реакциите на насекомите. Разбира се, случаят не е такъв, тъй като те са невероятно интелигентни. Само че вършат дяволски работи — той се намръщи и добави: — Понякога ми се ще да не бях напуснал Съсекс.

Предупредителната сирена прекъсна беседата и ни накара да се забързаме към койките си. Дак нарочно го бе изчислил до секунда; когато преминахме в свободно падане, една совалка от Годърд сити ни очакваше. И петимата слязохме долу, с което точно запълнихме пасажерските койки — отново въпрос на предварително планиране, защото комисар-резидентът бе изразил намерение да излети, за да ме посрещне и единствено съобщението на Дак го бе разубедило, тъй като нашата група щеше да заеме всички места.

Като тръгнахме надолу, се опитах да огледам по-добре марсианската повърхност, защото дотогава бях успял да я зърна само за миг от командната зала на „Том Пейн“ — тъй като се предполагаше, че много пъти съм бил там, не можех да покажа нормалното любопитство на един турист. Не успях да видя кой знае колко: пилотът на совалката не я извъртя така, че да можем да гледаме, докато не я изравни хоризонтално за планирането, а тогава пък бях много зает с това да си сложа кислородната маска.

Тази белалия марсианска маска едва не ни довърши; никога не бях имал възможност да се поупражнявам с подобна, а нито Дак бе помислил за това, нито пък аз се бях сетил, че тя може да се превърне в проблем — и друг път бях носил както космически скафандри, така и акваланг, и си въобразявах, че нещата ще са горе-долу същите. Е, не бяха. Любимият модел на Бонфорте беше от типа, който оставя устата свободна — „Свежи ветрове“ на „Мицубиши“. Тя се притиска направо в ноздрите — с една скоба за носа, запушалки на ноздрите и тръбички във всяка ноздра, които после минават обратно под ушите към хранващата апаратура отзад на врата. Допускам, че щом привикнеш към нея, конструкцията е тип-топ, тъй като можеш да говориш, да ядеш, да пиеш и т.н. с маската на лицето. Да ама аз бих предпочел някой зъболекар да си пъхне и двете ръце в устата ми.

Истинското затруднение идва от това, че трябва съзнателно да контролираш мускулите в задната част на устната си кухина — иначе започваш да съскаш като чайник, понеже проклетото нещо действа на принципа на разликата в наляганята. За щастие щом всички си наложихме маските, пилотът веднага изравни налягането към марсианското, което ми предостави двадесетина минути да привикна към нея. За няколко мига обаче си мислех, че танцът е свършил заради една тъпа джаджа. Аз обаче си напомних, че вече съм носил това чудо стотици пъти и че съм така привикнал към него, както към четката си за зъби. В момента си вярвах.

Дак съумя да избегне моабета между мен и комисар-резидента по пътя надолу, ала бе невъзможно напълно да го пропуснем — той посрещна совалката на пистата. Точното пресмятане на времето ме спаси от грижата да се справям и с други хора, тъй като незабавно трябваше да потегля за града на марсианците. Това имаше смисъл, но ми се струваше странно, че ще съм в по-голяма безопасност сред марсианците, отколкото сред собствената си раса.

Още по-странно пък ми се струваше, че съм на Марс.

[1] Нищо чудно, че един артист може да прекръсти Кориолисовия ефект на името на героя от Шекспировата пиеса „Кориолан“. — Бел. прев. ↑

[2] Флексия — съвкупност от граматични изменения, които претърпява една дума в окончанието си според службата ѝ в изречението. Позиционни езици — в които една дума придобива различни значения в зависимост от мястото си в изречението. Аглутинаращи езици — в които съставните части на думите се прилепят пред, след или вътре в корена. Полисинтетични езици — в които изреченията се построяват, а понятията и граматическите значения се изразяват така, че е почти невъзможно изречението да бъде разчленено на отделни думи. Макар отделните компоненти да са известни, тази класификация комай е авторски принос на Хайнлайн в езикознанието. — Бел. прев. ↑

[3] На името на Робърт Хачингз Годърд (1882 — 1945) — американски физик, пионер в ракетостроенето. — Бел. прев. ↑

Господин комисарят Бутройд беше, разбира се, назначен по листата на Партията на човечеството, както и всички останали от неговия екип, като се изключат техническите сътрудници. Дак обаче ми беше казал, че шансовете са поне три към две в полза на това, че Бутройд няма нищо общо със заговора; той го смяташе за честен, но глупав. Ако е там въпросът, нито Дак, нито Роджър Клифтън вярваха, че премиерът Кирога е вътре в заговора; те приписваха цялата работа на една нелегална терористична група вътре в Партията на човечността, която се бе самонарекла „Акционистите“, а нея пък приписваха на някакви високоуважавани баровци, които имаха всички изгледи здравата да се напечелят.

Ако беше останало на мен, нямаше да мога да различа Акционист от аукционист.^[1]

Само че в мига, в който се приземихме, стана нещо, дето ме накара да се чудя дали приятелчето Бутройд е толкоз честно и глупаво, колкото си мислеше Дак. Дреболия, но от онези дреболии, които могат да спукат едно превъплъщение като детско балонче. Тъй като бях много важен посетител, посрещаше ме комисарят; тъй като няхах никакъв друг обществен пост, освен че бях избран във Великото събрание, и пътувах частно, не ми се полагаха никакви официални почести. Той беше сам, като се изключи помощникът му — и едно малко момиче на около петнайсет години.

Познавах го от снимките и знаех доста неща за него; Родж и Пени ме бяха информирали грижливо. Стиснах му ръката, попитах го за синуита му, поблагодарих му за приятното изкарване на последното ми посещение и поговорих с помощника му по този топъл, задушевен начин, който Бонфорте така добре владееше. Знаех, че Бутройд има деца и че едно от тях е момиче на горе-долу същата възраст, обаче не знаех — може би Родж и Пени не знаеха — дали някога съм го виждал.

Спаси ме сам Бутройд.

— Струва ми се, че не сте виждали дъщеря ми Диърдри. Тя настоя да дойде с мен.

Сред филмите, които бях проучвал, нямаше ни един, дето да показва как се държи Бонфорте с младите момичета, така че просто ми се наложи да стана Бонфорте — вдовец в началото на петдесетте, който няма нито свои деца, нито племенници и вероятно не е натрупал особен опит с тийнейджърките, но в замяна на това има страхотен опит в запознаването с всевъзможни непознати. Така че аз се отнесох с нея, сякаш беше два пъти по-голяма; само дето не й целунах ръка. Тя се изчерви и придоби много доволен вид.

Бутройд я погледна снизходително и рече:

— Хайде, мила, помоли го. Може да нямаш друга възможност.

Тя се изчерви още повече и каза:

— Господине, мога ли да ви помоля за един автограф? Момичетата от моето училище ги колекционираме. Взех от господин Кирога... трябва да взема и от вас — и тя измъкна иззад гърба си една малка книжка.

Почувствах се като пилот на хеликоптер, на когото са му поискали свидетелството за правоуправление, а то е останало у дома в другите панталони. Бях учил здравата, ала не очаквах да ми се наложи да подправам подписа на Бонфорте. По дяволите, човек не може за два дни и половина да направи всичко!

Само че за Бонфорте бе просто невъзможно да откаже на такава молба — а аз бях Бонфорте. Усмигнах се сърдечно и попитах:

— Вече си взела автограф от господин Кирога?

— Да, господине.

— Само автограф ли?

— Да. Ъ-ъ, той написа и „С най-добри пожелания“.

Намигнах на Бутройд.

— Само „С най-добри пожелания“, така ли? Никога не пиша на младите дами нещо по-малко от „С любов“. Знаеш ли какво ще направя... — взех книжката от ръцете ѝ и запрелиствах страниците.

— Шефе — настойчиво рече Дак, — времето ни е кът.

— Я се стегни — му казах, без да го погледна. — Ако трябва, цялата марсианска нация може да почака заради една млада дама — и подадох книжката на Пени. — Би ли записала размерите на тази

книга? А после ми напомни да изпратим една снимка, която да може да се залепи вътре — и, разбира се, да я надпиша както му е редът.

— Да, господин Бонфорте.

— Това дали ще ви устрои, госпожице Диърдри?

— Иха-а!

— Хубаво. Благодаря, че ми поиска автограф. Капитане, сега можем да тръгваме. Господин комисарю, това ли е нашата кола?

— Да, господин Бонфорте — той престорено огорчено поклати глава. — Опасявам се, че привлякохте един член на собственото ми семейство във вашата експанзионистка ерес. Не е много честно, нали? Да разполагате мамци и така нататък.

— Това би трябвало да ви е за урок да не я пускате в лоши компании... Е, госпожице Диърдри? — и пак започнах ръкостискането. — Благодаря, че ни посрещнахте, господин комисар. Страхувам се, че сега ще трябва да побързаме.

— Да, естествено. Приятно прекарване.

— Благодаря, господин Бонфорте!

— Аз ти благодаря, миличка.

Извърнах се бавно, за да не изглеждам на стереото нервен или неспокоен. Наоколо все още се мотаеха фотографи, пикапът на новините, стереото и така нататък, а също и много репортьори. Бил държеше репортьорите по-далечко от нас; когато се обърнахме да си ходим, той махна с ръка и каза: „Ще се видим после, Шефе“, и пак се извърна, за да говори с един от тях. Родж, Дак и Пени ме последваха в колата. Наоколо беше обичайната за космодрумите тълпа — не толкова голяма, както на някой от земните космодруми, но все пак многобройна. Хората изобщо не ме тревожеха, тъй като Бутройд беше приел имперсонацията — макар и положително тук да имаше неколцина, които знаеха, че аз не съм Бонфорте.

Аз обаче не се оставих да бъда разтревожен от тези индивиди. Те не можеха да ни вкарат в беля, без да се самоизобличат.

Колата беше „Ролс аутлендър“^[2], херметик, но аз не си магнах кислородната маска, понеже и другите не го сториха. Разположих се на дясната седалка, Родж се настани до мен, Пени — до него, а Дак уви дългите си крака около едно от сгъваемите столчета. Шофьорът хвърли един поглед назад през преградката и потегли.

Родж тихо каза:

— По едно време се разтревожих.

— Няма за какво да се безпокоиш. Хайде, сега, моля ви всички да млъкнете. Искам да си прегледам речта.

Всъщност исках да позяпам марсианския пейзаж; речта я знаех наизуст. Шофьорът пое по северния край на полето, покрай множество складове. Прочетох надписите на търговска компания „Фервийс“, „Дайана аутлайнс“ ООД, „Трите планети“ и „I. G. Farbenindustrie“^[3]. Виждаха се почти толкова марсианци, колкото и хора. Ние, земните плъхове си мислим, че марсианците са бавни като охлюви, пък и те на истина са си такива — но на нашата относителна тежка планета. На родния си свят се носят върху своите основи като камъчета по водата.

Вдясно, на юг от нас, оттатък плоското поле Големият канал се гмуркаше в прекалено близкия хоризонт, без да се вижда оттатъшния му бряг. Право пред нас се намираше Гнездото на Ккках — градче като от приказките. Бях се загледал в него със сърце, замряло от крехката му красота, когато Дак изведнъж се стрелна напред.

Отдавна бяхме оставили зад гърба си движението около складовете, макар една кола да идваше отсреща към нас; аз я бях видял, без всъщност да я забележа. Дак обаче ще да е бил през цялото време на тръни: когато другата кола съвсем наближи, той внезапно смъкна с трясък преградката, която ни отделяше от шофьора, тръшна се на врата му и сграбчи кормилото. Извъртяхме се надясно, минахме на косъм от другата кола, извъртяхме се наляво и едва останахме на пътя. За едната бройка не се утрепахме, защото бяхме отминали полето и тук магистралата вече минаваше по ръба на канала.

Преди два дни в „Айзенхауер“ не бях от особена полза на Дак, но тогава не бях въоръжен и не очаквах неприятности. Него ден все още не бях въоръжен, но се държах малко по-добре. Дак беше изцяло зает с това да управлява колата както се беше протегнал от задната седалка. Шофьорът, който отначало беше изваден от равновесие, сега се опитваше да се пребори с него за кормилото.

Наклоних се напред, увих лявата си ръка около врата на шофьора и забодох десния си палец в ребрата му.

— А си шавнал, а те гръмнах! — гласът принадлежеше на героя-злодей от „Господинът от втория етаж“; репликата от диалога също бе негова.

Пленникът ми изведнъж притихна.

С напрегнат глас Дак попита:

— Родж, какво правят?

Клифтън погледна назад.

— Обръщат.

Дак отвърна:

— Чудесно. Шефе, дръж тоя тип на мушка, докато се прекача — и го стори, още докато говореше — трудна работа, като се вземат предвид дългите му крака и претъпканата кола. Настани се в седалката и щастливо рече:

— Съмнявам се, че нещо, дето е на колела, може да стигне един „Ролс“ на прав път — дръпна въздушната клапа и голямата кола се понесе напред. — Как го давам, Родж?

— Току що обърнаха.

— Добре. Какво ще правим с тоя парцал? Да го изхвърлим ли?

Моята жертва се загърчи и запротестира:

— Ама аз нищо не съм направил!

Забих палеца си по-яко и той млъкна.

— О, нищо работа — съгласи се Дак, без да откъсва очи от пътя. — Само се опита да предизвикаш малка катастрофа — колкото да накараш господин Бонфорте да закъснее за срещата си. Ако не бях забелязал, че намаляваш, за да ти бъде по-лесно, можеше и да се измъкнеш. Не ти стискаше, а? — и той взе един лек завой така, че гумите изпищяха, а жироскопът положи всички усилия да останем на четири колела. — Какво е положението, Родж?

— Отказаха се.

— Така-а — Дак не намали скоростта; сигурно карахме с доста над триста километра в час.

— Чудя се дали ще се опитат да ни обстрелват, когато един от техните е на борда. К'во ще кажеш, приятел? Дали вече са те отписали като пушечно месо?

— Не знам за какво говорите! Ще си имате неприятности с тая работа!

— Ами-и? С показанията на четирима уважавани люде срещу пандизчийското ти досие? Или може би ти не си каторжник? Както и да е, господин Бонфорте предпочита аз да го возя — така че ти, естествено, си бил щастлив да направиш тая услуга на господин Бонфорте — в тоя момент минахме през нещо — изглежда някой

червей си беше сменил кожата наред гладкия като стъкло път — и моят пленник и аз едва не минахме през покрива.

— Господин Бонфорте! — жертвата ми успя да го произнесе като ругатня.

Няколко секунди Дак мълча. После рече:

— Шефе, не мисля, че той би трябвало да го изхвърлим. Мисля, че трябва да те оставим, а после да го откараме на някое тихо местенце. Струва ми се, че ако го попритиснем, може да проговори.

Шофьорът се опита да се измъкне. Засилих натиска на врата му и пак го подпрях с кокалчето на палеца си. Една става може да не ти мяза особено на дулото на топлинен пистолет, ама дали ще ти се прииска да установиш истинското положение? Онзи се отпусна и мрачно заяви:

— Няма да посмеете да ми направите инжекция.

— Божичко, не! — отвърна с потресен глас Дак. — Че това ще е незаконно. Пени, момичето ми, имаш ли фиба?

— Разбира се, Дак, защо? — беше изненадана също като мен. Само дето гласът ѝ не звучеше уплашено, а мен ме бе пипнало шубето.

— Хубаво. Хей, приятел, някога пъхали ли са ти фиба под ноктите? Разправят, че това можело да наруши дори команда под хипноза да не говориш. Действало направо на подсъзнанието или нещо такова. Единствената неприятност е, че пациентът издава адски неприятни звуци. Затова ще те свалим сред дюните, където няма да разтревожиш никого освен пясъчните скорпиони. А след като проговориш — ето сега идва приятното! Та след като проговориш, ще те пуснем, нищичко няма да ти направим, само ще те оставим да се върнеш в града. Обаче — сега слушай внимателно! — ако бъдеш наистина мил и сговорчив, ще получиш награда. Ще ти оставим маската за разходката.

Дак млъкна; за момент не се чуваше нищо друго освен плачливия вой на редкия марсиански въздух край покрива. На Марс човек вероятно може да измине двеста метра без кислородна маска, ако е в добра форма. Струва ми се, че съм чел за някакъв случай, когато един човек извървял почти осемстотин метра, преди да умре. Погледнах към километража и видях, че сме на около двадесет и три километра от Годард сити.

Пленникът бавно каза:

— Честна дума, нищо не знам. Просто ми платиха, за да блъсна колата.

— Ние ще се опитаме да ти стимулираме паметта — портите на марсианския град бяха току пред нас; Дак започна да намалява ход. — Шефе, тук трябва да излезеш. Родж, я си извади пистолета и освободи Шефа от нашия гостенин.

— Добре, Дак — Родж се намести до мен и ръгна мъжа в ребрата — също с кокалчета на пръста си. Аз се отместих. Дак удари спирачките и колата спря точно пред портите.

— Имаме четири минути — щастливо рече той. — Хубава кола. Ще ми се да беше моя. Родж, я се дръпни малко и ми направи място.

Клифтън се отмести и Дак ловко удари шофьора по врата с ръба на дланта си; човекът се свлече.

— Това ще го държи мирен, докато не се озовеш в безопасност. Не можем да си позволим някаква неприлична бъркотия точно пред погледа на гнездото. Дайте да си сверим часовниците.

Сверихме ги. Имах още около три минути и половина до последния срок.

— Трябва да влезеш точно навреме, разбираш ли? Не по-рано, не по-късно, а точ в точ.

— Точно така — отвърнахме в хор с Клифтън.

— Ще ти трябва може би тридесет секунди, за да се изкачиш по рампата. Какво искаш да направиш с останалите три минути, които ти остават?

Въздъгнах.

— Просто да си овладея нервите.

— Нервите ти са съвсем наред. Преди малко не пропусна нито един номер. Горе главата, синко. След два часа ще можеш да потеглиш към къщи и хонорарът ще ти гори джобовете. Вече правим последната обиколка.

— Надявам се. Доста напрегнато беше. Дак?

— Да?

— Ела за малко — излязох от колата и му магнах с ръка да се отдалечи малко с мен. — Какво ще стане, ако сбъркам нещо — там, вътре?

— А? — Дак ме погледна изненадано, а сетне се разсмя — май прекалено искрено. — Нищо няма да сбъркаш. Пени ми каза, че го

знаеш като по вода.

— Да, но предположи, че направя гаф.

— Няма да направиш гаф. Зная как се чувстваш; и аз бях така при първото ми самостоятелно приземяване. Само че когато то започна, бях така зает да го направя, че нямах време да го сбъркам.

Клифтън се обади с изтънял от редкия въздух глас:

— Дак! Следите ли времето?

— Време — бол. Повече от минута.

— Господин Бонфорте! — беше гласът на Пени. Обърнах се и тръгнах към колата. Тя излезе и ми подаде ръка. — Късмет, господин Бонфорте.

— Благодаря, Пени.

С Родж си стиснахме ръцете, а Дак ме потупа по рамото.

— Минус тридесет и пет секунди. По-добре да тръгваш.

Кимнах и поех нагоре по рампата. Когато стигнах върха, трябва да са оставали една или две секунди до точното уговорено време, защото щом доближих огромните порти, те се отвориха назад. Поех дълбоко въздух и изругах тая проклета въздушна маска.

И сетне влязох в ролята си.

Независимо колко пъти си го правил, от това първо излизане на сцената, когато завесата се вдига за първа вечер на всяка нова постановка, дъхът ти спира и сърцето замира. Разбира се, знаеш си репликите. Разбира се, вече си помолил директора да отмени представлението. Разбира се, минавал си през всичко туй и друг път. Няма никакво значение — когато за пръв път излезеш там, знаейки, че всички тия очи те гледат, че те чакат да проговориш, чакат те да направиш нещо, чакат може би дори да си забравиш ролята — е, братче, усещаш го и още как. Тъкмо затова са измислени суфльорите.

Погледнах, видях моята публика и ми се прииска да избягам. За пръв път от тридесет години имах сценична треска.

Докъдето ми виждаха очите, напреде ми гъмжеше от членовете на гнездото. Точно пред мен имаше една свободна алея, а от двете ѝ страни — хиляди очи, насадени гъсто едни до други като аспарагус. Знаех, че първото нещо, което трябва да сторя, е бавно да измарширувам по средата на тази алея към отсрещния ѝ край, до рампата, която води надолу във вътрешното гнездо.

Не можех да помръдна.

Казах си: "Слушай, момче, ти си Джон Джоузиф Бонфорте. Бил си тук десетки пъти. Тези хора са ти приятели. Тук си, защото искаш да си тук — и защото те те искат тук. Така че — марш по пътеката. Там там та там! „Ето булката идва!“

Започнах пак да се чувствам като Бонфорте. Аз бях чичо Джо Бонфорте, решил да свърши тази работа безпогрешно — за честта и доброто на моите хора и моята собствена планета — и заради моите приятели марсианците. Поех си дълбоко дъх и пристъпих една крачка.

Това дълбоко вдишване ме спаси; то ме накара да усетя онзи божествен аромат. Хиляди и хиляди марсианци, наблъскани плътно един до друг — замириса ми, като че някой бе изпуснал и разбил цял кашон със „Сластта на джунглата“. Бях така убеден, че го надушвам, че неволно хвърлих едно око назад да видя дали Пени не ме е последвала вътре. Можех да почувствам топлата ѝ длан в моята.

Закуцуках надолу по алеята, като се опитвах да го правя със скоростта, с която един марсианец се придвижва на собствената си планета. Тълпата зад мен се затваряше. От време на време някои хлапета се изскубваха от по-възрастните и хукваха пред мен. Под „хлапета“ имам предвид марсианци след деление, когато масата им е наполовината на масата на някой възрастен, а ръстът им — малко повече от половината на ръста му. Тях никога не ги пускат от гнездото и ние сме склонни да забравяме, че може да има малки марсианци. След делението са нужни почти пет години, за да може един марсианец да стигне истинския си ръст, да възстанови напълно ума си и да си върне всичката памет. По време на този преход той е само идиот, който се учи за малоумен. Преподреждането на гените и последващата регенерация, които са присъщи на конюгацията^[4] и делението, го изваждат задълго от строя. Една от ролките на Бонфорте беше с лекция на тази тема, придружена от нечий не твърде добър аматьорски стереозапис.

Тъй като са само приветливи идиотчета, хлапетата са освободени от правилата за добро държане със всичко, което следва оттук. Иначе страшно ги обичат.

Две от хлапетата — от най-дребния калибър и, ако ме питате, съвсем еднакви, избягаха и спряха на място пред мен също като някое глупаво кутре на пътя. Или трябваше да спра, или щях да ги прегазя.

Така че аз спрях. Те се приближиха още повече, като напълно препречиха пътя ми и започнаха да пускат псевдокрайници, като същевременно си църкаха нещо едно на друго. Нищо не им разбирах. Не след дълго те задърпаха дрехите ми и забърникаха с карамелените си лапички в джобовете на ръкавите ми.

Тълпата беше тъй гъста, че едва ли бих могъл да ги заобиколя. Разкъсвах се между две необходимости. На първо място, те бяха тъй ужасно мили, че ми се прищя да проверя дали не съм пъхнал някъде някой бонбон за тях. Само че на още по-първо място беше знанието, че церемонията по осиновяването е отмерена по време като балет. Ако не продължах надолу по тази уличка, щях да извърша класическото прегрешение против благоприличието, направено така прочуто от самия Кккхаграл Млади.

Хлапетата обаче и не мислеха да се махнат от пътя ми. Едното беше открило часовника ми.

Въздъгнах и едва не бях повален от парфюма. После се хванах на бас със себе си. Обзаложих се, че целуването на бебета е галактическа универсалия^[5] и че то има приоритет дори пред марсианското благоприличие. Подгънах коляно, като така се изравних по височина с тях и ги гушнах за няколко секунди, като ги потупвах и плъзгах ръце по нежните им, досущ като на листни пъпки, обвивки.

После се изправих и предпазливо произнесох:

— Засега — толкова. Трябва да вървя — с което изразходвах голяма част от запасите си по нисък марсиански.

Хлапетата се вкопчиха в мен, но аз внимателно и нежно ги отместих настрани и продължих по двойната пътека, бързайки да наваксам изгубеното време. Нито един жезъл на живота не прогори дупка в гърба ми. Рискувах с надеждата, че нарушаването на уместността от моя страна все още не е стигнало до размерите, при които престъплението се наказва със смърт. Стигнах рампата, която водеше надолу във вътрешното гнездо и започнах да се спускам.

□ □ □ □ □ □

Тази линия звездички представя церемонията по осиновяването. Защо ли? Защото то е ограничено в редиците на членовете на гнездото на Ккках. Семейна работа.

Ще го изложа по следния начин: един мормон може да има много близки приятели-неверници, но няма това приятелство е в състояние да вкара някой неверник вътре в Храма в Солт Лейк сити^[6]? Такова чудо никога не се е случвало и никога няма да се случи. Марсианците посещават свободно чуждите гнезда, обаче един марсианец може да влезе във вътрешното гнездо единствено на своето семейство. Дори неговите конюгационни партньори нямат тази привилегия. Аз имам право да говоря за подробностите на осиновителната церемония не повече, отколкото един масонски брат може да се разпростира на ритуални теми извън самата ложа.

О, общите описания са без значение, тъй като са едни и същи за всички гнезда, също както моята част от церемонията е една и съща за всеки кандидат. Моят благодетел — най-старият марсиански приятел на Бонфорте, Кккахррийш — ме посрещна на вратата и ме заплаши с жезъл. Аз поисках той да ме убие незабавно, ако съм виновен в каквото и да е нарушение. Да си кажа истината, не го познах, макар да бях изучавал снимката му. Просто трябваше да е той, тъй като ритуалът го изискваше.

Като изясних по този начин, че желязно държа на Майчинството, Дома, Гражданските добродетели и никога не съм пропуснал да ходя на неделно училище, получих разрешение да вляза.^[7] "Ррийш по поведе по всички спирки, където ме разпитваха и аз отговарях. Ако всяка дума, всеки жест не бяха стилизирани също като класическа китайска пиеса, нямаше да имам никакъв шанс. Повечето време не знаех какво ми казват, а половината време не разбирах собствените си отговори; просто си знаех репликите и кое след кое следва. Въобще не ми ставаше по-лесно от ниското ниво на осветеност, което марсианците предпочитат; само размахвах ръце като къртица.

Веднъж играх с Хоук Мантъл — малко преди да умре, когато вече бе глух като пън. Е това се казва трупар! Той не можеше да използва дори и слухов апарат, защото осмият му нерв бе атрофирал. Част от нещата можеше да разгадае по устните ми, но това невинаги бе възможно. Беше режисирал сам постановката и идеално беше разчел времето. Гледах го как си казва репликата и си тръгва, а сетне рязко се извъръца и изстрелва някоя отровна фраза, която изобщо не е чул — точно в нужния момент.

Беше нещо подобно. Аз си знаех ролята и я играех. Ако те се издънеха, си беше тяхна грижа.

Само че никак не ми вдигаше духа това, че през цялото време поне половин дузина жезли бяха насочени към мен. Непрекъснато си повтарях, че няма да ме изпепелят заради един гаф. В края на краищата, аз бях само един жалък глупав човек и в най-лошия случай би трябвало да ми пишат „зачита се“ заради труда. Само че не си вярвах.

След, както ми се видя, няколко дни — само че не беше толкова, тъй като цялата церемония продължава точно една девета от завъртането на Марс — след безкрайно много време, седнахме на масата. Не знаех какво ям и може би това му беше хубавото. Във всеки случай, не се отрових.

После стареите произнесоха речите си, в отговор аз казах приемното си слово и те ми дадоха име и собствен жезъл. Бях марсианец.

Не знаех как да използвам жезъла, а името ми звучеше като някой повреден кран, но от този миг нататък това бе моето законно име на Марс и аз бях законен кръвен член на най-аристократичното семейство на планетата — точно петдесет и два часа, след като един земен плъх в стадий на пълен невървеж беше похарчил последния си полуимпериал, за да купи питие на някакъв чужденец в бара на „Каса Маняна“.

Струва ми се, че туй доказва, че човек никога не трябва да завързва случайни запознанства с чужденци.

Измъкнах се веднага, щом можах. Дак ми беше подготвил една реч, с която декларирах подобаваща причина да си тръгна незабавно и те ме пуснаха. Чувствах се изнервен като мъж, който се е озовал на горния край на стълбището в сградата на някое сестринско религиозно общество, тъй като вече нямаше ритуал, който да ме води. Имам предвид, че дори обикновеното поведение в обществото е обгърнато с херметичните и опасни обичаи, а аз не знаех стандартните ходове. Така че си изрецитирах извинението и тръгнах да излизам. ’Ррийш и още един старей тръгнаха с мен и аз поех риска да си поиграя с още две хлапета, когато излязохме навън — а може да бяха и същите. Щом стигнах портите, двамата старей ми казаха сбогом на църкащ

английски и ме оставиха да изляза сам; зад мен портите се затвориха и сърцето ми се заизкачва нагоре от петите.

Ролсът ме чакаше там, където ме бяха оставили; забързах се надолу, едната врата се отвори и аз с изненада видях, че вътре е само Пени. Не бях разочарован. Викнах:

— Здравсти, Къдроглавке! Успях!

— Знаех си, че ще успееш.

Отдадох ѝ шеговито почест с жезъла и казах:

— Можеш да ми казваш просто Кккахжжжеррр — като опръсках предните редици с втората сричка.

— Внимавай с това нещо! — изнервено рече тя.

Вмъкнах се вътре до нея на първата седалка и попитах:

— Знаеш ли как се използват тия работи? — възбудата вече спадаше и аз се чувствах изтощен, но весел; мечтаех за три бързи питиета и една дебела пържола, а сетне да изчакам отзивите на критиците.

— Не, само че внимавай.

— Мисля, че просто трябва да се натисне тук — което и сторих.

В предното стъкло се появи изрядна петсантиметрова дупка и колата престана да бъде херметизирана.

Пени ахна. Аз казах:

— Ох, съжалявам. Ще го зарежа, докато Дак не ме обучи.

Тя преглътна.

— Нищо, нищо. Само внимавай къде си го насочил — после подкара колата и аз открих, че Дак не е единственият, който не си поплюва с въздушната клапа.

Вятърът свиреше през дупката, която бях направил. Попитах я:

— Защо е това бързане? Трябва ми малко време да науча репликите си за пресконференцията. Донесе ли ми ги? И къде са другите? — напълно бях забравил за шофьора, когото бяхме пленили; не бях и помислил за него, откакто се бяха отворили портите на гнездото.

— Не. Те няма да дойдат.

— Пени, какво има? Какво е станало? — чудех се дали ще мога да дам пресконференция, без някой да ме подготви. Вероятно бих могъл да им кажа нещичко за осиновяването; това поне нямаше нужда да го имитирам.

— Станало е, че господин Бонфорте... те го намериха.

[1] Аукционист — официално лице, което провежда търг; аукционист пък може да означава както човек на действието, така и воин. — Бел. прев. ↑

[2] Outlander (англ.) — чуждоземец. — Бел. прев. ↑

[3] Реално съществуващ немски концерн. — Бел. прев. ↑

[4] Сливане на клетки (биол.). — Бел. прев. ↑

[5] Универсалия — нещо, което е характерно за всички хора и народи. — Бел. прев. ↑

[6] Мормон — член на основата през 1830 г. в САЩ от Джоузиф Смит Христова църква на светиите от последния ден. Основателят тълкувал името като *моге, топ*, тоест повече добро. Солт Лейк сити — столицата на щата Юта. — Бел. прев. ↑

[7] Типична за Хайнлайн подигравка с моралните ценности на американците. — Бел. прев. ↑

6

Дотогава не бях забелязал, че тя нито веднъж не ме нарече „господин Бонфорте“. Разбира се, че не би могла да го направи, защото аз вече не бях той; отново си бях Лори Смайнд — онова актьорче, което бяха наели да го дублира.

Облегнах се назад, въздъхнах и си позволих да се отпусна.

— Е, най-накрая приключихме, пък и успяхме да си пробутаме номера — чувствах, че от плещите ми се е смъкнала голяма тежест; даже и не знаех колко е голяма, докато не я свалих. Дори „куцията“ ми крак престана да ме наболява. Пресегнах се, потупах ръката на Пени на кормилото и казах със собствения си глас:

— Радвам се, че всичко свърши, обаче ти, аверче, ще ми лисваш. Ти си трупар. Белята е, че и най-добрата постановка се изчерпва и компанията се разпада. Надявам се някой ден пак да се видим.

— И аз се надявам.

— Предполагам, че Дак вече е скроил някой номер, за ме скрие и да ме вкара тайно пак в „Том Пейн“.

— Не зная — гласът ѝ прозвуча доста странно, така че ѝ хвърлих един бърз поглед и видях, че плаче. Сърцето ми подскочи. Пени плаче? Защото се разделяме? Не можех да го повярвам, а ми се искаше. Човек може да се излъже, че с моите красиви черти и възпитаните ми маниери ще съм неустоим за жените, ала за съжаление фактите показват, че твърде много от тях устояват с лекота. Пени като че ли изобщо не го намираще за трудно.

— Пени, сладурче — казах бързо, — защо са тия сълзи? Ще потрошиш колата.

— Не мога да се спра.

— Ами... що не ме осветлиш? Какво не е наред? Казваш, че са го намерили; нищо друго не си ми казала — изведнъж изпитах ужасяващо, но логично подозрение. — Жив е, нали?

— Да... жив е... само че те са го...! — тя се разхълца и се наложи аз да сграбча кормилото.

Тя бързо се изправи.

— Съжалявам.

— Искаш ли аз да карам?

— Сега ще се оправя. Освен това ти не знаеш да шофираш — искам да кажа, че се смята, че ти не знаеш да шофираш.

— Ъ? Я не се втелявай. Знам да шофирам, а сега вече няма значение дали... — и млъкнах, защото внезапно осъзнах, че все още има значение. Ако са малтретирали Бонфорте така, че да си личи, той не би могъл да се появи пред обществото в този вид — поне не само петнадесет минути, след като е бил осиновен в гнездото на Ккках. Може би щеше да се наложи аз да дам тая пресконференция и да се оттегля пред очите на всички, докато онзи, дето ще го вмъкнат тайно в кораба, ще е Бонфорте. Е, голяма работа — още едно повикване за последен поклон пред завесата. — Пени, Дак и Родж искат ли да остана още малко в ролята? Да я изиграя ли пред репортьорите? Или да не го правя?

— Не зная. Нямах време.

Вече приближавахме редицата складове край полето и гигантските мехурести куполи на Годард сити се виждаха.

— Пени, намали малко и дай да поговорим разумно. Трябва да си науча репликите.

Шофьорът беше проговорил — пропуснах да попитам дали са го подложили на процедурата с фибите или не. След туй го пуснали да се върне обратно, но без да му вземат маската; останалите отпрашили към Годард сити, като Дак седнал на кормилото. Почувствах се щастлив, загдето ме бяха оставили; на воаяжьорите не би трябвало да позволяват да карат нищо друго освен космически кораби.

Отишли на адреса, който шофьорът им дал — в Стария град под най-първия купол. Доколкото можах да разбера, мястото е от онзи тип джунгла, който представлява всяко пристанище още откакто финикийците са минали под платна край Африканския рог — свърталище на освободени каторжници, проститутки, търговци на наркотици, скитници и друга измет — район, където полицаите ходят само по двама.

Информацията, която изстискали от шофьора, била вярна, но с няколко минути остаряла. В стаята определено било имало затворник,

защото вътре стояло легло, което явно било използвано поне седмица, а кафеникът бил още горещ — и на полицата в една хавлиена кърпа била увита старомодна подвижна зъбна протеза, която Клифтън идентифицирал като собственост на Бонфорте. Самият Бонфорте обаче отсъствал — както и хората, които го били отвлекли.

Тръгнали си оттам с намерението да се придържат към първоначалния план — да обявят, че отвличането е било веднага след осиновяването и да натиснат Бутройд, като го заплашат, че ще се обърнат към Гнездото на Ккках. Само че намерили Бонфорте, направо налетели върху него на улицата, тъкмо преди да излязат от Стария град — жалък стар залитащ бродяга, небръснат от една седмица, мръсен и замаян. Мъжете не го познали, обаче Пени го разпознала и ги накарала да спрат.

Когато стигна до този момент, тя пак се разрида, та едва не се блъснахме в един автоvlak, който завиваше към някаква товарна рампа.

Логичната възстановка на събитията показваше, че юнаците във втората кола — онази, която трябваше да ни блъсне — са докладвали в централата си, след което безликите водачи на нашите противници са решили, че отвличането вече не им върши работа. Въпреки аргументите, които бях чувал, бях изненадан, че просто не са го убили; едва по-късно разбрах, че онова, което бяха сторили, е било по-рафинирано, по-пригодно за целите им и далеч по-жестоко от убийството.

— Той сега къде е? — попитах.

— Дак го откара в общежитието на воаяжъорите в Купол 3.

— Натам ли отиваме?

— Не зная. Родж каза само да те взема и изчезнаха през служебния вход на общежитието. О, не, не мисля, че трябва да рискуваме да идем там. Не зная какво да правим.

— Пени, спри колата.

— А?

— Тази кола сигурно разполага с телефон. Няма да мръднем и на сантиметър, докато не открием или не измислим какво да правим. За едно обаче съм сигурен: ще трябва да остана в ролята, докато Дак или Родж решат, че трябва да изчезна. Някой ще трябва да говори с новинарите. Някой ще трябва открито да се качи на „Том Пейн“.

Сигурна ли си, че господин Бонфорте не може да бъде поспретнат така, че той да може да я свърши?

— Какво? О, вероятно не би могъл. Ти не си го видял.

— Е, не съм. Ще ти повярвам на честна дума. Добре, Пени. Аз отново съм господин Бонфорте и ти си моята секретарка. По-добре да свикнем с тая мисъл.

— Да... господин Бонфорте.

— Моля те, би ли се опитала да се свържеш с капитан Броудбент по телефона?

Не успяхме да намерим в колата телефонен справочник и тя трябваше да потърси „Информация“, но накрая влезе в канала на клуба на воаяжборите. Можех да чувам и отсрещната страна.

— Пилотският клуб. Тук госпожа Кели.

Пени прикри с ръка микрофона.

— Да си кажа ли името?

— Карай направо. Нямаме нищо за криене.

— Аз съм секретарката на господин Бонфорте — мрачно издума тя. — Там ли е неговият пилот? Капитан Броудбент.

— Знам, го миличка — после се чу вик: „Хей! Вие, пушачите, видяхте ли Дак да влиза?“ И след известна пауза гласът продължи:

— Отишъл е в стаята си. Сега ще му звънна.

Почти веднага Пени рече:

— Шкипере? Шефът иска да говори с теб — и ми подаде слушалката.

— Дак, тук е Шефът.

— О-о. Къде сте... господине?

— Все още в колата. Пени ме взе. Дак, мисля, че Бил е насрочил пресконференция. Къде е тя?

Той се поколеба.

— Радвам се, че се обадохте, господине. Бил я отмени. Имаше... лека промяна в положението.

— Пени ми каза. Това ме устройва; доста съм уморен. Дак, реших да не оставам довечера в калта: куцията ми крак ме тормози и се надявам наистина да си почина в безтегловност — аз мразех безтегловността, ала не и Бонфорте. — Някой от вас с Родж ще ме извини ли пред комисаря и така нататък?

— Ще се погрижим за всичко, господине.

— Хубаво. Кога ще успеете да ми уредите една совалка?

— „Пикси“ все още ви чака, господине. Ако искате, идете на трета врата. Аз ще звънна и ще уредя някоя вътрешна кола да ви вземе.

— Много добре. Край.

— Край, господине.

Подадох слушалката на Пени да я остави на рамата ѝ.

— Къдрокоске, не знам дали тази телефонна честота се следи или не, нито пък дали не е възможно цялата кола да се подслушва. Ако е вярно едното от двете, те може да са научили две неща — къде е Дак и оттам къде е той, и, второ, какво се каня да направя сега. Това нещо говори ли ти?

Тя се позамисли, пък извади секретарския си бележник и написа: „Хайде да се отървем от колата.“

Кимнах, взех бележника от нея и написах: „На какво разстояние сме от Врата 3?“

Тя отговори: „Можем да стигнем пеша.“

Излязохме мълчешком и тръгнахме. Тя сви в някакъв паркинг за висши служители край един от складовете и паркира колата там; несъмнено след време щяха да я върнат където ѝ беше мястото — макар такива подробности вече да нямаха значение.

Бяхме извървели петдесетина метра, когато спрях. Нещо не бе наред. Във всеки случай не беше времето. Беше почти меко и слънцето ярко светеше на чистото пурпурно марсианско небе. Минаващите коли и хора като че изобщо не ни забелязваха или ако забелязваха някого, това бе хубавата млада жена, а не мен. И въпреки това нещо ме гнетеше.

— Какво има, Шефе?

— Ъ? Да, точно това е!

— Моля, господине?

— Не се държа като „Шефа“. Не му е в характера да се крие така. Връщаме се, Пени.

Тя не каза нищо, а ме последва до колата. Този път се качих на задната седалка, настаних се там с величествен вид и я оставих да ме откара до Врата 3.

* * *

Не беше вратата, пред която бяхме пристигнали. Мисля, че Дак я бе избрал, защото през нея минаваха по-малко пътници, отколкото товари. Пени не обръщаше никакво внимание на знаците и закара големия Ролс право до вратата. Полицаят на терминала се опита да я спре, а тя просто му рече студено:

— Колата на господин Бонфорте. Моля ви, бихте ли съобщили в канцеларията на комисаря да я потърсят тук?

Онзи се пообърка, хвърли един поглед в задното отделение, изглежда ме позна и ни остави. Отвърнах му с приятелско махване на ръката и той ми отвори вратата.

— Лейтенантът ужасно се заяжда да не пускаме никого зад оградата, господин Бонфорте — извини се той, — но аз предполагам, че всичко е наред.

— Можете веднага да махнете колата — рекох. — Моята секретарка и аз потегляме. Тук ли е колата от космодрума?

— Сега ще попитам на вратата, господине — и той тръгна. Точно толкова публика ми трябваше, за да превърна в непробиваема истина фактът, че „господин Бонфорте“ е пристигнал със служебна кола и е тръгнал за космическата си яхта. Пъхнах жезъла на живота под мишница като жезъла на Наполеон и закуцуках след полицая, а Пени се помъкна с мен. Ченгето поговори с пазача на вратата и с усмивка се забърза към нас.

— Космодрумната кола ви чака, господине.

— Много ви благодаря — вътрешно се поздравих с точния разчет на времето.

— Ъ-ъ... — ченгето като че ли се развълнува и бързо добави с приглушен глас:

— И аз съм експанзионист, господине. Добра работа свършихте днес — и погледна жезъла на живота с известно страхопочитание.

Знаех със сигурност как би се държал Бонфорте при подобно положение.

— Благодаря. Надявам се, че имате много деца. Трябва да си осигурим солидно мнозинство.

Той избухна в по-силен смях, отколкото шегата си заслужаваше.

— Тази си я биваше! Ще имате ли нещо против, ако я разкажа?

— Ни най-малко — бяхме вървели заедно и сега тъкмо минавах през вратата. Пазачът на вратата докосна ръката ми.

— Ъ-ъ-ъ... вашият паспорт, господин Бонфорте.

Вярвам, че изражението ми не се промени.

— Паспортите, Пени.

Тя ледено изглежда служителя.

— Капитан Броудбент се е погрижил за всички необходими документи.

Той ме погледна и отмести очи встрани.

— Предполагам, че всичко е наред, обаче се предполага, че аз трябва да ги проверя и да запиша серийните им номера.

— Да, разбира се. Е, мисля, че ще трябва да помоля капитан Броудбент да изтича дотук. Определили ли са часа на излитане на моята совалка? Може би ще е по-добре да уредите с командната кула да отложат полета.

Пени обаче се разфуча като котка.

— Господин Бонфорте, това е смешно! Никога досега не сме се сблъскали с такава бюрокрация — поне не на Марс.

Ченгето бързо рече:

— Разбира се, че всичко е наред, Ханс. В края на краищата това е господин Бонфорте.

— Да, ама...

Прекъснах го със щастлива усмивка.

— Има по-прост изход. Ако вие — как се казвате, господине?

— Хаслвантер. Ханс Хаслвантер — с нежелание отговори той.

— Господин Хаслвантер, ако позвъните на господин комисаря Бутройд, аз ще поговоря с него и ще можем да спестим на моя пилот разходката дотук, а аз ще си спестя един час, че и повече.

— А-а-а, не бих искал да го правя, господине. Не мога ли да набера номера на дежурния капитан на космодрума? — с надежда попита пазачът.

— Просто ми наберете номера на господин Бутройд. Аз ще му се обадя — този път вложих в гласа си мъничко студенина — като някой зает и важен човек, който иска да бъде демократичен, обаче вече е изтърпял всички разпореждания и спънки, които е бил склонен да понесе от страна на разни низши служители.

Това свърши работа и той бързо каза:

— Сигурен съм, че всичко е наред, господин Бонфорте. Просто... просто нарежданията са такива, нали знаете.

— Да, знам. Благодаря — и се наканих да мина.

— Момент, господин Бонфорте! Погледнете насам.

Озърнах се. Педантичният служител ни бе задържал достатъчно, за да позволи на пресата да ни стигне. Един мъж бе облегнал коляно на земята и бе насочил към мен стереокамера. Вдигна очи към мен и рече:

— Хванете жезъла така, че да го виждаме.

Неколцина други с най-разнообразно оборудване се насъбраха около нас; един от тях се покатери на покрива на Ролса. Втори ми тикаше микрофона си, а трети държеше като пистолет един насочен микрофон.

Бях ядосан като примадона, чието име е било набрано с дребен шрифт, но си спомних кой се предполага, че съм. Усмихнах се и тръгнах бавно. Бонфорте добре съзнаваше факта, че на екран движението изглежда по-бързо; можех да си позволя да го направя както трябва.

— Господин Бонфорте, защо отменихте пресконференцията?

— Господин Бонфорте, твърди се, че възнамерявате да поискате Великото събрание да даде пълно имперско гражданство на марсианците; бихте ли го коментирали?

— Господин Бонфорте, кога смятате да поискате вот на недоверие на сегашния парламент?

Вдигнах ръката си с жезъла и се ухилих.

— Моля ви, един по един! Какъв беше първият въпрос?

Те, разбира се, всички отговориха едновременно; докато уредят помежду си кой след кого ще бъде, аз се изхитрих да профукам няколко минути, без да се наложи да отговарям каквото и да било. В този момент се зададе Бил Корпсман.

— Имайте малко милост, момчета. Шефът е изкарал тежък ден. Аз ще ви дам всичко, което ви трябва.

Протегнах длан да го спра.

— Мога да отделя една-две минути, Бил. Господа, всеки миг трябва да замина, но ще се опитам да отговоря на основните ви въпроси. Доколкото зная, сегашният парламент не планира никакво преразглеждане на връзките на Марс с Империята. Тъй като аз не съм в правителството, собствените ми възгледи едва ли имат някакво отношение към въпроса. Предлагам ви да попитате господин Кирога. По въпроса колко скоро опозицията ще предизвика вот на недоверие

всичко, което мога да кажа, е, че няма да го направим, докато не се уверим, че можем да го спечелим — а за това вие знаете точно толкова, колкото и аз.

Някой рече:

— Това май не ни говори много.

— То и не е предназначено да ви говори много — изстрелях аз, като смекчих отговора си с усмивка. — Питайте ме за неща, на които имам законно право да отговарям, и аз ще ви отговоря. Питате ли ме нещо от рода на „Престанахте ли да биете жена си?“, аз ще ви давам съответстващи отговори — поколебах се, защото се сетих, че Бонфорте се ползва с репутация на прям и честен човек, особено с журналистите. — Само не си мислете, че шикалкавя. Всички знаете, защо съм тук днес. Ще ви кажа нещо за това и можете да ме цитирате колкото си щете.

Поразрових в ума си и измъкнах оттам едно подходящо парче от речите на Бонфорте, които бях изучавал.

— Истинското значение на това, което се случи днес, не е да се отдаде почит на един човек. Ето — и размахах марсианския жезъл, — доказателството, че две велики раси могат да си подадат ръка през пропастта на взаимното си непознаване с разбиране. Нашата собствена раса се е устремила към звездите. Ние ще открием — вече откриваме — че нашата численост ни оставя в незначително малцинство. Ако искаме да преуспеем в нашия стремеж към звездите, трябва да действаме честно, скромно, с открито сърце. Чувал съм да се говори, че ако им дадем възможност, нашите марсиански съседи щели да прегазят Земята. Това са глупости. Земята не е пригодена за марсианците. Нека защитаваме това, което ни принадлежи, но да не бъдем подлъгвани от страх и ненавист към глупави деяния. Звездите никога няма да бъдат достигнати от дребни умове; ние трябва да бъдем големи като самия космос.

Репортьорът вдигна вежда.

— Господин Бонфорте, струва ми се, че съм ви чувал да произнасяте тази реч миналия февруари.

— И ще я чуете следващия февруари. А също през януари, март и всички други месеци. Истината не може да бъде повтаряна прекалено често — хвърлих един поглед към пазача и добавих:

— Съжалявам, но сега трябва да вървя, че иначе ще изтърва броенето — обърнах се и влязох през вратата, а Пени ме последва.

Качихме се в една малка бронирана с олово кола и вратата се затвори с въздишка. Колата беше автоматизирана, така че не ми се наложи да играя за пред шофьора; облегнах се назад и се отпуснах.

— Уфф!

— Мисля, че се справи прекрасно — сериозно каза Пени.

— Затрудних се, когато той забеляза откъде плагиатствам.

— Да, но се измъкна. Беше си истинско вдъхновение. Ти... ти звучеше също като него.

— Имаше ли някой, когото би трябвало да наричам по име?

— Всъщност — не. Може би един или двама, обаче те не биха го очаквали, когато си така притиснат.

— Спипаха ме натясно. Тоя мотко пазачът с неговите паспорти. Пени, струва ми се, че ти би трябвало да държиш паспортите, а не Дак.

— Дак не ги държи. Всеки носи своя със себе си — тя бръкна в чантичката си и извади едно книжле. — Моят беше у мен, но аз не посмях да си призная.

— А?

— Неговият е бил у него, когато са го хванали. Не се осмелихме да поискаме нов — не и сега.

Изведнъж се почувствах много уморен.

Тъй като нямах инструкции от Дак или Родж, си останах в ролята по време на пътуването на совалката и влизането в „Том Пейн“. Не беше трудно; просто отидох направо в каютата на собственика и прекарах дълги, отвратителни часове в безтегловност, като си гризях ноктите и се чудех какво става долу на повърхността. Най-подир с помощта на таблетки против космическа болест успях да се унеса в често прекъсван сън — което си беше грешка, тъй като сънувах поредица кошмари: бях без гащи, поради което разни репортьори ме сочеха, ченгета ме потупваха по рамото, а марсианци насочваха жезлите си към мен. Всички знаеха, че съм измамник, и просто спореха помежду си кому се пада привилегията да ме разкъса на парчета и да ме пусне в дезинтегратора.

Събуди ме воят на алармата за ускорението. Вибриращият баритон на Дак бумтеше: „Първо и последно червено предупреждение! Една трета же! Една минута!“ Бързо-бързо се намъкнах в койката си и

се вкопчих в нея. Почувствах се далеч по-добре, когато стартирахме; една трета от земното притегляне не е много — струва ми се, че е горедолу колкото на повърхността на Марс, но е достатъчно да успокои стомаха и да направи от пода истински под.

Пет минути по-късно Дак почука и влезе, без да изчака, докато аз отивах да отворя вратата.

— Здраво, Шефе.

— Здравсти, Дак. Наистина се радвам да те видя пак тук.

— Не толкова, колкото аз — уморено рече той и погледна косо койката ми. — Имаш ли нещо против да се просна там?

— Моля.

Тръшна се в койката и пусна една въздишка.

— Мамка му, излезе ми душата! Мога да спя цяла седмица... и май ще го направя.

— Давай и двамата да се наспим. А-а... качи ли го на борда?

— Да. Леле, каква тренировка!

— Сигурно. Все пак вероятно е по-лесно да свършиш нещо такова в някое малко, неофициално космодрумче като туй, отколкото да правиш номерата, които ги беше измислил в Джеферсън.

— К'во? Не, тук е далеч по-трудно.

— А?

— То е ясно. Тук всеки познава всекиго, а и хората ще приказват — Дак криво се усмихна. — Донесохме го на борда като кашон със замразени канални скариди. Трябваше да платим и експортна такса.

— Дак, как е той?

— Ами... — Дак се намръщи. — Доктор Чапек казва, че ще оздравее напълно... че просто е въпрос на време — и тук той избухна. — Само да можем да ги докопам тези плъхове! Сърцето ти може да се скъса и да ти се прииска да ревнеш, ако видиш какво са го направили, и въпреки това трябва да ги оставим да минат метър — заради него.

Сам Дак беше доста близо до това да ревне. Аз внимателно казах:

— Доколкото разбрах от Пени, трябва доста да са го малтретирани. Много лошо ли е ранен?

— А? Нещо не си я разбрал. Като се изключи, че беше кирлив и мръсен и имаше нужда от бръснене, изобщо не беше физически наранен.

Изгледах го глуповато.

— Мислех си, че са го пребили. Нещо като да са го обработили с бейзболна бухалка.

— Предпочитам да беше тъй! Кой го е еня за няколко счупени кокала? Не, не, работата е там какво са направили с мозъка му.

— Ох... — почувствах, че ми прилошава. — Промили са го?

— Да... И да, и не. Не е възможно да са се опитвали да го накарат да говори, защото той нямаше никакви тайни, които да имат каквото и да било политическо значение. Винаги е действал открито и всеки го знае. Трябва да са го правели просто, за да го контролират, да го пазят да не избяга — и той продължи:

— Док казва, че сигурно са използвали минималната дневна доза — колкото да го държат послушен — малко до преди да го пуснат. Тогава са му шибнали толкова, че да превърне един слон в ломотещ идиот. Челните дялове на мозъка му трябва да са просмукани като сунгер за баня.

Стана ми толкова зле, че се зарадвах, загдето не съм ял. Веднъж се бях просвещавал на тази тема; тя ми е толкоз омразна, че направо ме хипнотизира. Според мен да бърникаш в личността на някой човек е нещо неморално и разлагащо в абсолютен космически смисъл. В сравнение с това убийството е чисто престъпление — направо дребна простъпка. „Промиване на мозъка“ е термин, дошъл до нас от комунистическото движение в края на Мрачната епоха; отначало са го прилагали, за да прекършват човешката воля и да променят личността чрез физически унижения и рафинирани изтезания. Само че това е можело да отнеме цели месеци; по-късно открили „по-добър“ начин, чрез който един човек можел за секунди да бъде превърнат в бръщолевещ роб — просто като се инжектира някое от кокаиновите производни в челните дялове на мозъка.

Тази мръсна техника първоначално била развита със законови цели — за да успокояват умствено неуравновесени пациенти и да ги правят податливи на психотерапия. От тази гледна точка тя представлявала хуманен напредък, защото била използвана вместо лоботомията — „лоботомия“ е термин, който е почти толкова остарял, колкото и „девствен пояс“, но иначе означава да разбъркаш мозъка на някой човек с нож така, че да унищожиш личността му, без да го

убиеш. Да, наистина са го правели — също както някога са биели хората, за да „изгонят от тях бесовете“.

Комунистите развили новия начин на промиване на мозъците чрез лекарства до ефикасна техника, а когато вече нямало комунисти, бандите на Братята я изфинили още повече, докато стигнали дотам да могат да определят толкова слаба доза на някой човек, че той просто да стане податлив на водачество — или пък да го натоварят така, че да се превърне в лишена от мисли маса протоплазма — и всичко туй в благото име на братството. В края на краищата, не можеш да постигнеш „братство“, ако някой е толкова упорит, че да иска да има собствени тайни, нали? А какъв по-добър начин да се увериш, че той не крие нещо от теб, от това да мушнеш една спринцовка покрай очната му ябълка и да му цръкнеш една доза разговорливо сокче в мозъка? „Не можеш да направиш омлет, без да счупиш яйцата.“ Софистика на злодеите ли — ха!

Разбира се, това сега отдавна-отдавна е извън закона, като се изключи терапията с изричното съгласие на съда. Престъпниците обаче го използват, а и ченгетата понякога не са бели лилии, защото това принуждава един затворник да проговори и не оставя абсолютно никакви следи. Дори е възможно на жертвата да бъде наредено да забрави какво ѝ е било сторено.

Повечето от горното ми беше известно още когато Дак ми разправи какво са направили с Бонфорте, а останалото го изплагиатствах от корабната „Енциклопедия Батавия“. Вижте статиите за „Психична цялост“ и за „Изтезания“.

Поклатих глава и се опитах да прогоня кошмарите от ума си.

— Но нали ще се оправи?

— Док казва, че опиатът не променя мозъчната структура, а само я парализира. Казва, че най-накрая кръвният ток ще обере и отнесе целия наркотик; той ще стигне до бъбреците и ще се изхвърли от тялото. Само че това ще отнеме доста време — Дак ме погледна. — Шефе?

— А? Не е ли време вече да зарежем това „Шефе“? Той се е върнал.

— Точно за това исках да поговорим. Ще те затрудни ли много да продължиш с превъплъщението още съвсем мъничко?

— Но защо? Тук освен нас друг няма.

— Не е съвсем тъй. Лоренцо, ние успяхме да задържим това в пълна тайна. Значи аз, ти — той отвори два пръста от свитата си в юмрук ръка. — сетне Док, Родж и Бил. И, разбира се, Пени. На Земята има един мъж на име Ленгстън, когото никога не си виждал. Мисля, че Джими Уошингтън подозира нещо, но той и на майка си не би казал кое време на деня е. Не знаем колко души са взели участие в отвличането, но можеш да си сигурен, че не са много. Във всеки случай, те няма да посмеят да се разприказват — и майтапът е там, че дори и да поискат, вече не могат да докажат, че той изобщо някога е отсъствал. Само че мисълта ми е: тук, на „Томи“ никой от екипажа, нито пък от безделниците не знае нищо. Какво ще кажеш, синко, да продължиш с имперсонацията и всеки ден да се оставяш хората от екипажа, гаджето на Джими Уошингтън и тем подобни да те виждат — докато той се оправи? А?

— Ммм... Не виждам защо пък не. Колко време ще трае това?

— Само докато се върнем. Ще караме бавничко, на ниска тяга, така че на теб ще ти хареса.

— Добре. Дак, не смятай това към заплащането ми. Тази част ще я свърша просто защото не мразя промиването на мозъци.

Дак подскочи и ме тупна по рамото.

— Ти си мой тип, Лоренцо. Не се безпокой за заплащането си; ще се погрижим за това — държанието му изведнъж се промени. — Чудесно, Шефе. Ще се видим сутринта, господине.

* * *

Само че едно нещо води до друго. Маневрата, която започнахме, когато Дак се върна обратно, беше просто изменение на орбитата — към доста по-отдалечена, където да няма особени шансове новинарите да изпратят някоя совалка, за да проследят историята. Събудих се в безтегловност, взех едно хапче и се изхитрих да си изям закуската. Малко след туй се появи Пени.

— Добро утро, господин Бонфорте.

— Добро утро, Пени — наклоних глава към гостната. — Нещо ново?

— Не, господине. Кажид-речи същото. Поздрави от капитана. Дали ще ви представлява голямо безпокойство да идете в неговата каюта?

— Ни най-малко — Пени ме последва. Дак беше в каютата, запънал токове в стола си, за да стои на едно място; Родж и Бил бяха привързани към кушетката.

Дак се огледа и каза:

— Благодаря, че дойдохте, Шефе. Ще имаме нужда от малко помощ.

— Добро утро. Какво има?

Клифтън отвърна на поздрава ми с обичайното изпълнено с достойнство уважение и ме нарече Шефе; Корпсман кимна. Дак продължи:

— За да приключите елегантно с всичко това, ще трябва още веднъж да се покажете пред публика.

— А? Аз си мислех...

— Само секунда. Накарахме телевизионните компании да очакват днес голяма реч от вас, в която да коментирате вчерашното събитие. Мислех, че Родж възнамерява да я отмени, обаче Бил е разработил речта. Въпросът е дали вие ще я произнесете.

Белята като си вземеш котка е, че те винаги си имат котенца.

— Къде? В Годард сити?

— О, не. Във вашата каюта. Ще я излъчим до Фобос; те ще я подготвят за излъчване на Марс и ще я изпратят по високочестотния към Нова Батавия, където земните мрежи ще я уловят и откъдето ще бъде ретранслирана за Венера, Ганимед et cetera^[1]. За четири часа тя ще бъде излъчена по цялата система, а вие няма да има нужда дори да мръднете от каютата си.

В огромните телевизионни мрежи има нещо изключително съблазнително. Никога не са ме излъчвали по някоя от тях освен веднъж, а и тогава изпълнението ми беше орязано дотам, че лицето ми да се покаже само за двадесет и три секунди. Но да разполагам с мрежа само за себе си...

Дак реши, че не съм много склонен, и добави:

— Няма да е много напрегнато, защото тук на „Томи“ сме оборудвани да я запишем. После ще можем първо да я видим и ако решим, че е нужно, да изрежем туй-онуй.

— Ами... добре. Имаш ли чернова, Бил?

— Да.

— Дай да я прегледам.

— Какво искаш да кажеш? Ще имаш много време.

— Не е ли това, дето го държиш?

— Е, да, тя е.

— Тогава ми я дай да я прочета.

Корпсман се ядоса.

— Ще я получиш един час преди записа. Тези неща изглеждат по-добре, когато звучат спонтанно.

— Спонтанното звучене е плод на грижлива подготовка, Бил. Това ми е занаятът. Знам го.

— Вчера на космодрума се оправи чудесно и без репетиции. Това е просто като в онзи стар тъпизъм: искам да го направиш по същия начин.

Колкото повече шикалкавеше Корпсман, толкова повече избиваше личността на Бонфорте; струва ми се, Клифтън видя, че след малко ще се разбушувам и ще почна да хвърлям мълнии, защото каза:

— О, Бил, за Бога! Дай му речта.

Корпсман изсумтя и хвърли листовете към мен. Те заплаваха в безтегловността, но въздухът ги разпиля нашироко. Пени ги събра, подреди ги и ми ги даде. Благодарих ѝ, без да кажа нищо повече, и започнах да чета.

Прехвърлих ги за частица от времето, което щеше да ми отнеме да ги прочета. Накрая привърших и вдигнах очи.

— Е? — рече Родж.

— Около пет минути от това се отнася за осиновяването. Останалото са разсъждения за политиката на Експанзионистката партия. Почти същото, което съм слушал в речите, дето ме накарахте да ги изучавам.

— Да — съгласи се Клифтън. — Осиновяването е гвоздеят, на който сме закачили всичко останало. Нали знаеш, че очакваме не след дълго да предизвикаме вот на недоверие.

— Разбирам. Не можете да изпуснете този шанс да раздумкате тъпана. Всичко е както трябва, обаче...

— Обаче какво? Какво те безпокои?

— Ами... характеризацията. На няколко места трябва да сменят думи и изрази. Не звучат така, както той би го казал.

Корпсман експлодира с една дума, дете не ѝ е мястото в присъствието на дама; аз студено го изгледах.

— Виж какво, Смайнд — продължи той, — кой знае как би се изразил Бонфорте? Ти ли? Или човекът, който последните четири години му е писал речите?

Опитах се да си сдържа нервите; той имаше известни основания.

— Въпреки това — отвърнах, — случаят е от тези, когато един ред може на листа да изглежда добре, но не може да бъде произнесен добре. Господин Бонфорте е голям оратор, това вече го знам. Той е от ранга на Уебстър, Чърчил и Демостен — пищно великолепие, изразено с прости думи. Сега погледни тази дума „безкомпромисен“, дете два пъти си я използвал. Бих могъл да го произнеса, защото многосричковите думи са ми слабост; аз обичам да демонстрирам литературната си ерудиция. Само че господин Бонфорте би казал „упорит“, „инат“ или „твърдоглав“. И причината да го каже така е, естествено, защото тези думи предават емоциите много по-ефективно.

— Ти се погрижи да ги произнесеш ефективно! За думите аз ще имам грижа.

— Не ме разбираш, Бил. Хич не ме интересува дали речта е политически ефективна, или не; работата ми е да предам вярно характера на персонажа. Не мога да го направя, ако слагам в устата на героя думи, които той никога не би употребил; ще звучи така насилено и фалшиво, както ако някоя коза задекламира на гръцки. Ако обаче прочета речта с думи, които той би използвал, тя автоматично ще стане ефективна. Той е голям оратор.

— Слушай, Смайнд, ти не си нает да пишеш речи. Нает си да...

— Бил, я успокой топката! — намеси се Дак. — И, освен това, малко по-кратко с тоя „Смайнд“. Е, Родж? Какво ще кажеш?

Клифтън рече:

— Доколкото разбирам, Шефе, единственото ви възражение е срещу някои от фразите?

— Ами да. Бих предпочел да клъцна тази лична нападка срещу господин Кироба, както и инсинуацията за финансовите му поддръжници. На мен не ми звучи като истински Бонфорте.

Той придоби смутен вид.

— Това парче аз го турих. Но може би сте прав. Той винаги е склонен да оправдае някого поради липса на доказателства — и Клифтън замълча за момент. — Променете каквото сметнете за нужно, пък ще го запишем и ще видим записа. Винаги можем да го изрежем, та дори и напълно да се откажем „поради технически трудности“ — и се усмихна мрачно. — Така ще го направим, Бил.

— По дяволите, това е смешна...

— Така ще е, Бил.

Съвършено неочаквано Корпсман излезе от стаята. Клифтън въздъхна.

— Бил винаги е мразел идеята, че някой друг освен господин Бонфорте може да му дава указания. Но иначе е способен човек. Мм, Шефе, колко време ще ви трябва да се подготвите за запис? Уредили сме го за шестнадесет нула нула.

— Не знам. Ще се подготвя навреме.

Пени ме последва в работния ми кабинет. Щом затвори вратата, ѝ каза:

— Пени, детенце, горе-долу един час няма да имам нужда от теб. Би могла обаче да помолиш Дак за още от тези таблетки. Може да ми потрябват.

— Да, господине — и тя отплава с гръб към вратата. — Шефе?

— Да, Пени?

— Просто исках да кажа, да не вярвате на това, което Бил каза за неговите речи.

— Не съм му повярвал. Слушал съм речите му, а прочетох и това.

— О, Бил наистина много пъти е предлагал чернови. Също и Родж. Даже и аз съм го правила. Той — той използва идеи отвсякъде, стига да мисли, че са добри. Само че когато произнася реч, тя е негова — от начало до край.

— Вярвам ти. Иска ми се да беше написал тази предварително.

— Вие просто направете каквото можете!

Направих го. Започнах с това да подменям синонимите, като слагах цветистите германски думи на мястото на „полихроматичните“ латински, дето могат да ти строят езика. После се разпалих, лицето ми пламна и накъсах речта на парчета. За един актьор е голямо забавление да си поиграе с текста; това не му се случва много често.

За публика използвах единствено Пени и Дак ме увери, че няма да ме подслушват някъде на кораба — макар да подозирам, че тоя гардероб ме измени и ме е подслушвал сам. За три минути накарах Пени да се облее в сълзи, а докато свърша (двадесет и осем и половина минути — точно колкото се полага за подобни изявления) тя беше гроги. Не си позволих никакви волности с правоверната експанзионистична доктрина такава, каквато е обявена от нейния официален пророк, многоуважавания Джон Джоузиф Бонфорте; просто реконструирах посланието и начина на поднасянето му — най-вече от фрази от други речи.

И странно нещо — докато говорех, вярвах във всяка дума, която казвах.

Леле, братче, каква реч произнесох!

* * *

След това всички прослушахме заедно записа, съпроводен от пълното ми стереоизображение. Беше и Джими Уошингтън, което принуди Бил Корпсман да мълчи. Когато записът свърши, попитах:

— Е, Родж? Трябва ли да изрежем нещо?

Той извади пурата от устата си и рече:

— Не. Ако искате съвета ми, Шефе, бих казал да го пуснем така, както е.

Корпсман пак излезе от помещението, но пък господин Уошингтън се надигна със сълзи в очите — в безтегловност сълзите са голяма досада, защото няма къде да се дьнат.

— Господин Бонфорте, това беше прекрасно.

— Благодаря, Джими.

Пени пък не можа и дума да издума.

После си легнах; след едно първокласно изпълнение съм капнал от умора. Спах повече от осем часа и се събудих от сирената. Бях се привързал към койката си — мразя да плавам из въздуха, когато спя в безтегловност — така че нямаше защо да мърдам от мястото си. Само че тъй като не знаех дали потегляме, между първото и второто предупреждение се обадох в командната зала.

— Капитан Броудбент?

Чу се гласът на Дак:

— Да, Шефе? Потегляме по разписание — съгласно вашите заповеди.

— А? О, да, естествено.

— Струва ми се, че господин Клифтън е тръгнал към вашата каюта.

— Много добре, капитане — отпуснах се по гръб и зачаках.

Веднага щом започнахме да ускоряваме с едно же, пристигна Родж Клифтън; на лицето му беше изписано безпокойство, което не можех да разтълкувам — триумф, тревога и объркване в равни дози.

— Какво има, Родж?

— Шефе! Свирили са ни фалстарт! Правителството на Кирога е подало оставка!

[1] И така нататък (лат.). — Бел. прев. ↑

Все още бях безчувствен като пън от съня; тръснах глава, за да я проясня.

— За какво така си се разбързал, Родж? Нали точно туй се опитвахте да постигнете?

— Ами... да, разбира се. Само че... — и млъкна.

— Само че какво? Не те разбирам. От години работите и подготвяте нещата, за да постигнете точно това. Сега успявате и изведнъж заприличвате на булка, която не е много сигурна дали иска да се омъжи. Защо? Негодниците са изхвърлени и е настъпило времето на Божиите чада. Не е ли тъй?

— Хм, ти май не си си занимавал много с политика.

— Знаеш, че не съм. Когато се кандидатирах за водач на патрул в моята скаутска дружинка, ме изиграха и това ме излекува.

— Виждаш ли, всичко опира до подходящия момент.

— И баща ми винаги така разправяше. Слушай, Родж, да разбирам ли, че ако имаше избор, щеше да предпочетеш Кирога все още да продължава да управлява? Ти рече, че са ви свирили фалстарт.

— Чакай да ти обясня. Това, което наистина искахме, беше да предложим вот на недоверие, да го спечелим и по този начин да предизвикаме общи избори — само че в удобен за нас момент, когато да сме пресметнали, че можем да спечелим изборите.

— О. А сега не смяташ, че можете да спечелите? Мислиш, че Кирога пак ще оглави правителството за още пет години — или най-малкото, че ще спечели Партията на човечността?

Клифтън се умисли.

— Не, мисля, че имаме доста добри шансове да спечелим изборите.

— Моля? Може би още не съм се събудил. Че не искаш ли да спечелите?

— Разбира се, че искам. Само че не виждаш ли какъв номер ни изигра тази оставка?

— Май не.

— Ами едно действащо правителство може да назначи общи избори по всяко време в конституционните рамки на петте години. Обикновено го правят, когато моментът изглежда най-подходящ за тях. Само че не подават оставка между обявяването на изборите и самите избори, освен ако не бъдат принудени. Дотук разбираш ли?

Колкото и малко внимание да обръщам на политиката, разбирах, че случилото се наистина изглежда странно.

— Така ми се струва.

— Само че този път правителството на Кирога насрочи общи избори, а след туй подаде оставка ан блок, оставяйки Империята без правителство. Поради това суверенът трябва да посочи някой друг, който да състави временно правителство, та то да служи до изборите. Съгласно буквата на закона той може да помоли който и да било член на Великото събрание, ала от гледна точка на стриктния конституционен прецедент няма никакъв избор. Когато едно правителство подаде оставка ан блок — не просто да преразмести портфейлите, а изцяло да се откаже — тогава суверенът трябва да повика водача на опозицията да състави временно правителство. За нашата система това е крайно необходимо; така оставката не се превръща просто в един жест. В миналото са били изпробвани много други методи; при някои правителствата са се сменяли като носни кърпи. Сегашната ни система обаче осигурява отговорно управление.

Така се бях напънал да видя какви са усложненията, че едва не пропуснах следващата му забележка.

— Така че, естествено, императорът привика господин Бонфорте в Нова Батавия.

— А? Нова Батавия? Добре! — помислих си, че никога не съм виждал столицата на Империята. Единственият път, когато се бях озовал на Луната, превратностите на професията ми ме бяха оставили както без време, така и без пари за едно отклонение. — Значи затова потеглихме? Е, аз определено нямам нищо против. Предполагам, че винаги ще намерите някакъв начин да ме изпратите вкъщи, ако „Томи“ не се върне скоро на Земята.

— Какво? Божичко, не се безпокой за това сега. Като му дойде времето, капитан Броудбент ще измисли десетки начина да те върне у дома.

— Съжалявам, Родж. Забравям, че имаш да мислиш за по-важни неща. Е, сега, след като работата е свършена, ми се иска да се прибера, но няколко дни, че дори и месец, прекарани на Луната, нямат особено значение. Нищо не ме притиска. Все пак, благодаря ти, че намери време да ми съобщиш новините — взрях се в лицето му. — Родж, изглеждаш адски разтревожен.

— Не схващаш ли? Императорът е повикал господин Бонфорте. Императорът, човече! А господин Бонфорте изобщо не е във форма да се показва пред публика. Те са рискували да изиграят гамбита и вероятно са ни поставили в пат.

— А? Чакай малко. По-кратко. Ясно ми е какво намекваш, но, виж какво, приятел, ние не сме в Нова Батавия. Ние сме на двеста милиона километра или може би на четиристотин, или колкото е там. Дотогава Док Чапек ще го изстиска и ще го подготви да си каже ролята. Няма ли да успее?

— Ами... надяваме се.

— Само че не сте сигурни?

— Не можем да сме сигурни. Чапек казва, че за такива големи дози няма много клинични данни. Зависи от индивидуалната телесна химия и от конкретния наркотик, който е бил използван.

Изведнъж си спомних как веднъж един дубльор ми беше подпъхнал силно очистително точно преди представлението. (Само че аз някакси продължих, което доказва превъзходството на ума над материята — а сетне накарах да го уволнят.)

— Родж, те са му дали тази последна, ненужно голяма доза не просто от обикновен садизъм, а за да предизвикат тази ситуация!

— Аз така мисля. И Чапек също.

— Ха! В такъв случай това означава, че самият Кирога стои зад отвличането — и че Империята я управлява гангстер!

Родж поклати глава.

— Не е необходимо. Дори не е и вероятно. Само че би могло да означава, че същите сили, които контролират Акционистите, контролират и машинарията на Партията на човечеството. Само че на тях никога няма да можеш да им припишеш каквато и да е вина; те са недосегаеми, свръхуважавани. Въпреки това те биха могли да съобщят на Кирога, че е дошло време да се капичне долу и да се престори на мъртъв — и да го накарат да го стори. И то почти сигурно — добави

той, — без дори да му намекнат каква е истинската причина моментът да е подходящ.

— Гледай ти! Да не искаш да ми кажеш, че най-високопоставеният човек в Империята просто ще слезе от сцената и ще си отиде? Понеже някой иззад кулисите му е наредил да го направи?

— Опасявам се, че мисля именно това.

Поклатих глава.

— Политиката е мръсна игра!

— Не — отвърна с хъс Клифтън. — Няма такова нещо като мръсна игра. Само че понякога попадаш на мръсни играчи.

— Не виждам никаква разлика.

— Разликата е от земята до небето. Кирога е третостепенен политик и подставено лице — според мен, подставено лице на злодеи. Само че у Джон Джоузиф Бонфорте няма нищо третостепенно и той никога, ама никога не е бил подставено лице на когото и да било. Като привърженик той вярва в каузата; като водач ръководи нещата според убежденията си!

— Признавам си грешката — рекох смирено. — Е, тогава какво ще правим? Дали да не накараме Дак да се влачи така, че „Томи“ да стигне Нова Батавия едва след като той е влязъл във форма, за да свърши работата?

— Не можем да се мотаем. Няма защо да караме с повече от едно же; никой не би очаквал от човек на възрастта на Бонфорте да си натоварва ненужно сърцето, обаче не можем да отлагаме. Когато Императорът те повика, просто отиваш.

— Тогава какво?

Родж се втренчи в мен, без да ми отговори. Започнах да се изнервям.

— Хей, Родж, само без никакви щури идеи! Туй няма нищо общо с мен. Аз съм приключил, като се изключат няколкото случайни появявания из кораба. Мръсна-немръсна, политиката не е моя игра — просто ми платете и ме откарайте вкъщи и аз ви гарантирам, че никога няма дори да се регистрирам да гласувам!

— Вероятно нищо няма да ти се наложи да правиш. Доктор Чапек почти сигурно ще успее да го вкара във форма. Само че това

изобщо няма да е трудно, няма да е като тази церемония с осиновяването — просто една аудиенция при Императора и...

— Императорът! — почти изпищях аз. Както и повечето американци, аз не разбирах монархията и дълбоко в сърцето си не одобрявах институцията — и въпреки това изпитвах някакво прокрадващо се, непризнавано благоговение към кралете. В края на краищата, ние, американците влязохме през задната врата. Когато заменихме положението си на асоциирани членове за предимствата на пълноправния глас в делата на Империята, бе постигнато изрично съгласие, че нашите местни институции, собствената ни конституция и така нататък няма да бъдат изменяни — и тихомълком се уреди никой член на кралското семейство никога да не посещава Америка. Може би това е лошо. Може би ако бяхме привикнали с кралските особи, нямаше толкова да се впечатляваме от тях. Във всеки случай, за отбелязване е, че „демократичните“ американски жени повече от всички останали тръпнат от мерак да бъдат представени в двора.

— По-спокойно, де — отвърна Родж. — Вероятно на теб изобщо няма да ти се наложи да го направиш. Просто искаме да бъдем подготвени. Просто исках да ти кажа, че едно временно правителство не е никакъв проблем. То нито подготвя закони, нито променя политиката. Аз ще се погрижа за цялата работа. Всичко, което ти ще трябва да направиш — ако изобщо ти се наложи да правиш нещо — е да направиш една официална визита при крал Вилем и евентуално да се появиш на една-две контролирани пресконференции, в зависимост от това колко време ще му трябва да се оправи. Това, дето си го направил досега, е далеч по-трудно — а освен това ще ти бъде платено независимо дали ще имаме нужда от теб или не.

— По дяволите, заплащането няма нищо общо с цялата работа! Въпросът е, че... е, както е казала една знаменитост от театралната история: „Включете ме извън списъка.“

Преди Родж да успее да отговори, в каютата ми, без да почука, влетя Бил Корпсман, изгледа ни и остро рече на Клифтън:

— Каза ли му?

— Да — потвърди Клифтън. — Той се отказа от работата.

— К'во? Глупости!

— Не са глупости — намесих се аз, — и между другото, Бил, тази врата, през която току-що влезе, има едно много хубаво местенце

за чукане. Обичаят в занаята е да почукаш и да викнеш: „Облечен ли си?“ Иска ми се да го запомниш.

— О, я стига! Нямаме време. Какви са тия дрънканици, че си отказал?

— Не са дрънканици. Това не е работата, за която се уговорихме.

— Ала-бала! Може би си прекалено тъп, за да го разбереш, Смайд, но си затънал твърде дълбоко, за да приказваш за измъкване. Това няма да е здравословно.

Отидох при него и му хванах ръката.

— Заплашваш ли ме? Ако ме заплашваш, дай да излезем отвън и да си изясним нещата.

Той бръсна ръката ми настрани.

— В космически кораб? Ти май наистина си си прост. А не ти ли дойде в дебелата глава, че ти самият причини тази каша?

— Какво имаш предвид?

— Има предвид — отговори Клифтън, — че той е убеден, че падането на правителството на Кирога е пряка последица от речта, която произнесе днес. Възможно е дори да е прав. Само че това няма отношение към въпроса. Бил, би ли се опитал да се държиш сравнително учтиво? С караници доникъде няма да стигнем.

Бях тъй изненадан от твърдението, че аз съм накарал Кирога да си даде оставката, че съвсем забравих за желанието си да поразклатя зъбите на Корпсман. Сериозно ли говореха? Вярно, че беше забележително фина реч, но възможно ли бе да има такъв резултат?

Е, ако е било възможно, значи определено е спадало към бързото обслужване.

С известно удивление попитах:

— Бил, да разбирам ли, че ти се оплакваш, че речта, която произнесох, е била прекалено ефективна, за да ти угоди?

— А? По дяволите, не! Беше една скапана реч.

— Тъй ли? Не можеш да я разглеждаш хем така, хем онака. Казваш, че една скапана реч е била приета толкова добре, че е подплашила Партията на човечеството дотам да се откаже от управлението. Това ли имаш предвид?

Корпсман придоби раздражен вид, понечи да отговори и зърна, че Клифтън се опитва да сподави усмивката си. Навъси се, пак понечи да отговори, ала накрая сви рамене и каза:

— Добре бе, мой човек, доказа си правотата; речта ти не би могла да има нищо общо с падането на правителството на Кирога. Въпреки това имаме да вършим работа. Така че какви са тия, че не си искал да понесеш своя дял от товара?

Изгледах го и съумях да сдържа гнева си — отново под влиянието на Бонфорте; като играеш ролята на някой спокоен персонаж, си склонен сам да станеш спокоен.

— Бил, пак не можеш да я разглеждаш хем така, хем онака. Ти съвършено недвусмислено показва, че ме смяташ просто за наеман работник. Поради това аз нямам никакви задължения извън работата си, която вече е приключена. Не можеш да ме наемеш за друга работа, освен ако тя ме устройва. Е, тази не ме устройва.

Бил отвори уста, но аз го срязох:

— Това е всичко. Сега излез. Тук не си желан.

Той се изуми.

— Кой, по дяволите, си мислиш, че си, та да заповядваш тук?

— Никой. Съвсем никой, както вече изтъкна. Само че това е собствената ми каюта, която ми е дадена от капитана. Така че сега излез или ще бъдеш изхвърлен. Държанието ти не ми харесва.

Клифтън тихо добави:

— Омитай се, Бил. Независимо от всичко друго, в момента това е собствената му каюта. Тъй че по-добре излез — Родж се поколеба, сетне добави:

— Мисля, че и двамата можем спокойно да си излезем; струва ми се, че доникъде няма да стигнем. С ваше извинение... Шефе.

— Моля.

Седнах и няколко минути размишлявах. Съжалявах, че съм оставил Корпсман да ме провокира дори към подобна лека разправия; липсваше й достойнство. Само че я преразгледах на ум и се уверих, че личните ми противоречия с Корпсман не са повлияли на решенията ми; умът ми ги бе взел, преди да се появи той.

Някой почука рязко на вратата. Викнах:

— Кой е?

— Капитан Броудбент.

— Влез, Дак.

Той влезе, седна и няколко минути като че се интересуваше единствено от оръфаните кожички около ноктите си. Накрая вдигна

очи и рече:

— Ще си промениш ли решението, ако натикам тоя досадник в карцера?

— Имаш ли карцер на кораба?

— Не, само че няма да е трудно да направя един за временно ползване.

Изгледах го остро и се опитах да преценя какво става вътре в тази кокалеста глава.

— Ако поискам, наистина ли ще пъхнеш Бил в карцера?

Погледна ме, повдигна вежда и се ухили накриво.

— Не. Човек не става капитан, като действа на подобни основания. Аз не бих изпълнил такава заповед, даже да идваше и от него — и наведе глава към каютата, където беше Бонфорте. — Един мъж някои решения трябва да ги взима сам.

— Вярно е.

— Ммм... чух, че и ти си взел едно такова.

— Вярно е.

— Така-а. Аз, синко, доста те зауважавах. Когато те видях за пръв път, те сметнах просто за нещо средно между рамка за сушене на пране и гримасничеща маймуна, без нищо отвътре. Сбъркал съм.

— Благодаря.

— Така че няма да споря с теб. Само ми кажи: заслужава ли да си губим времето, като обсъждаме факторите? Достатъчно ли си го обмислил?

— Решил съм го, Дак. Това не е моя работа.

— Е, може би си прав. Съжалявам. Май просто ще трябва да се надяваме, че той ще се оправи навреме — Дак се изправи. — Между другото, Пени би искала да те види, освен ако не се каниш пак да си легнеш още тази минута.

Изсмях се безрадостно.

— Просто „между другото“, така ли? Това ли е вярната последователност. Не е ли ред на доктор Чапек да се опита да ми извие ръката?

— Той си пропусна реда; зает е с господин Б. Обаче ти изпрати едно послание.

— Да?

— Каза, че можеш да вървиш по дяволите. Малко го поукраси, но смисълът беше този.

— Така ли? Добре, кажи му, че ще му запазя едно място до огъня.

— Пени може ли да дойде?

— О, разбира се! Само че можеш да й кажеш, че си губи времето; отговорът е „Не“.

И така аз промених решението си. Дявол го взел, откъде накъде един аргумент ще изглежда много по-логичен, когато се подчертае с лек полъх от „Сластта на джунглата“? Не че Пени е използвала нечестни методи, тя дори не проля и сълза — а и аз не съм я докоснал и с пръст — обаче установих, че започвам да отстъпвам известни позиции, докато в един момент не останаха позиции за отстъпване. Както и да го въртим, Пени е от ония, дето се хвърлят да спасяват света, и искреността ѝ е прилепчива.

* * *

Зубренето по време на пътуването ми към Марс беше нищо в сравнение с якото учене, в което си прекарах времето при пътуването до Нова Батавия. Вече разполагах с основния характер; сега бе необходимо да се попълни фонът, да се подготвя да бъда Бонфорте при почти всякакви обстоятелства. Тъй като целта ми беше аудиенция при монарха, щом веднъж пристигнем в Нова Батавия, можеше да ми се наложи да се видя със стотици и дори хиляди хора. Родж планираше да ми осигури такава дълбочинна защита, каквато е рутинна за всяка обществена фигура, която иска да свърши някаква работа; въпреки това щеше да ми се наложи да се срещам с разни хора — общественикът си е общественик и туй няма как да се избегне.

Разходката по опъната тел, дето се канех да предприема, можеше да стане възможно единствено благодарение на Бонфортевия фарлифайл^[1] — може би най-добрият от всички, съставени досега. Фарли^[2] е бил политически мениджър от двадесети век, струва ми се на Айзенхауер, и методът, който той е измислил за контролиране на личните връзки на политиците, е също тъй революционен, както е било за военното дело изобретяването на генералщабното командване

от немците. И въпреки туй докато Пени не ми показа файла на Бонфорте, не бях и чувал за това изобретение.

Фарлифайлът не е нищо друго освен досие на хора. Само че и изкуството на политиката не се свежда до нищо друго освен до хората. В това досие бяха включени всички или почти всички от хилядите и хиляди хора, които Бонфорте бе срещнал по време на дългия си политически живот; всяко отделно досие се състоеше от онова, което той знаеше за съответния човек от личния си контакт с него. Абсолютно всичко, независимо колко тривиално бе то — всъщност най-тривиалните неща винаги бяха първи в списъка: имена и прозвища на съпруги, деца и домашни любимци, хобита, предпочитания към храна и пиене, предразсъдъци, странности. След това се изброяваха датите, местата и коментарите върху всяка среща, при която Бонфорте бе говорил със съответния човек.

Когато имаше възможност, се включваше и снимка. Възможно бе да има и „бележки под черта“, т.е. информация, която е била по-скоро плод да проучване, отколкото пряко научена от Бонфорте. Това зависеше от политическото значение на личността. В отделни случаи бележките под черта представляваха истинска биография от няколко хиляди думи.

И Пени, и самият Бонфорте бяха носили минирекордери, захранвани от телесната им топлина. Ако Бонфорте се окажел сам, диктувал на собствения си апарат, когато имало възможност — в помещенията за отдих, по време на пътуване и т.н.; ако Пени била с него, тя го записвала на своя рекордер, който бил маскиран като ръчен часовник. Вероятно Пени не би могла сама да транскрибира и микрофилмира записаното; две от момичетата на Джими Уошингтън не правели почти нищо друго.

Когато Пени ми показва фарлифайла, когато ми показва колко е обемист — а той си беше обемист, дори и при десет хиляди или повече думи на ролка — и след туй ми заяви, че това представлява личната информация за познатите на господин Бонфорте, аз изпистенах (което представлява едновременно съчетание на писък и стенание, породени от много силни емоции):

— Господи, детенце! Опитах се да ти кажа, че тази работа не може да бъде свършена. Как би могъл някой да запомни всичко туй?

— Защо, разбира се, че не можете.

— Ама ти току-що рече, че това е онова, което той помни за своите приятели и познати.

— Не е съвсем така. Казах, че това е, което той иска да помни. Но тъй като не може и не е възможно, използва този начин. Не се безпокой; няма защо да помните каквото и да било. Просто искам да знаете, че това ви е под ръка. Моя работа е да се постарая господин Бонфорте да има поне една-две минути за изучаване на съответния фарлифайл, преди някой да влезе да се срещне с него. Ако бъде необходимо, мога да върша същата работа и за вас.

Разгледах едно типично досие, което тя прожектира на настолния четец. Струва ми се, че беше на някой си господин Сондърс от Претория, Южна Африка. Той имал булдог на име Снафълс Балибой, няколко разнокалибрени безинтересни отрочета и обичал уискито си с навита лимонова кора и няколко капки сода в него.

— Пени, да не искаш да ми кажеш, че господин Б. се преструва, че помни такива дреболии? На мен ми се вижда доста лицемерно.

Вместо да се ядоса от инсинуацията срещу нейния идол, Пени спокойно кимна.

— Едно време и аз така си мислех. Само че вие не го гледате под правилен ъгъл, Шефе. Някога записвали ли сте си телефона на някой приятел?

— А? Разбира се.

— Това нечестно ли е? Извинявате ли се на приятеля си, че толкова малко ви е грижа за него, че просто не можете да запомните номера му?

— А? Добре, предавам се. Убеди ме.

— Това са нещата, които той би искал да помни, ако паметта му беше свършена. Тъй като тя не е, не е по-лицемерно да го прави по този начин, отколкото да използва тефтерче за деликатни въпроси, за да не забрави рождения ден на някой приятел — всъщност това си е точно едно гигантско тефтерче за деликатни въпроси, което обхваща всичко. Само че в него има още нещо. Срещали ли сте някога някоя действително важна личност?

Опитах се да се сетя. Пени нямаше предвид величията от театралната професия; тя едва ли знаеше, че те съществуват.

— Веднъж се срещнах с президента Уорфийлд. Бях хлапе на десет или единадесет години.

— Помните ли подробности?

— Ами да. Той рече: "Как така си си счупил ръката, синко?, а аз казах: „Като карах велосипед, господине“, а той каза: „И аз веднъж я направих тази работа, само че си счупих ключицата.“

— Мислите ли, че ако все още е жив, той ще си спомни за това?

— Как не.

— Би могъл — може би той ви има фарлифайлиран. Въпросният фарлифайл ще включва момчета на тази възраст, които са порасли и са станали мъже. Работата е там, че хората на най-високо равнище като президента Уорфийлд се виждат с много повече хора, отколкото могат да запомнят. Всеки от тази безлична тълпа помни своята среща със знаменития мъж и при това в детайли. Обаче най-важният човек в живота на всеки един е той самият — и един политик никога не трябва да го забравя. Така че за политикът е проява на учтивост, дружелюбност и топлосърдечие да намери начин да помни за другите хора онези малки неща, които те вероятно помнят за него. В политиката това е крайно необходимо.

Накарах Пени да ми покаже фарлифайла за крал Вилем. Беше доста къс, което отначало ме поразтревожи, докато не стигнах до заключението, че това означава, че Бонфорте не познава добре императора и го е срещал само при няколко официални случая — първият мандат на Бонфорте като премиер министър е бил преди смъртта на стария император Фредерик. Под черта нямаше биография, а само една бележка: „Виж Оранжката^[3] династия.“ Не я видях — просто нямаше време да преора няколко милиона думи за империята и предимперската история, а и все пак докато бях в училище, бележките ми по история се движеха между добър и отличен. Всичко, което исках да знам за императора, беше какво знае за него Бонфорте, което другите не знаят.

Хрумна ми, че фарлифайлът трябва да включва всички на кораба, тъй като те са (а) хора, (б) които Бонфорте е срещал. Поисках досиетата от Пени. Тя малко се изненада.

Скоро обаче изненаданият бях аз. На „Том Пейн“ имаше шестима членове на Великото събрание. За Родж Клифтън и господин Бонфорте се подразбираше, обаче първият ред в досието на Дак гласеше: „Брудбент, Дърайъс К., почитаемият^[4], член на ВС от Лигата на свободните пътешественици, горна камара.“ Освен това се

споменаваше, че той има докторска степен по физика, девет години по-рано е бил шампион като резервен състезател по пистолет на Имперските игри и е публикувал три сборника поезия под псевдонима „Ейси Уилрайт“. Реших никога повече да не съдя за един човек само по външността му.

Имаше и една забележка с небрежния почерк на Бонфорте: „Почти неотразим за жените — и обратно!“

Пени и доктор Чапек също бяха членове на великия парламент. Дори Джими Уошингтън беше също член — както разбрах по-късно, на един „безопасен“ район — той представляваше лапландците, което несъмнено включва северните елени и Дядо Мраз. Освен това беше ръкоположен в свещенически сан от Църквата на първата библейска истина на Светия Дух, за която никога не бях чувал, но която очевидно имаше заслуги за потайния му дяконски лик.

Особено забавно ми беше да прочета за Пени — почитаемата госпожица Пинелъпи Телиафери Расъл. Тя имаше магистърска степен по държавна администрация от Джорджтаун и бакалавърска степен от Уелзли, което някакси не ме изненада. Представляваше непринадлежащите към определен избирателен район университетски жени — както научих, друга „безопасна“ общност, тъй като пет от всеки шест от тях са членове на Експанзионистичната партия.

Отдолу следваха размерът на ръкавиците ѝ, другите ѝ мерки, предпочитанията ѝ към цветовете (бих могъл да я понауча нещичко за обличането), предпочитанията ѝ към миризмите („Сластта на джунглата“, разбира се) и множество други подробности, повечето от тях съвсем безобидни. Само че имаше „коментар“:

„Невротично честна — аритметично ненадеждна — гордее се с чувството си за хумор, каквото изобщо не притежава — спазва диетата си, но е лакома по отношение на захаросаните череши — има комплекс да е майчицата на всичко живо — неспособна е да устои на изкушението да чете писан текст в каквато и да е форма.“

Отдолу имаше още една от добавките на ръка на Бонфорте: „Ах, Къдроглавке! Виждам, че пак надзърташ.“

Като ѝ върнах досиетата, попитах Пени дали е чела собствения си фарлифайл. Тя рязко ми отвърна да си гледам работата! После се изчерви и ми се извини.

* * *

По-голямата част от времето ми отиваше за учене, но отделих време и да огледам и внимателно да коригирам физическото си сходство, като проверих с колориметър оттенъка на Семиперма, изключително грижливо поработих върху бръчките, добавих две бенки и фиксирах с електрическа четка резултата от действията си. Това щеше да ми коства обелване на кожата, преди да успея да си върна обратно собственото си лице, но цената бе нищожна, като се има предвид, че гримът не можеше да бъде повреден, не можеше да се изтрие дори с ацетон и бе устойчив дори срещу такива рисковани неща като салфетките. Дори добавих белега на „куция“ си крак, като използвах една снимка, която Чапек бе запазил в здравния картон на Бонфорте. Ако Бонфорте бе имал жена или държанка, тя трудно би могла да различи самозванеца от оригинала просто по външния вид. Беше беля работа, но така мозъкът ми се освободи да се безпокои само за наистина трудната част от имперсонацията.

Основната трудност по време на пътуването обаче беше да се пропия изцяло от духа на онова, което Бонфорте мислеше и в което вярваше, накъсо казано, с политиката на Експанзионистката партия. В известен смисъл Експанзионистката партия бе самият той, не само като най-забележителния ѝ водач, но и като неин политически философ и най-голям държавник. Когато партията е била основана, експанзионизмът едва ли е представлявал нещо повече от движение за „Манифест за съдбовността“ — хаотично обединение на групи, които са имали една-единствена обща черта помежду си: убеждението, че най-важният пункт от новооформящото се бъдеще на човешката раса са пограничните райони в небето. Бонфорте дал на партията логична обосновка и етична основа — идеята, че редом с имперското знаме трябва да се разнасят свободата и равноправието; той продължил да повтаря твърдението, че човешката раса никога вече не трябва да прави грешките, които бялата подраса е правила в Африка и Азия.

Аз обаче бях объркан от факта — по онова време бях ужасно неизкушен в тези въпроси — че в ранната си история Експанзионистката партия удивително прилича на настоящата Партия на човечеството. Не разбирах, че при израстването си политическите

партии често се променят също като хората. Смътно знаех, че Партията на човечността се е зародила като отломък от експанзионисткото движение, но никога не бях размишлявал над това. Всъщност това е било неизбежно; тъй като политическите партии, които не поглеждали към небето, западнали под императивите на историята и кандидатите им престанали да бъдат избирани, единствената партия, която се насочила в правилната посока просто била обречена да се разцепи надве.

Само че аз избързвам; политическото ми образование не се развиваше така логично. Отначало аз просто се потопих в публичните изказвания на Бонфорте. Наистина, бях го правил и при пътуването към Марс, но тогава изучавах как говори той; сега изучавах какво говори.

Бонфорте беше оратор в духа на великата традиция в ораторството, но при спор можеше да стане язвителен, например както в речта, която бе произнесъл в Нови Париж по време на препирните около договора с марсианските гнезда, Съглашението от Тихо. Точно този договор навремето го бе изхвърлил от правителството; беше успял да го прокара, ала напрежението, което това бе създало в коалицията, му бе коствало загубата на следващия вот на доверие. Впоследствие обаче Кироба не се бе осмелил да денонсира договора. Прослушах тази реч с особен интерес, тъй като аз самият не бях харесал договора; идеята марсианците да получат на Земята същите привилегии, на които хората се радваха на Марс, ми се бе виждала отблъскваща — докато не посетих гнездото на Ккках.

— Моят опонент — бе казал Бонфорте с остра нотка в гласа, — би искал да ви накара да повярвате, че мотото на така наречената Партия на човечеството „Управление на човеци, от човеци и за човеци“ не е нищо друго освен осъвременяване на безсмъртните думи на Линкълн. Само че докато гласът е гласът на Ейбрахам, ръката е ръката на Ку Клукс Клан. Истинското значение на това така невинно изглеждащо мото е „Управляване на всички раси навсякъде единствено от хората в изгода на неколцина привилегировани.“ Само че, протестира моят опонент, Бог ни е определил да разнасяме просветлението между звездите, да разпространяваме собствения си вариант на цивилизация сред диваците. Това е социологическата школа на чичо Римъс^[5] — доброто черно човек пее спиричуъли, а Стария

маса^[6] го обича всичкото! Прекрасна картинка, само дето е рамкирана прекалено тясно и затова не се вижда камшикът, подиумът, където се продават хора, и кантората на собственика!

Открих, че ставам ако не експанзионист, то поне бонфортит. Не съм сигурен, че бях убеден от логиката в думите му — всъщност не съм сигурен дали те бяха логични. Само че се намирах във възприемчиво умонастроение. Искях да разбера онова, което той говореше, така издъно, че ако стане нужда, да мога да го перефразирам и да го кажа вместо него.

На туй отгоре насреща си имах един човек, който знаеше какво иска и (нещо много по-рядко!) защо го иска. Не можех да не се впечатля, а това ме накара да преразгледам собствените си убеждения. Според какво живееш?

Естествено според професията си! Бях отгледан вътре в нея, харесвах я, имах дълбоко, макар и алогично убеждение, че изкуството си струва усилията — а за капак това бе и единственият известен ми начин да си печеля хляба. А друго какво?

Никога не съм се впечатлявал от формалните школи в етиката. Бях ги изпробвал — обществените библиотеки са готов източник за отмора за един актьор, който страда от безпаричие — само че ги бях намерил така бедни на витамини, както целувката на мащеха. Ако дадеш на един философ време и много хартия, той може да ти докаже каквото и да било.

Същото презрение изпитвах и към моралните наставления, които поднасяха на повечето деца. По-голямата част от тях са празни брътвежи, а онова, което всъщност изглежда означават, е посветено на неприкосновеното твърдение, че „добро“ е това дете, което не нарушава дрямката на майка си, а „добър“ е този човек, който се сдобива с мускулеста банкова сметка, без да бъде хванат. Не, благодаря!

Само че дори едно куче се придържа към някакви правила на поведение. Какви бяха моите? Как се държах — или, най-малкото, как исках да си мисля, че се държа?

„Представлението трябва да продължи.“ Винаги съм вярвал в това и съм живял според него. Само че защо трябва да продължава — като се има предвид, че някои представления са направо отвратителни? Ами защото ти си се съгласил да вършиш тази работа и защото в

залата има публика; хората са си платили и всеки от тях има право на най-доброто, което можеш да дадеш. Ти им го дължиш. Дължиш го и на сценичните работници, на директора, на продуцента и на останалите членове от състава, дължиш го и на тези, които са те научили на занаята, и на другите, които някога са били преди теб — в театрите под открито небе и с каменни седалки, и дори на разказвачите, които са клечали на пазарищата. *Noblesse oblige*^[7].

Реших, че този възглед може да се обобщи за всяко едно занимание. Танто за танто. Дръж се честно и почтено. Хипократовата клетва. Не предавай групата. Честна работа за честно заплащане. Подобни неща няма защо да се доказват: те представляват съществена част от живота и са в сила за цялата вечност, в сила са и за най-отдалечените кътчета на Галактиката.

Изведнъж съзрях онова, към което се стремеше Бонфорте. Ако въобще имаше етични основи, които да излизат извън обсега на времето и пространството, то те бяха верни както за марсианците, така и за хората. Бяха верни на всяка планета край всяка звезда — и ако човешката раса не се държеше подобаващо, тя дори не би започнала да завоева звездите, защото някоя по-добра раса щеше да я плесне заради двуличието ѝ.

Цената на експанзията бе добродетелта. „Не давай на ахмаците равни шансове“ беше философия, прекалено ограничена, за да запълни широките простори на космоса.

Бонфорте обаче не проповядваше сладникавото съчетание от красота, доброта и интелект. „Аз не съм пацифист. Пацифизмът е променлива доктрина, при която човек приема изгодите на дадена обществена група, без да желае да си плати за това — и претендира да получи ореол за своята нечестност. Господин говорителю, животът принадлежи на онези, които не се боят да го загубят. Този закон трябва да мине!“ И с тези думи той бе станал и пресякъл прохода между двете части на залата, за да подкрепи гласуването на военния бюджет, който на едно партийно съвещание неговата собствена партия бе решила да отхвърли.

Или още: „Вземайте страна! Винаги вземайте страна! Понякога ще грешите — ала човек, който отказва да взема страна, винаги ще греша! Небесата да ни пазят от страхопъзлювците, които се боят да направят избор. Нека станем и се преброим“. (Последната извадка е от

едно закрито партийно съвещание, но Пени я бе записала на своя минирекордер и Бонфорте я бе запазил — Бонфорте имаше усет за историчност; той бе от онези хора, които пазят записите. Ако не беше такъв, аз нямаше да имам с какво толкова да работя.)

Реших, че Бонфорте е човек от моя тип. Или поне от този тип, към който ми е приятно да си мисля, че принадлежа и аз. Той беше persona, която бях горд да нося.

Доколкото си спомням, след като обещах на Пени, че аз ще поема аудиенцията при императора, ако Бонфорте не може да се оправи, по време на това пътуване изобщо не спах. Имах намерение да поспя — няма никакъв смисъл да излизаш на сцената, когато торбичките под очите ти са виснали като уши на хрътка — но се увлякох от това, което изучавах, а в бюрото на Бонфорте имаше предостатъчно ментови дражета. Изумително е колко много можеш да свършиш, когато работиш по двадесет и четири часа на ден, никой не те прекъсва и получаваш всичката помощ, която поискаш.

Малко преди да стигнем до Нова Батавия обаче, влезе доктор Чапек и рече:

— Навий си левия ръкав.

— Защо? — попитах.

— Защото не искаме, когато застанеш пред императора, да паднеш на носа си от умора. Това ще те накара да поспиш, докато се приземим. После ще ти дам антидот.

— А? Да разбирам ли, че мислиш, че той няма да бъде в състояние?

Чапек не отговори, а ми би инжекцията. Опитах се да привърша прослушването на речта, която следях, но трябва да съм заспал за секунди. Следващото, което си спомням, беше как Дак почтително повтаря: „Събудете се, господине. Моля ви, събудете се. Приземихме се на Липърши Фийлд.“

[1] Втората съставка на думата — file — на английски означава папка, списък, досие. — Бел. прев. ↑

[2] Джеймс Алоуишъс Фарли (род. 1888 г.) — американски политически деец. — Бел. прев. ↑

[3] Текстът на тази бележка под черта ще бъде допълнително уточнен. — Бел. прев. ↑

[4] Почитаемият/почитаемата — титла на членовете на Камарата на общините във Великобритания и на членовете на американския Конгрес. — Бел. прев. ↑

[5] Текстът на тази бележка под черта ще бъде уточнен допълнително. — Бел. прев. ↑

[6] Маса — неправилно от master (господар). В оригинала се имитира произношението на неграмотните негри. — Бел. прев. ↑

[7] Благородството задължава (фр.). — Бел. прев. ↑

8

Тъй като нашата Луна е планета без атмосфера, на нея може да се приземи факелен кораб. Само че тъй като е факелен кораб, „Том Пейн“ всъщност е предназначен да си стои в космоса и да бъде обслужван единствено от орбиталните космически станции; за да се приземи, трябва да кацне в люлка. Искането ми се да бях буден, за да гледам, защото хората разправят, че в сравнение с такова кацане да уловиш яйце с чиния е лесна работа. Дак беше един от половин дузината пилоти, които могат да го направят.

Аз обаче дори не успях да видя „Томи“ в люлката му; единственото, което видях, беше вътрешността на мяха за пътници, който прикрепиха към шлюзовата му камера, и пътническата пневматичка до Нова Батавия — тези пневматички са толкова бързи, че при ниската гравитация на Луната в средата на пътуването отново се оказваш в безтегловност.

Първо отидохме до жилището, предназначено за водача на лоялната опозиция — официалната резиденция на Бонфорте, докато (и ако) отново получи властта след задаващите се избори. Великолепието на жилището ме накара да се зачудя как ли пък изглежда резиденцията на премиер министъра. Предполагам, че Нова Батавия^[1] почти сигурно е най-пищният столичен град в цялата история; срамота е, че той почти не може да се види отвън — но това си е дребен недостатък, който с излишък се компенсира от факта, че е единственият град в Слънчевата система, който действително е неуязвим за термоядрени бомби. Или може би би трябвало да кажа „на практика неуязвим“, тъй като на повърхността има някои конструкции, които могат да бъдат унищожени. Жилището на Бонфорте включваше една горна дневна, излизаща на страничната повърхност на отвесна канапа, която гледаше към звездите и самата Майчица Земя през един мехурчест балкон — само че спалнята и работните помещения се намираха триста метра твърда скала по-долу и дотам се стигаше с частния му асансьор.

Нямах никакво време да оглеждам жилището; веднага ме облякоха за аудиенцията. Бонфорте нямаше камериер дори и на Земята, ала Родж настоя да ми „помогне“ (и здравата ми попречи), докато прехвърляхме последните подробности. Облякох се в древно официално дворцово одеяние — безформени цилиндрични панталони, глуповато сако с нещо като заоблена опашка, и двете в черно, и шемизета, състояща се от твърд бял нагръдник, висока колосана яка с подвити краища и бяла папийонка. Шемизетата на Бонфорте беше от една-единствена част, защото (поне така предполагам) той не е използвал гардеробиер; по правилата тя би трябвало да се наглася парче по парче и папийонката би трябвало да се завърже достатъчно лошо, за да се види, че е била завързана на ръка — само че е прекалено много да очакваш от един човек да разбира хем от политика, хем от костюмите на миналите епохи.

Костюмът си беше грозничък, но представляваше фин фон за ордена на Вилхелмина, който висеше на многоцветна диагонална лента косо на гърдите ми. Погледнах се в едно високо огледало и останах доволен от ефекта; единственият цветен акцент на фона на съвършено черното и бялото показваше добро артистично чувство. Традиционната дреха може да беше и грозна, но придаваше величественост, нещо като хладното великолепие на някой *maitre d'hotel*^[2]. Реших, че отстрани ще изглежда, че изпълнявам ролята на обслужващ удоволствията на някой суверен.

Родж Клифтън ми даде свитъка, на който се предполагаше, че са изписани имената на предложените от мен министри и тикна в един вътрешен джоб на костюма ми копие от напечатания списък от свитъка — оригиналът бе поел пътя си от ръката на Джими Уошингтън към държавния секретар на императора незабавно след кацането. Теоретично целта на аудиенцията беше императорът да ме информира, че е имал удоволствието да ми възложи съставянето на правителство, а аз смирено да му представя моите предложения; предполагаше се, че избраниците ми ще бъдат държани в тайна, докато суверенът милостиво ги одобри.

Всъщност изборът вече бе изцяло направен; Родж и Бил бяха прекарвали по-голямата част от пътуването в контакти с кабинета на императора и да се уверят, че избраниците ще поемат постовете, като бяха използвали държавния скрембълър-код за радиосъобщения. Аз пък

бях проучил фарлифайла на всеки един от избраник и на неговия подгласник. Списъкът обаче наистина беше таен, доколкото новинарите нямаше да го получат, докато не минеше аудиенцията с императора.

Взех списъка и докопах жезъла на живота. Родж се ужаси.

— Господи, не можете да носите това чудо в присъствие на императора!

— Защо не?

— А? Ами защото е оръжие.

— Това е церемониално оръжие. Родж, всеки херцог и всеки мижав баронет ще носи своя параден меч. Така че и аз ще нося това.

Той поклати глава.

— На тях им се налага. Не разбирате ли, че зад това стои древната теория на правото? Церемониалните мечове на благородниците символизират дълга им към техния сеньор — да го поддържат и защитават със силата на собствените си ръце. Само че вие сте от простолюдието; по традиция трябва да се появите пред него невъоръжен.

— Не, Родж. О, аз ще направя каквото ми кажеш да направя, обаче така изпускаш прекрасна възможност да яхнеш гребена на вълната. Това е добър театър, това върви.

— Опасявам се, че не ви разбирам.

— Ами, слушай, ще се разчуе ли на Марс, ако днес се появя с този жезъл? Имам предвид в гнездата?

— А? Предполагам. Да.

— Разбира се. Мисля, че всяко гнездо има стереовизори; в гнездото на Ккках определено забелязах много приемници. Те следят имперските новини не по-малко внимателно от нас. Не е ли тъй?

— Така е. Поне стареите го правят.

— Ако аз нося жезъла, те ще научат; ако не си дам труд да го взема, пак ще научат. За тях това е важно; то се връзва с правилата за поведение. Никой възрастен марсианец не би се показал извън гнездото си без своя жезъл на живота, нито пък когато става дума за церемониални случаи вътре в гнездото. И по-рано се е случвало марсианци да се появяват пред императора; и те са си носили жезлите, нали? Мога да си заложа живота, че е така.

— Да, но вие...

— Забравяш, че аз съм марсианец.

Лицето на Родж изведнъж стана безизразно. Аз продължих:

— Аз не съм само Джон Джоузиф Бонфорте; аз съм Кккахжжжеррр от гнездото на Ккках. Ако забравя да взема този жезъл, ще ще извърша нещо ужасно неподобаващо — честно казано, не зная какво ще стане, когато се разчуе; не съм много наясно с марсианските обичаи. Сега дай да го погледнем от другата страна. Когато аз вървя между редовете и нося този жезъл, аз съм един марсиански гражданин, който скоро ще бъде определен за пръв министър на Негово имперско величество. Това как ще подейства на гнездата?

— Май не съм го обмислил както трябва — бавно отвърна той.

— И аз нямаше да го направя, ако не ми се беше наложило да решавам дали да нося жезъла или не. Само че не мислиш ли, че господин Б. го е обмислил — преди още да се остави да бъде поканен да бъде осиновен? Родж, ние сме хванали тигъра за опашката; единственото, което можем да сторим, е да го яхнем и да яздим. Не можем да го пуснем.

В този момент пристигна Дак. Той потвърди моето мнение и като че се изненада, че Клифтън е очаквал нещо друго.

— Разбира се, че създаваме нов прецедент, Родж, но преди да успеем, ще трябва да създадем сума ти прецеденти — обаче като видя как нося жезъла, изкрещя:

— Мамка му, човече! Да не се опитваш да убиеш някого? Или просто искаш да изрежеш дупка в стената?

— Че аз не натисках копчето.

— И слава Богу! Даже не си пуснал предпазителя — той много внимателно взе жезъла от мен и каза:

— Завърташ този пръстен, пъхаш тази джаджа в това каналче и сега имаш просто една пръчка. Уфф!

— Съжалявам.

Те ме доставиха в гардеробната на двореца и ме предадоха на флигел адютанта на крал Вилем, полковник Патийл — индус с безизразно лице и съвършени маниери, облечен в ослепителната униформа на имперските космически сили. Поклонът му сигурно е бил изчисляван с логаритмична линия: от него се усещаше, че аз скоро ще стана премиер министър, но все още не съм стигнал дотам; че съм с по-висш пост от него, но въпреки това съм цивилен — и след това

извадете пет градуса заради факта, че на дясното си рамо той носеше акселбантите на императора.

Полковникът хвърли бърз поглед на жезъла и спокойно каза:

— Това и марсиански жезъл, нали, господине? Интересно. Предполагам, че ще пожелаете да го оставите тук — ще бъде в пълна безопасност.

— Ще бъда с него — казах.

— Господине? — веждите му се стрелнаха нагоре и Патийл зачака да поправя очевидната си грешка.

Аз прерових любимите клишета на Бонфорте и извадих едно, което той използваше, за да смъмри някого за надменността му.

— Синко, какво ще речеш ти да си гледаш своята плетка, а аз да си гледам моята?

Лицето му загуби и последните остатъци от някакво изражение.

— Много добре, господине. Бихте ли минали оттук?

* * *

На входа на тронната зала поспряхме. Далеч пред нас върху подиума стоеше празният трон. От двете страни по цялата дължина на огромната подземна кухня стояха и чакаха благородниците и кралските величия при двора. Предполагам, че Патийл е дал някакъв знак, защото имперският химн бликна и всички застинахме по местата си — Патийл в роботоподобно „мирно“, аз самият в уморена прегърбена стойка, подходяща за един прекаляващ с работата мъж на средна възраст, който го прави, защото така трябва, и целият останал двор като манекени на витрина. Надявам се, че никога няма да се лишим изцяло от блестящото зрелище на двора; всички тези фигуранти в благороднически дрехи и копиеносци представляваха великолепа гледка.

При последните няколко акорда той влезе отзад и зае трона си — Вилем^[3], принц Орански, херцог на Насау, велик херцог на Люксембург, главен рицар на Свещената римска империя, върховен адмирал на имперските сили, съветник на марсианските гнезда, защитник на бедните и, по милост Божия, крал на земите отдолу и император на планетите и пространството между тях.

Не можех да видя лицето му, но символиката предизвика у мен внезапен топъл прилив на съпричастие. Вече не чувствах враждебност към монархическата идея.

Щом крал Вилем седна, химнът свърши; той кимна в отговор на приветствията и между царедворците премина вълна от леко отпускане. Патийл отстъпи назад и, затыкнал под мишница жезъла си, аз започнах дългия си марш, леко накуцвайки въпреки ниската гравитация. Усещането забележително много приличаше на похода ми към вътрешното гнездо на Ккках, като се изключи това, че сега не бях изплашен; просто се бях развълнувал и горях. След мен се носеха „Имперските потпури“, като музиката се плъзгаше от „Конг Кристиан“ към „Марсилезата“, „Знамето, обсипано със звезди“^[4] и всички останали.

На първата разграничителна ивица спрях и се поклоних, същото сторих и на втората, а на третата, току пред стъпалата направих последен дълбок поклон. Не коленичих; благородниците трябва да преклонят коляно, ала простолюдието споделя върховната власт със суверена. Човек понякога вижда това неправилно поставено в стереото и театъра, така че Родж се погрижи да се увери, че зная какво да правя.

— Ave, Imperator!^[5] — ако бях холандец, бих могъл да кажа и „Rex“, но аз бях американец. Започнахме един след друг да си подхвърляме училищен латински, като той ме запита какво желая, аз му напомних, че той ме е повикал и така нататък. Той мина на англо-американски^[6] с лек „мейнски“^[7] акцент.

— Вие служихте добре на нашия баща. Поради това си помислихме, че можете да служите и на нас. Какво ще кажете?

— Желанието на моя суверен е мое желание, Ваше Величество.

— Приближете се към нас.

Може би се престарах, но стъпалата към подиума бяха високи, а кракът ми наистина ме болеше — психосоматичната болка е също тъй неприятна, като всяка друга. Аз почти се препънах — и Вилем изскочи от трона си като стрела и ме прихвана под ръка. Чух как из залата се разнесе всеобщо ахване. Той ми се усмихна и каза *sotto voce*^[8]:

— Спокойно, стари приятелю. Ще го посъкратим.

Помогна ми да стигна до стола пред трона и ме накара да седна един неловък момент по-рано, отколкото той самият. После протегна

ръка за свитъка и аз му го подадох. Той го разви и се престори, че изучава празната страница.

Сега звучеше камерна музика и дворът се правеше, че се забавлява — дамите се смееха, благородните господа произнасяха галантни слова, ветрилата жестикулираха. Никой не отиваше много далеч от мястото си, никой не стоеше на едно място. Малки пажове, прилични на Микеланджеловия херувим, се движеха между тях, предлагайки подноси със сладки. Един от пажовете коленичи пред Вилем и той си взе, без да вдига поглед от несъществуващия списък. Сетне детето ми предложи подноса и аз също взех една, без да зная дали подобава да го сторя или не. Беше един от онези чудни, несравними шоколади, които се правят единствено в Холандия.

Открих, че познавам доста от лицата в двора по снимките им. Тук бяха по-голямата част от незаетите кралски особи на Земята, скрити под своите втори титли на херцози или графове. Някои казваха, че Вилем ги държи на издръжка, за да увеличи блясъка на двора си; други твърдяха, че иска да ги държи под око и да им пречи да се набъркат в политиката или да направят други поразии. Може би и в двете твърдения имаше по нещо вярно. Присъстваха също и благородници, непринадлежащи към кралски семейства, от една дузина нации; някои от тях наистина работеха, за да си изкарат хляба.

Улових се, че се опитвам да различа хабсбургските устни и уиндзорски носове.

Накрая Вилем остави свитъка. Музиката и разговорите секнаха мигновено. Сред гробна тишина той каза:

— Внушителна група сте предложили. Ние възнамеряваме да я утвърдим.

— Вие сте изключително милостив, Ваше Величество.

— Ние ще поразмислим и ще ви уведомим — той се наведе напред и каза само на мен:

— Не се опитвай да вървиш заднешком по тези проклети стъпала. Просто стани. Аз веднага ще изляза.

— О, благодаря ви, сир — прошепнах в отговор.

Императорът стана, при което аз бързо се изправих на крака, ала той вече бе изчезнал сред вихрушка от одежди. Обърнах се и забелязах няколко сащисани физиономии. Музиката обаче начена моментално и

аз бях оставен да си изляза, докато благородните и царуващите фигуранти отново се заеха с вежливи разговори.

Щом минах през най-външната арка, Патийл се озова до мен.

— Оттук, господине, ако обичате.

Бляскавото зрелище бе свършило; сега идваше ред на истинската аудиенция.

Той ме преведе през една малка врата, някакъв празен коридор, през друга малка врата до съвсем обикновена работна стая. Единственото кралско нещо в нея беше резбованата настенна плоча, представляваща герба на Оранжката династия с нейното безсмъртно мото „Аз поддържам!“ Имаше голямо ниско бюро, отрупано с бумаги. В центъра му, затиснат с чифт метализирани бебешки буйки, лежеше оригиналът на напечатания списък в джоба ми. В една медна рамка висеше групова семейна снимка на покойната императрица с децата ѝ. Пред едната стена стоеше поочукано ложе, а зад него — малко барче. В стаята имаше още два фотьойла, както и един въртящ се стол до бюрото. Останалата част от мебелировката би могла да свърши работа в кабинета на някой зает и не особено придирчив домашен лекар.

Патийл ме остави там сам, като затвори вратата след себе си. Нямах време да размисля дали е подходящо да седна или не, тъй като през отсрещната врата влезе императорът.

— Здраво, Джоузиф — викна той. — След един момент ще дойда при теб — и като премина с големи крачки през стаята, следван по петите от двама слуги, който го разсъбличаха както вървеше, излезе през трета врата. Върна се почти мигом, дърпайки нагоре ципа на един работен комбинезон, докато влизаше.

— Ти си минал по късия път, на мен ми се наложи да пообикалям. Смятам да настоя дворовия инженер да пробие друг тунел от задната част на тронната зала, проклет да съм, ако не го направя. Трябва да обикалям по трите страни на квадрата или да дефилирам по полуофициалните коридори, облечен като цирков кон — и замислено добави:

— Никога не нося нищо друго освен бельо под тия глупави одежди.

— Съмнявам се, сир, че те са толкова неудобни, като този маймунски кожух, който аз нося.

Той сви рамене.

— Е, и двамата ще трябва да се примирим с неудобствата на своите служби. Не си ли си приготвил нещо за пиене? — той вдигна списъка на посочените за министри в кабинета. — Направи си и им налей и на мен.

— Какво ще искате, сир?

— Ъ? — той вдигна очи и ме изгледа пронизващо. — Както обикновено. Скоч с лед, разбира се.

Не казах нищо и налях два скоча, като в моя добавих вода. Изведнъж усетих, че се смразявам; ако Бонфорте знаеше, че императорът винаги пие скоча само с лед, това трябваше да го има в неговия фарлифайл. Само че го нямаше.

Вилем обаче прие питието без коментар, измърмори: „Жежки сопла!“ и продължи да гледа списъка. После вдигна очи и рече:

— Какво ще кажеш за тези момчета, Джоузиф?

— Сир? Това е, разбира се, сведен до минимум кабинет — където беше възможно, бяхме поставили по един човек на два поста, като в началото Бонфорте щеше да поеме отбраната и финансите. В три случая бяхме дали временни назначения на заместник-министри от кариерата — на изследванията, на управлението на населението и на вътрешните работи. Всички, които щяха да поемат тези постове в постоянното правителство, ни трябваша за предизборната кампания.

— Да, да, това е вторият ти отбор. Ммм... А този Браун?

Здравата се изненадах. Бях останал с впечатлението, че Вилем ще одобри списъка без забележки, но че бихме могли да си поговорим за други неща. Не се боях от приказки; човек може да си изгради репутация на блестящ събеседник просто като остави другия да говори непрекъснато.

Лотар Браун беше от ония, за които се казва „напредващ млад държавник“. Онова, което знаех за него, идваше от фарлифайла му и от Родж и Бил. Беше се появил на сцената след слизането на Бонфорте от власт, така че никога не бе имал какъвто и да е пост в правителството, но бе служил като боец на партийните събрания и младши партиен организатор на парламентарната група. Бил бе подчертал, че Бонфорте е имал планове за бързото му издигане и че той би трябвало да опита възможностите си във временното правителство; беше го предложил за министър на външните комуникации.

Родж Клифтън се беше поколебал; първоначално той беше вписал името на Анхел Хесус де ла Торе и Перес, помощник министър от кариерата. Бил обаче бе изтъкнал, че сега е подходящият момент да разберем дали Браун е склонен да си „сменя боята“, без да си навредим. Клифтън бе отстъпил.

— Браун? — отвърнах. — Многообещаващ младеж. Много е умен.

Вилем не каза нищо, но пак се втрени в списъка. Опитах се да си спомня точно какво беше отбелязал Бонфорте за Браун в неговия фарлифайл. Интелигентен... работлив... аналитичен ум. Беше ли казал каквото и да било срещу него? Не — всъщност може би — „малко по-приятелски, отколкото би трябвало.“ За подобно нещо не можеш да обесиш човек. Бонфорте обаче не бе казал нищо за такива утвърждаващи добродетели като лоялност и честност. Което обаче можеше да не означава нищо, тъй като фарлифайтът не е характерологично изследване, а база от данни.

Императорът остави списъка настрана.

— Джоуиф, веднага ли възнамеряваш да вкараш марсианските гнезда в империята?

— А? Със сигурност не преди изборите, сир.

— Хайде, хайде, знаеш, че говоря за след изборите. И да не би да си забравил как да казваш „Вилем“? Да слушам „сир“ от човек, който е шест години по-възрастен от мен, при тези обстоятелства е глупаво.

— Добре, Вилем.

— И двамата знаем, че се предполага, че аз не би трябвало да се занимавам с политически въпроси. Само че също така знаем и че това допускане е глупаво. Джоуиф, ти прекара свободните си от служебни задължения години в усилия да създадеш такава ситуация, при която гнездата да поискат изцяло да влязат в империята — и той посочи с палец към жезъла ми. — Вярвам, че си успял. Ако сега спечелиш тези избори, би трябвало да си в състояние да накараш Великото събрание да ми даде разрешение да прокламирам това. Е?

Помислих по въпроса.

— Вилем — рекох бавно, — знаеш, че точно това смятахме да направим. Трябва да си имал някаква причина да поставиш пак този въпрос.

Той разбърка със стъклена пръчица чашата си и впи очи в мен, като някак си съумя да заприлича на бакалин от Нова Англия, който се кани да постави на място някой от летовниците.

— За съвет ли ме молиш? Конституцията изисква ти да ме съветваш, не аз теб.

— Твоят съвет ще е добре дошъл за мен, Вилем. Не обещавам да го последвам.

Той се разсмя.

— Ти адски рядко обещавах каквото и да е. Добре де, нека предположим, че спечелиш изборите и пак дойдеш на власт — само че с толкова малко мнозинство, че да имаш трудности при гласуването на пълно гражданство за гнездата. В такъв случай не бих те посъветвал да го превръщаш във вот на доверие. Ако загубиш, си дай време да си оближеш раните и останеш на власт; гледай да изкараш пълен мандат.

— Защо, Вилем?

— Защото двамата с теб сме хора търпеливи. Виждаш ли това? — той посочи герба на рода си. — „Аз поддържам!“ Не е бляскаво правило, обаче работата на краля не е да бъде бляскав; неговата работа е да запазва, да се държи, да се увърта, за да избягва ударите. От гледна точка на конституцията за мен не би трябвало да има значение дали ти ще останеш на власт или не. Само че за мен е от значение дали империята ще укрепне или не. Мисля, че ако не успееш по марсианския въпрос веднага след изборите, можеш да си позволиш да поизчакаш — защото в други отношения политиката ти ще добие голяма популярност. Ще събереш гласове на допълнителните избори и най-накрая ще дойдеш при мен и ще ми кажеш, че мога да добавя „император на Марс“ към списъка. Така че не бързай.

— Ще помисля за това — премерено рекох аз.

— Помисли. А каторжническата система?

— Ще я отменим незабавно след изборите и веднага ще я суспендираме — на този въпрос можех твърдо да отговоря; Бонфорте ненавиждаше каторжничеството.

— Ще те атакуват заради това.

— Тяхна си работа. Нека ме атакуват. Ще съберем гласове.

— Радвам се да чуя, че убежденията ти са все още така силни, Джоузиф. Никога не ми е било приятно знамето на Оранж да се вее на каторжнически кораб. Свободна търговия?

— След изборите, да.

— А какви приходи смяташ да имаш?

— Убедени сме, че търговията и производството ще нараснат толкова бързо, че другите приходи ще наваксат за загубата от митата.

— А ако не излезе така?

На този въпрос не ми бяха предложили алтернативен отговор, а за мен икономиката до голяма степен е загадка. Ухилих се.

— Вилем, ще трябва да си взема бележка по този въпрос. Само че цялата програма на Експанзионистката партия се основава на идеята, че свободната търговия, свободното пътуване, всеобщото гражданство, общата валута и минимумът от имперски закони и ограничения са от полза не само за гражданите на Империята, но и за самата Империя! Ако ни потрябват пари, ще ги намерим, само че не като надялкаме Империята на малки общински райончета — с изключение на първото изречение всичко останало си беше чист Бонфорте, само леко адаптиран.

— Спести си предизборните речи — изръмжа той. — Просто те попитах — и пак вдигна листа. — напълно ли си сигурен, че тази група е точно такава, каквато я искаш?

Пресегнах се за списъка и той ми го подаде. Проклятие, очевидно императорът ми казваше толкова ясно, колкото му позволяваше конституцията, че по негово мнение Браун не е подходящ. Само че, в името на най-хубавия антрацит на ада, изобщо не ми беше работа да променям списъка, който Бил и Родж бяха съставили.

От друга страна, това не беше списъкът на Бонфорте; той само отразяваше какво те си мислеха, че би направил Бонфорте, ако беше *compos mentis*^[9].

Изведнъж ми се прииска да бях намерил време да попитам Пени какво тя мисли за Браун.

Сетне се пресегнах да взема една писалка от бюрото на Вилем, задрасках „Браун“ и написах „де ла Торе“ — с главни букви, защото все още не можех да рискувам с почерка на Бонфорте. Императорът каза само:

— Отборът ми изглежда добър. Късмет, Джоузиф. Ще имаш нужда от него.

С това аудиенцията като такава приключи. Нямах търпение да се измъкна, само че човек не може да си тръгне от един крал; това е

прерогатива, която кралете винаги са запазвали за себе си. Той поиска да ми покаже работилницата си и своите нови модели влакчета. Предполагам, че императорът е направил повече от всеки друг за възраждането на това древно хоби; лично аз не можех да го приема като занимание за възрастен мъж. Въпреки това издадох някакви учтиви възклицания за новото му локомотивче, предназначено за „Ройъл Скочмън“.

— Струва ми се, че ако бях имал време — рече той, като застана на колене и длани на пода и надзърна във вътрешността на играчката-машина, — можеше да стана много добър управител на магазин или майстор машинист. Само че случайността на раждането се отнесе дискриминационно с мен.

— Наистина ли мислиш, че би предпочел това, Вилем?

— Не зная. Работата, която имам, не е лоша. Работи се в удобно време и заплащането е добро, а социалната сигурност е направо първокласна — като се изключи незначителният шанс за революция, а моят род винаги е имал късмет в това отношение. Само че голяма част от работата е скучна и спокойно би могла да се изпълнява от който и да е второстепенен актьор — той бегло ме погледна. — Нали знаеш, че те отървавам от много досадно полагане на основни камъни и гледане на паради?

— Зная и го оценявам.

— Много, много нарядко получавам възможност да дам някой малък тласък в правилната посока — в тази, която аз мисля, че е правилната посока. Царуването е много странна професия, Джоузиф. Никога не се залавяй с него.

— Боя се, че вече е малко късно, дори и да поискам.

Той направи някаква фина регулировка на играчката.

— Истинската ми функция е да те пазя да не полудееш.

— А?

— Разбира се. Професионалното заболяване на държавните глави е ситуационната психоза. Моите предшественици в кралския занаят, онези, които наистина са управлявали, почти всички са били малко нещо смахнати. И само погледни вашите американски президенти; работата често ги е убивала в разцвета на силите им. На мен обаче не ми се налага да движа нещата; имам си професионалист като теб да го прави вместо мен. И ти също няма защо да си под

убийствено напрежение; ти или онези, които ще дойдат след теб, винаги можете да напуснете, ако работите много се затегнат, защото старият император — почти винаги императорът е „старият“; ние обикновено се качваме на трона след възрастта, когато другите се пенсионираат — та императорът винаги е под ръка, за да поддържа приемствеността, да запазва символа на държавността, докато вие професионалистите подготвяте някоя нова спогодба — той сериозно ме погледна. — В моята работа няма блясък, но тя наистина е полезна.

Малко по-късно Вилем ме остави на мира с детинските си влакчета и двамата се върнахме в кабинета му. Помислих си, че вече ще бъда освободен. Той обаче рече:

— Би трябвало да те оставя да се върнеш да си вършиш работата. Тежко ли беше пътуването?

— Не беше много тежко. Цялото време работих.

— Така си и мислех. Между другото, кой си ти?

Зная за полицейското потупване по рамото; за шокът, че няма горно стъпало; за падането от леглото; за неочакваното връщане на съпруга у дома — бих предпочел да изпитам която и да е комбинация от всичко това пред този простичък въпрос. Вътрешно остарях толкова, че стигнах видимата си възраст и я надхвърлих.

— Сир?

— Хайде — нетърпеливо рече той, — моята работа определено си има своите привилегии. Просто ми кажи истината. От един час зная, че ти не си Джоузиф Бонфорте — макар да би могъл да заблудиш и собствената му майка; имаш дори и неговите превземки. Само че кой си ти?

— Казвам се Лорънс Смит, Ваше Величество — едва отроних аз.

— Стегни се, бе, човек! Ако имах такова намерение, отдавна можех да извикам стражите. Да не са те пратили тук да ме убиеш?

— Не, сир. Аз съм... лоялен към Ваше Величество.

— Странен начин си избрал да го покажеш. Добре, налей си още едно, седни и ми разправи цялата работа.

Разправих му — до последната подробност. Една чаша се оказа недостатъчна, та към края се почувствах по-добре. Той изглежда се ядоса, когато му казах за отвличането, обаче като му разправих какво бяха сторили на ума на Бонфорте, лицето му потъмня от Юпитеров гняв.

Като свърших, той тихо попита:

— Значи е въпрос на дни, докато влезе във форма?

— Така казва доктор Чапек.

— Не му давайте да работи, докато не се възстанови напълно.

Той е ценен човек. Това го знаеш, нали? Струва колкото шестима като мен и теб. Така че продължавай да го дублираш и му дай възможност да се оправи. Империята се нуждае от него.

— Да, сир.

— Зарежи това „сир“. След като играеш неговата роля, наричай ме Вилем, както прави той. Знаеш ли, че по този начин те пипнах?

— Не, си... Не, Вилем.

— Той от двадесет години ме нарича Вилем. Помислих си, че определено е странно, че ще престанеш да ме наричаш така насаме просто защото си при мен по държавни дела. Само че всъщност не те заподозрях. После, когато отидохме да видим влакчетата, вече знаех със сигурност.

— Моля? Как?

— Ти се държеше вежливо, човече! И по-рано съм го водил да види влакчетата ми — и той винаги си е връщал, като е бивал колкото може по-груб на тема как може един възрастен човек така да си прахосва времето. Винаги сме разигравали тази малка сценка. И двамата се забавлявахме.

— О, не знаех.

— Откъде да знаеш? — помислих си, че би трябвало да знам, че проклетият фарлифайл би трябвало да ми даде информация... Едва покъсно осъзнах, че файлът не беше дефектен, като се има предвид теорията върху която се опираше, т.е. че е предназначен да позволява на един известен човек да си спомня детайли за по-малко известните от него. Само че точно това императорът не беше — искам да кажа, по-малко известен. Разбира се, че Бонфорте нямаше нужда от записки, за да си припомни личностни подробности, свързани с Вилем! Нито пък би сметнал за подобаващо да записва лични неща за суверена във файл, с който се занимават служителите му.

Бях пропуснал очевидното — не че виждам някакъв начин то да не бъде пропуснато, дори и да бях осъзнал, че файлът няма да е пълен.

Императорът обаче продължаваше да говори.

— Ти си свършил великолепна работа — и след като си рискувал живота си в едно марсианско гнездо, не съм изненадан, че си поискал да се заловиш и с мен. Кажи ми, виждал ли съм те някога по стереото или нейде другаде?

Разбира се, когато императорът бе поискал да узнае истинското ми име, му го бях казал; сега доста плахо му казах и професионалното си име. Той се втренчи в мен, вдигна ръце и избухна в гръмогласен смях. Почувствах се донякъде уязвен.

— Ъ-ъ, чувал ли си за мен?

— Дали съм чувал за теб? Аз съм един от най-верните ти поклонници — и той много внимателно ме огледа. — Но ти все още изглеждаш като Джо Бонфорте. Просто не ми се вярва, че ти си Лоренцо.

— Само че съм.

— О, вярвам, вярвам. Помниш ли тази пародия, дето ти си скитник? Отначало се опитваш да издоиш една крава — никакъв успех. Накрая стигаш дотам да се храниш от котешка паничка, но дори и котката те отпъжда настрани.

Признах си.

— Аз почти съм си изгъркал лентата с този запис. Хем се смее, хем плача.

— Точно това е идеята — поколебах се, пък после признах, че бях изкопирал оборската история за „Уморения Уили“ от един много голям артист от минало столетие. — Но иначе предпочитам драматични роли.

— Като тази ли?

— Ами... не точно. За тази роля едно явяване е предостатъчно. Не бих искал да я играя дълго време.

— Така и предполагам. Добре, кажи на Роджър Клифтън... Не, нищо не казвай на Клифтън. Лоренцо, не виждам какво можем да спечелим, ако кажем на когото и да било за нашия разговор през последния час. Ако разправиш на Клифтън, дори и да му заявиш, че аз съм ти казал да не се безпокои, може просто да го изнервим. А той има работа да върши. Така че да си мълчим, а?

— Както пожелае моят император.

— Без тия, моля те. Ще си мълчим просто защото така е най-добре. Съжалявам, че не мога да посетя чичо Джо в леглото. Не че бих

могъл да му помогна — макар да си мислят, че кралското докосване върши чудеса. Така че нищо няма да разправяме и ще се преструваме, че аз изобщо не съм загрял.

— Добре... Вилем.

— Струва ми се, че сега е по-добре да си вървиш. Много време те държах.

— Както желаш.

— Ще трябва да пратя Патийл да се върне с теб — или знаеш пътя? Само един момент... — и той започна да ровичка из бюрото си, като си мърмореше под нос:

— Това момиче сигурно пак е оправяло нещата. Не, ето го — и извади малка книжка. — Вероятно няма да мога пак да те видя, така че би ли имал нещо против да ми дадеш един автограф, преди да си тръгнеш?

[1] Батавия е старото име на Джакарта — столицата на Индонезия, от времето, когато страната е била холандска колония. — Бел. прев. ↑

[2] Метрдотел (фр.) — главен келнер в ресторант. — Бел. прев. ↑

[3] Хайнлайн прави алюзия за Вилхелм I Орански „Мълчаливия“ (1533 — 1584) — холандски водач, държавник и революционер: принц на Оран (1544 — 1584), херцог на Насау (1559–1584), първи щатхалер на Обединените провинции на Нидерландия (1578 — 1584). — Бел. прев. ↑

[4] Химните на Холандия, Франция и САЩ. — Бел. прев. ↑

[5] Здравей, императоре (лат.) — Бел. прев. ↑

[6] Нещата май наистина вървят натам, колкото и да им е неприятно на англичаните. — Бел. прев. ↑

[7] Присъщ за щата Мейн, известен още като Нова Англия. — Бел. прев. ↑

[8] Сото воче (ит.) — тихо, полугласно. — Бел. прев. ↑

[9] Текстът на тази бележка под черта ще бъде допълнително уточнен. — Бел. прев. ↑

9

Намерих Родж и Бил да си гризат ноктите в горната дневна на Бонфорте. В секундата, в която се показах, Корпсман се облеци насреща ми.

— Къде, по дяволите, беше?

— С императора — отвърнах студено.

— Нямахте те пет или шест пъти по-дълго, отколкото би трябвало.

Не си направих труда да му отговоря. От спора ни за речта насам Корпсман и аз се спогаждахме и работехме заедно, но това си беше точно брак по сметка, а не по любов. Сътрудничихме си, но всъщност не бяхме заровили томаховката — освен ако тя не беше заровена между лопатките ми. Не бях положил никакви специални усилия да спечеля благоразположението му и не виждах никакви причини да го правя — според мен родителите му се бяха срещнали съвсем за кратко на някой маскарад.

Не вярвам в синхронното гребане ведно с другите членове на групата, обаче единственото поведение от моя страна, което Корпсман охотно би приел, беше това на слуга с шапка в ръката и смиреното „господине“ в устата. Не бих му го предложил, дори и за да запазя мира. Аз бях професионалист, нает да свърши изключително трудно професионална работа, а професионалистите не използват задното стълбище; към тях се отнасят с уважение.

Така че аз го игнорирах и попитах Родж:

— Къде е Пени?

— При него. В момента Дак и Док също са там.

— Той тук ли е?

— Да — поколеба се Клифтън. — Оставихме го в помещението, което би трябвало да бъде стаята на съпругата в спалното отделение на апартамента. Това беше единственото място, където бихме могли да запазим максимална тайна и все пак да му осигурим грижите, от които се нуждае. Надявам се, че нямате нищо против.

— Ни най-малко.

— Няма да ви притеснява. Двете спални са свързани, както може би сте забелязали, само чрез гардеробните си, а ние изолирахме тази врата. Тя е звуконепроницаема.

— Разпределението ми се вижда удачно. Как е той?

Клифтън се начумери.

— По-добре, много по-добре — като цяло. Повечето време е с бистър ум — и отново се поколеба. — Ако искате, можете да идете да го видите.

Аз се колебах още по-дълго.

— Колко време ще му трябва според доктор Чапек, за да може да се показва пред хора?

— Трудно е да се каже. Скоро.

— Колко скоро? Три-четири дни? Достатъчно скоро ли, за да отменим всички ангажименти и просто да изчезна от погледа? Родж, просто не зная как да ти го обясня, ала колкото и да ми се иска да го посетя и да му поднеса почитанията си, не мисля, че ще е умно въобще да го виждам — поне докато не се появя за последно. Това може да провали характеризацията ми — бях направил ужасната грешка да ида на погребението на баща ми и след това години наред, колчем си помислех за него, го виждах мъртъв в ковчега му. С голяма мъка си върнах истинския му образ — на жизнения, налагащ се мъж, който ме подкрепяше с твърда ръка и който ме бе научил на занаята. Боях се да не се получи нещо подобно и с Бонфорте; сега се превъплъщавах в здрав, в разцвета на силите си човек, какъвто го бях видял на многото му стереозаписи. Силно се опасявах, че ако го видя болен, споменът за това може да замъти и изкриви изпълнението ми.

— Та аз не съм настоявал — отговори Клифтън. — Вие си знаете най-добре. Възможно е да успеем да предотвратим повторното ви появяване пред външни хора, но аз желая да ви държа подръка и в пълна готовност, докато той не се възстанови напълно.

Едва не казах, че императорът е искал да го направим точно така. Все пак успях да се овладея — шокът от това, че императорът ме бе разкрил, малко нещо ме бе извадил от характера. Но това ме наведе на мисълта за една несвършена работа. Извадих поправения списък на кабинета и го подадох на Корпсман.

— Бил, ето одобрения списък за новинарите. Ще видиш, че в него има една промяна — де ла Торе вместо Браун.

— Какво?

— Хесус де ла Торе вместо Лотар Браун. Така го искаше императорът.

Клифтън изглеждаше изумен; Корпсман изглеждаше хем изумен, хем ядосан.

— И какво от това? Той няма никакво право да има мнение!

Клифтън бавно рече:

— Бил е прав, Шефе. Като юрист, който се е специализирал в конституционното право, ви уверявам, че потвърждението на суверена е чисто формално. Не би трябвало да му позволявате да прави каквито и да било промени.

Прииска ми се да им се разкреция и единствено спокойната личност на Бонфорте, която си бях самоналожил, ме предпази да не го сторя. Бях имал тежък ден и въпреки блестящото изпълнение, неизбежната катастрофа ме бе прекършила. Искях да кажа на Родж, че ако Вилем не беше наистина голяма личност, царствена в най-финия смисъл на думата, всички щяхме да закъсаме — просто защото аз не бях адекватно подготвен за ролята. Вместо туй кисело отвърнах:

— Стореното — сторено.

— Ти си мислиш така! — каза Корпсман. — Аз дадох верния списък на репортърите преди два часа. Сега трябва да се върнеш и да оправиш нещата. Родж, добре ще е веднага да звънеш на Двореца и...

Аз рекох:

— Млък!

Корпсман си затвори устата. Аз продължих по-спокойно:

— Родж, от правна гледна точка може би си прав. Не зная. Зная обаче, че императорът чувстваше, че има право да постави под съмнение назначението на Браун. Сега, ако някой от вас двамата иска да иде при императора и да поспори с него, то си е ваша работа. Аз обаче никъде не отивам. Смятам да се измъкна от тази старомодна усмирителна риза, да си сваля обувките и да пийна нещо много, много разредено. После ще си легна.

— Почакайте, Шефе — възрази Клифтън. — Имате насрочени пет минути по голямата мрежа, за да оповестите новия кабинет.

— Ти ги вземи. Ти си първият заместник-премиер в този кабинет.

Той примигна.

— Добре.

Корпсман продължи с хъс:

— А Браун? Мястото му беше обещано.

Клифтън умислено го погледна.

— Не и в тези телеграми, които съм виждал, Бил. Просто го попитахме дали желае да се включи както и всички останали. Това ли имаш предвид?

Корпсман се поколеба като актьор, който не е съвсем сигурен в репликите си.

— Разбира се. Само че това означава обещание.

— Докато не бъде оповестено публично, нищо не означава.

— Нали ти казвам, че вече беше оповестено. Преди два часа.

— Ммм... Бил, опасявам се, че ще трябва пак да привикаш момчетата и да им кажеш, че си направил грешка. Или пък аз ще ги извикам и ще им кажа, че поради недоразумение предварителният списък им е бил даден, преди господин Бонфорте да го одобри. Трябва обаче да го оправим преди изявлението по голямата мрежа.

— Да не искаш да кажеш, че смяташ да го оставиш да се измъкне ей така?

Мисля, че под „го“ Бил имаше предвид по-скоро мен, отколкото Вилем, обаче отговорът на Родж подсказваше обратното.

— Да, Бил, сега не му е времето да предизвикваме конституционна криза. Поводът не си струва. Така че би ли формулирал опровержението? Или аз да го направя?

Изречението на Корпсман ми напомни за начина, по който котката се подчинява на неизбежното — с голяма неохота. Той помрачня, сви рамене и каза:

— Аз ще го направя. Искам да съм адски сигурен, че е формулирано както трябва, така че да можем да спасим колкото е възможно повече от тази каша.

— Благодаря, Бил — меко отвърна Родж.

Корпсман се обърна да си тръгне. Аз се обадох:

— Бил! Доколкото ти се каниш да говориш с новинарите, аз имам и друга обява за тях.

— А? Сега какво искаш?

— Нищо особено — истината беше, че аз изведнъж се усетих изтощен от ролята и напрежението, което тя създаваше. — Просто им кажи, че господин Бонфорте е простинал и неговият лекар му е наредил да полежи. Дотук ми дойде.

Корпсман изсумтя.

— Мисля да го направя на „пневмония“.

— Както желаш.

Щом той си отиде, Родж се обърна към мен и рече:

— Не се дразнете, Шефе. В този бизнес някои дни са по-добри от другите.

— Родж, аз наистина ще си взема болнични. Можеш да го споменеш довечера по стереото.

— Да?

— Смятам да се мушна в леглото и да си остана там. Няма ама съвсем никаква причина Бонфорте да не се „простуди“, докато той не се оправи дотолкова, че сам да влезе в ярема. Всеки път, когато излизам пред хора, само увеличавам вероятността някой да забележи нещо не в ред — и всеки път, когато изляза пред хора, това мрънкало Корпсман намира за какво да се разхленчи. Един артист не може да даде най-доброто от себе си, когато някой непрекъснато му се зъби. Така че да приключим дотук и да пуснем завесата.

— Не се притеснявайте, Шефе. Отсега нататък аз ще ви вардя от Корпсман. Тук няма да си бъдем един на друг в скутовете както бяхме на кораба.

— Не, Родж, решил съм. О, няма да ти избягам. Ще стоя тук, докато господин Б. не се окаже в състояние да се среща с хора, за в случай, че се появи някаква крайна необходимост — и с притеснение си спомних, че императорът ми бе казал да продължа и бе останал с впечатление, че ще го направя. — Само че наистина е по-добре да не ме виждат. Засега номерът ни напълно мина, нали така? О, те знаят — някой знае — че не Бонфорте е човекът, който е минал през церемонията по осиновяването, но няма да посмеят да го направят на въпрос, нито пък, ако го направят, да успеят да го докажат. Същите тези хора могат да подозират, че днес е бил използван двойник, но те не знаят, не могат да бъдат сигурни — тъй като винаги съществува възможността Бонфорте да се е възстановил достатъчно бързо, за да може да издържи днес. Прав ли съм?

На лицето на Клифтън се появи някакво странно, полусмутено изражение.

— Боя се, че те са съвсем сигурни, че вие сте двойник, Шефе.

— А?

— Ние малко поприкрихме истината, за да не ви изнервяме. Още откакто го изследва за пръв път, Док Чапек беше сигурен, че само чудо може да го върне във форма, така че днес да може да проведе аудиенцията. Хората, които са му определили дозата, би трябвало също да го знаят.

Намръщих се.

— Значи по-рано, когато ми разправяхте колко добре се възстановява, сте ме баламосвали? Как е той, Родж? Кажете ми истината.

— Този път, Шефе, ви казвам истината. Точно затова ви предложих да го видите, докато по-преди само се радвах на вашето нежелание да го посетите — и той добави:

— Може би ще е по-добре да го видите, да поговорите с него.

— Ммм... не — причините да не желая да го видя все още си оставаха в сила;; не исках, ако ми се наложеше да изляза още веднъж пред публика, подсъзнанието ми да ми погоди някой номер. За ролята се изискваше здрав човек. — Само че, Родж, всичко, което казах, важи с още по-голяма сила поради това, дето току-що ми събщи. Дори те да не са напълно сигурни, че днес е бил използван дубльор, не можем да си позволим риска от ново появяване. Днес бяха изненадани — или пък при тези обстоятелства не е било възможно да ме демаскират. Понататък обаче няма да е тъй. Те могат да организират някакъв капан, някакво изпитание, което аз да не мога да издържа — и праас! Старата топка гръмва — позамислих се малко. — По-добре ще е да продължа да „боледувам“ колкото време е нужно. Бил беше прав, по-добре да е „пневмония“.

Силата на внушението е такава, че на следващата сутрин се събудих със запушен нос и възпалено гърло. Доктор Чапек намери време да ми предпише лекарства и към вечеря се чувствах почти като човек; въпреки това започнахме да излъчваме бюлетини за „вирусната инфекция на господин Бонфорте“. При херметично затворените и климатизирани градове на Луната никой не изгаря от желание да се подложи на предавана по въздушен път инфекция; никой не се опита да се промъкне покрай моите гувернантки. Четири дни аз си губих

времето и четох от библиотеката на Бонфорте — ту от собствените му събрани творби, ту от многото му книги... Открих, че както политиката, така и икономиката могат да бъдат завладяващо четиво; по-рано тези предмети никога не ми се бяха виждали реални. Императорът ми изпрати цветя от кралската оранжерия — или може би те бяха за мен?

Както и да е. Прахосвах си времето и се потапах в разкоша да бъда Лоренцо, че дори и просто Лорънс Смит. Установих, че щом някой се появи, автоматично влизам отново в характера, но срещу това нищо не можех да сторя. То просто не беше необходимо; не виждах никого друго освен Пени и Чапек, като се изключи едно посещение на Дак.

Само че дори и яденето на лотоси може да ти втръсне. На четвъртия ден бях така изморен от тази стая, както никога не съм бил от която и да е продуцентска чакалня, и се чувствах самотен. Никой не си мръдваше и пръста заради мен: визитите на Чапек бяха енергични и професионални, а посещенията на Пени бяха къси и малобройни. Беше престанала да ме нарича „господин Бонфорте“.

Когато Дак се показва, му се зарадвах.

— Дак! Какво ново?

— Нищо особено. Опитвам се с едната ръка да докарам „Томи“ до основен ремонт, а с другата да помагам на Родж в политическите задължения. Докато организира тази кампания, ще хване язва, залагам осем срещу три — той седна. — Политика!

— Хмм... Дак, как изобщо се натика в нея? Така — от прима виста ми се струва, че воаяжъорите трябва да са не по-малко аполитични от актьорите. Особено пък ти.

— Те хем са аполитични, хем не са. Повечето време хич не им пука дали някой ръководи училищата или не, стига те да продължават да влачат трошляците по небето. Само че за да се занимаваш с това, трябва да имаш карго, а каргото означава търговия, а печелившата търговия означава напълно свободна търговия, при която всеки кораб е свободен да ходи навсякъде без дивотиите с митата и без забранени области. Свобода! И ето къде се оказваш — право в политиката. Аз самият се набутах тук за пръв път, за да проуча дали мога да организирам лоби за правилото за „продължителните пътешествия“, така че за стоките при триъгълна търговия да не се плащат на два пъти

такси. Законът беше, разбира се, на господин Б. Едно нещо води до друго и ей ме сега — шкипер на неговата яхта през последните шест години и представител на моите братя по гилдия от последните общи избори насам — той въздъхна. — И на мен не ми е много ясно как стана.

— Предполагам, че ти се иска да се измъкнеш. Смяташ ли да се кандидатираш да те изберат отново?

Те се ококори.

— Ъ? Слушай, братче, докато не си бил в политиката, изобщо не си бил жив.

— Но ти каза...

— Знам какво съм казал. Нещата са груби и понякога мръсни и работата винаги е тежка, а подробностите — досадни. Само че това е единственият спорт за възрастни. Всички останали игри са за хлапета. До една — той стана. — Ще бягам.

— О, постой малко.

— Не мога. С това заседание на Великото събрание утре ще трябва да помогна на Родж. Въобще не би трябвало да се отбивам.

— Утре ли? Не знаех — ясно ми беше, че ВС, тоест отиващото си ВС ще трябва да се събере още веднъж, за да назначи временното правителство, но не си бях мислил за това. Беше си нещо рутинно, също тъй формално, както връчването на списъка на императора. — Той ще бъде ли в състояние да го направи?

— Не. Само че не се безпокой за това. Родж ще се извини на бараката за твоето — искам да кажа неговото — отсъствие и ще поиска пълномощническо управление по безусловната процедура — когато не се допускат никакви възражения. После ще прочете речта на новоизбрания премиер министър — Бил я подготвя в момента. След туй от свое име ще предложи правителството да бъде утвърдено. Второ. Никакви дебати. Пас. Отложи ли се sine die^[1], всеки ще се втурне у дома и ще започне да обещава на гласоподавателите по две жени във всеки креват и сто империяла всеки понеделник сутринта. Рутинно — Дах млъкна и после добави:

— О, да! Няколко члена на Партията на човечността ще предложат резолюция за съпричастие и кошница цветя, което ще мине с фин лицемерен блясък. Повече биха се радвали да пратят цветя за погребението на Бонфорте — и той се смръщи.

— Наистина ли е толкоз просто? А какво ще стане, ако отхвърлят пълномощническото управление? Мислех си, че Великото събрание не признава пълномощията.

— Наистина не ги признават, но при обичайната процедура. Или се споразумяваш с някой противник и двамата да отсъствате, или се появяваш и гласуваш. Само че това са най-паразитните колела в парламентарната машина. Ако не му дадат да се яви утре чрез пълномощника си, тогава ще им се наложи да чакат, докато се оправи, преди да могат да отложат събиранията си за неопределено време и да се заемат със сериозния бизнес да хипнотизират гласоподавателите. Както стоят нещата, откак Кирога си подаде оставката, всеки ден се събира фалшив кворум. Това Събрание е мъртво като духа на Цезар, но то трябва да бъде погребано конституционно.

— Да, но ако предположим, че някой идиот наистина възрази?

— Никой няма да го направи. О, така ще се предизвика конституционна криза. Само че няма да стане.

Известно време и двамата не казахме нищо. Дак не си тръгваше.

— Дак, ще се улесни ли работата, ако аз се покажа и произнеса тази реч?

— А? Дявол го взел, мислех си, че това е вече уредено. Ти реши, че не е безопасно да рискуваш да се появиш още веднъж, освен ако става дума за крайна необходимост от типа „спасете бебето“. В общи линии съм съгласен с теб. Както се казва, „аз съм съгласен.“

— Да. Но това си е просто една разходка, нали така? Репликите са фиксирани като в пиеса? Дали има шанс някой да ми сервира нещо, с което да не мога да се справя?

— Ами, не. По принцип ще се очаква след това да говориш с пресата, но болестта ти напоследък ще послужи за извинение. Бихме могли да те измъкнем през тунела на охраната и изцяло да ги избегнем — той мрачно се усмихна. — Разбира се, винаги има шанс някоя откачалка от галерията за посетителите да успее да промъкне някое пистолет... Откакто го раниха в ръката от нея, господин Б. винаги я нарича „стрелбището“.

Нещо в крака ми изведнъж прищрака.

— Да не се опитваш да ме изплашиш?

— Не.

— Много забавен начин си избрал да ме окуражаваш. Дак, кажи ми честно. Искаш ли да свърша тази работа утре?

— Разбира се, че искам! Защо, по дяволите, мислиш, че се отбих в такъв натоварен ден? Само да си поприказваме?

* * *

Спикерът pro tempore^[2] удари с чукчето си, свещеникът отправи една молитва, в която внимателно се избягваха всякакви различия между една или друга религия, и всички затаиха дъх. Местата за сядане бяха запълнени едва наполовина, обаче галерията беше претъпкана с туристи.

Чу се церемониалното почукване, усилено от високоговорителите; жезлоносецът на председателя препречи вратата с жезъла си. Три пъти императорът поиска да бъде пуснат и три пъти му бе отказано. После той помоли да му дадат тази привилегия — дадох му я с бурно одобрение. Станахме прави, докато Вилем влезе и заеме мястото си зад банката на спикера. Беше с униформа на върховен адмирал и не бе придружаван както се следваше, като се изключи, че спикерът и жезлоносецът го ескортираха.

После аз мушнах моя жезъл под мишница, изправих се на мястото си на първата пейка и, обръщайки се към спикера, сякаш суверенът не присъстваше, произнесох речта си. Не беше онази, която Корпсман бе написал; тя отиде в дезинтегратора още щом я прочетох. Бил я бе направил като откровена предизборна реч, а сега не му беше нито времето, нито мястото.

Моята реч бе къса, непартийна и изплагиатствана направо от събраните съчинения на Бонфорте — парафраза на речта от времето преди той да състави временно правителство. В нея държах с все сили за добрите пътища и доброто време и исках всеки да обича всичко останали, също както всички ние, добрите демократи обичаме нашия суверен и той нас обича. Беше истинска лирична поема в бели стихове от около петстотин думи и ако съм поизменил нещо от предишната реч на Бонфорте, значи просто съм се превъзнесъл с репликите.

Наложи се да карат галерията да утихне.

Родж стана и предложи имената, които мимоходом бях споменал, да бъдат утвърдени — второ, и никакви възражения, и служителят пусна една бяла бюлетина. Докато крачех напред, придружен от един член от собствената ми партия и един член от опозицията, забелязах как депутатите си гледаха часовниците и се чудеха дали все още ще успеят да хванат обедната совалка.

После се заклях във вярност на моя суверен в съответствие с конституцията и при ограниченията, наложени от нея; заклях се да браня и да не прекратявам правата и привилегиите на Великото събрание и да защитавам свободите на гражданите на империята, където и да се намират те, и — между другото — да изпълнявам задълженията на премиер министър на Негово Величество. Свещеникът веднъж обърка думите, но аз го поправих.

Мислех си, че пердаша с лекотата на някое кратко слово пред завесата, след като представлението вече е свършило, когато изведнъж открих, че плача така, че почти не виждам. Когато свърших, Вилем тихо ми рече: „Добро изпълнение, Джоузиф.“ Не знам дали той си мислеше, че говори на мен или на своя стар приятел, а не ми и пукаше. Не си изтрих сълзите; просто ги оставих да капнат, когато се обърнах към Събранието. Изчаках Вилем да излезе и закрих заседанието.

Този следобед „Дайана“ ООД пусна четири допълнителни совалки. Нова Батавия опустя — искам да кажа, че тук остана само дворът, както и милион и нещо месари, пекари, майстори на свещи и цивилни служители от града, плюс ограниченият до минимум кабинет.

Тъй като се бях оправил от „простудата“ и се появих публично в залата на Великото събрание, вече нямаше никакъв смисъл да се крия. Като предполагаем премиер министър можех да не се показвам никъде, без да предизвиквам каквито и да било коментари; като номинален водач на една политическа партия, която е влязла в кампанията за общите избори, трябваше да се срещам с хората — е, поне с някои хора. Така че аз вършех каквото трябваше да върша и всекидневно получавах съобщения за това как Бонфорте напредва към пълно възстановяване. Макар и бавно, той се развиваше добре; Чапек ми докладва, че сега е възможно, ако се окаже абсолютно необходимо, да го пусне да се появи в който и да било момент — но не съветваше да го допускаме; Бонфорте беше загубил почти десет килограма и координацията му не бе добра.

Родж правеше всичко възможно да ни пази и двамата. Господин Бонфорте вече знаеше, че са използвали негов дубльор, и след първия пристъп на негодувание се бе примирил с необходимостта и бе одобрил действията им. Родж водеше кампанията, като се консултираше с него единствено по въпросите на висшата политика, а после ми предаваше отговорите, за да ги произнеса публично при нужда.

Защитата, която ми беше осигурил, беше почти същият пълен: да ме види човек бе едва ли не по-трудно, отколкото да се срещне с някой първокласен агент. Канцеларията ми беше в планината срещу помещението на лидера на опозицията (не се преместихме в доста по-разкошните помещения на премиер министъра; макар и това да не бе закононарушение, то просто не се правеше при временен кабинет) — до тях не можеше да се стигне пряко отзад откъм долната всекидневна, а за да се добере до мен от официалния вход, човек трябваше да мине през пет контролни пункта. Изключение правеха неколцината привилегировани, които Родж превеждаше направо по един пряк тунел до кабинета на Пени, а оттам — в моя.

Тази организация на нещата означаваше, че преди някой да стигне до мен, аз бих могъл да проуча фарлифайла му. Можех дори да го държа пред очите си, докато човекът е при мен, защото в бюрото ми имаше вградено устройство за четене, което посетителят не можеше да види, а пък аз можех да изключа моментално, ако излезеше, че той върви много бързо. Четецът си имаше и други функции; Родж можеше да се отнесе по-специално с някой посетител и да го прати направо при мен, дори да го остави насаме с мен — и да поспре в кабинета на Пени, за да ми напише бележка, която след това да проектира на четеца — разни малки намеци от типа на „Разцелувайте го до смърт и не му обещавайте нищо“ или „Той не иска нищо друго освен жена му да бъде представена в двора. Обещайте му го и се отървете от него“, или дори „С тоя внимателно. Избирателният му район е «люшкац» се, а той самият е по-умен, отколкото изглежда. Прехвърлете го на мен и аз ще се спазаря.“

Не зная кой всъщност управляваше. Вероятно висшите чиновници от кариерата. Всяка сутрин на бюрото ми имаше по една купчина документи. Слагах им небрежния подпис на Бонфорте и Пени ги отнасяше. Никога нямаш време да ги чета. Самият размер на

имперската машинария ме смайваше. Веднъж, когато се наложи да присъствам на една среща извън канцеларията, Пени ме преведе по така наречения кратък път през Архивите — километри след километри безкрайни полици, всяка задръстена от микрофилми и всичките снабдени с подвижни ленти, носещи се покрай тях, така че на един служител да не му отнеме цял ден, за да донесе един файл.

И при това Пени ми каза, че ме е превела само през едно крило от цялото. Файлът на файловете, рече тя, заема една подземна кухня с размерите на залата на Великото събрание. Това ме накара да се почувствам щастлив, че за мен властта не е въпрос на кариера, а, така да се каже, временно хоби.

Да се срещам с разни люде беше неизбежна досада, до голяма степен безполезна, тъй като Родж или Бонфорте чрез Родж взимаха решенията. Истинската ми работа беше да произнасям предизборни речи. Беше пуснат дискретен слух, че моят доктор се боял да не би сърцето ми да е отслабнало от „вирусната инфекция“ и ми препоръчал по време на кампанията да остана на ниската гравитация на Луната. Не се осмелих да рискувам с имперсонацията при една обиколка по Земята, още по-малко пък — да предприема пътешествие до Венера. Системата на фарлифайловете щеше да се пропука, ако се опитам да се смеся с тълпите, да не говорим за неизвестните рискове, свързани с наемническите банди на Акционистите — никой от нас, най-малко пък аз, не искаше и да си помисли какво бих могъл да издърдорая с една минимална доза неоексокаин в челния дял на мозъка.

Кирога се носеше по всички континенти на Земята и представяше проявите си по стереовизията като лични появявания на разни подиуми пред тълпите. Това обаче не безпокоеше Родж Клифтън. Той свиваше рамене и казваше

— Да прави каквото ще. С лични появявания на политически митинги не могат да се спечелят никакви нови гласове. Единственото, което постигат тези митинги, е да изтощат оратора. на митинги ходят само верните привърженици.

Надявах се, че знае какво говори. Кампанията беше къса — имаше само шест седмици от оставката на Кирога до деня, за който той беше определил изборите, преди да подаде оставка — и аз говорех почти всеки ден или по голямата излъчвателна мрежа, като точно си поделях времето с Партията на човечността, или като записвах речите

си и ги изпращах със совалката за по-последно излъчване пред специално подбрана публика. Бяхме си изградили схема на действие: при мен идваше чернова — може би от Бил, при все че никога не го виждах — и аз я преработвах. Родж отнасяше преправения вариант; обикновено го връщаше одобрен, а от време на време с корекции, нанесени с почерка на Бонфорте, който сега бе станал толкова небрежен, че почти не се четеше.

Никога не импровизирах върху онези части, които той коригираше, макар често да го правех при останалите — когато набереш скорост, често пъти се оказва, че има по-добър, по-жив начин да кажеш нещо. Започнах да забелязвам естеството на поправките му; почти винаги те се свеждаха на определенията — докарай го по-недвусмислено, така че или да им хареса, или да го преглътнат!

След известно време корекциите намаляха. Бях започнал да му свиквам.

Все още не го бях видял ни веднъж. Чувствах, че не бих могъл „да си сложа неговата глава“, ако го видя на легло. Аз обаче не бях единственият от близките му, който не го виждаше; Чапек беше изхвърлил Пени — за нейно добро. По него време не знаех за това. Знаех, че след като пристигнахме в Нова Батавия, Пени стана раздражителна, отвейна и на настроения. Под очите ѝ се появиха кръгове като на миеща мечка — всичко туй не можах да не го забележа, но го приписах на напрежението от кампанията, съчетано с тревогата за здравето на Бонфорте. Бил съм прав само отчасти. Чапек също го забелязал и предприел някои действия — поставил я под лека хипноза и я поразпитал, а след това категорично ѝ забранил да вижда Бонфорте, докато аз не приключа с ролята и не замина.

Бедното момиче почти полудявало, тъй като след като посещавало болничната стая на мъжа, когото безнадеждно обичало, трябвало да върви направо да работи в непосредствено близост с друг мъж, който изглеждал, говорел и звучал досущ като него, само че бил напълно здрав. Вероятно тя започвала да ме мрази.

Добрият стар Док Чапек се добрал до корена на нейните тревоги, дал ѝ полезни и успокояващи следхипнотични указания и после я държал настрана от стаята на болния. Естествено тогава не ми казаха; това не ми беше работа. Пени обаче се оживи и пак се превърна в предишното обичливо, невероятно ефикасно момиче.

За мен това означаваше много. Нека си признаем: ако не беше Пени, поне два пъти щях да се чупя от цялата тази невероятно досадна въртележка.

Имаше един вид събрания — тези на изпълнителния комитет по кампанията — на които се налагаше да присъствам. Тъй като Експанзионистичната партия е партия на малцинството, защото представлява просто най-голямата фракция от една коалиция от няколко партии, която се държи благодарение на водачеството и личността на Джон Джоузиф Бонфорте, аз трябваше да се появявам вместо него и да продавам на дребно успокоителни сиропчета на тези примадони. Бяха ме инструктирали щателно и Родж седеше до мен, за да може да ми намекне къде е вярната посока, ако аз сбърках нещо. Работата обаче не можеше да се прехвърли на някое упълномощено лице.

До деня на изборите оставах по-малко от две седмици, когато трябваше да идем на едно събрание за разпределяне на сигурните избирателни райони. Организацията винаги е имала тридесет-четиридесет района, които биха могли да се използват, за да се осигури нечий избор за правителствен пост или да се осигури някой политически секретар (човек като Пени винаги е много по-ценен, ако има пълното право да дава предложения и да говори от трибуната на Събранието, ако може да присъства на закрити партийни събрания и така нататък) или по някакви други партийни съображения. Самият Бонфорте представяше един „сигурен“ район; това го освобождаваше от необходимостта да води предизборна агитация. Клифтън бе представител на друг „сигурен“ район. Ако му се налагаше, Дак също щеше да разполага с такъв район, обаче той всъщност ръководеше поддръжката на своите събрания по гилдия. Веднъж Родж дори ми намекна, че ако искам да се върна под собствената си персона, трябва само да кажа една дума и името ми ще влезе в следващия списък.

Някои места бяха винаги запазени за партийните товарни магарета, които веднага биха си подали оставката в мига, в които им кажат, като по този начин осигурят чрез допълнителни избори на партията едно място, ако се окаже необходимо някой да получи ценз за пост в кабинета или за нещо подобно.

Цялата работа обаче намирисваше на раздаване на постове по партийна линия и при съществуващото в коалицията положение бе

необходимо Бонфорте да оправя противоречивите искания и да предложи на изпълнителния комитет по кампанията един списък. Работата трябваше да се свърши в последната минута, точно преди да се подготвят избирателните бюлетини, за да могат да се отразят и последните промени.

Когато Родж и Дак влязоха, аз работех върху една реч и бях казал на Пени да отлага всичко освен всеобща пожарна тревога. Предната вечер Кирога беше направил в Сидней, Австралия, необмислено изказване от такова естество, че можехме да го изобличим в лъжа и да го накараме да се гърчи. Аз си пробвах перото в ответна реч, без да изчакам да ми донесат чернова; силно се надявах моят собствен вариант да бъде одобрен.

Щом влязоха, аз казах:

— Я чуйте това — и им прочетох ключовия параграф. — Харесва ли ви?

— С това ще му опънем кожата на вратата — съгласи се Родж. — Шефе, ето списъка за „сигурните“ райони. Искате ли да го прегледате? Трябва да сме там след двадесет минути.

— О, това проклето събрание. Не разбирам защо трябва да гледам списъка. Искате да ми кажете нещо за него ли? — въпреки това взех списъка, за да му хвърля едно око. Познавах всички хора от техните фарлифайлове, а неколцина лично; вече знаех защо трябва да се погрижим за всеки един от тях.

И тогава налетях на името Корпсман, Уйлям Дж.

Потиснах оправданото си раздражение и тихо казах:

— Родж, виждам в списъка Бил.

— О, да. Исках да ви кажа за това. Вижте, Шефе, всички знаем, че вие с Бил малко нещо се мразите. Не че ви упреквам, Бил е виновен. Само че нещата винаги имат две страни. Може би не сте разбрали, че Бил изпитва ужасно чувство за малоценност и то го кара да търси повод за кавга. С това тук ще оправим положението.

— Така ли?

— Да. Винаги го е искал. Виждате ли, ние останалите до един имаме официален статус, искам да кажа, че сме членове на ВС. Говоря за тези, които работят близко до ъ-ъ-ъ... вас. Бил е много чувствителен на тази тема. Чувал съм го след третата чашка да казва, че е просто един наемник. Това му тежи. Нали нямате нищо против? Партията

може да си го позволи, а за елиминирането на търканията в щаба цената е направо ниска.

Аз вече напълно се владеех.

— Това не е моя работа. Защо трябва да имам нещо против, след като господин Бонфорте го иска?

Улових как Дак за миг погледна Клифтън и добавих:

— Нали господин Б. иска това? Не е ли тъй, Родж?

Дак сурово рече:

— Кажу ми, Родж.

Родж бавно каза:

— Дак и аз го решихме сами. Мислим, че ще е за добро.

— Значи господин Бонфорте не го е одобрил? Сигурно сте го питали?

— Не, не сме.

— Защо?

— Шефе, това не е от този род неща, с които си заслужава да го безпокоим. Той е един уморен стар болен човек. Не съм го тревожил с нищо по-дробно от въпроси, свързани с голямата политика — а този не е от тях. Районът ни е в кърпа вързан независимо от това кой ще го представя.

— Тогава защо изобщо ме питате за моето мнение?

— Ами помислихме, че вие би трябвало да знаете — и да знаете защо. Мислим, че трябва да го одобрите.

— Аз? Вие ме молите да взема решение, сякаш аз съм господин Бонфорте. Е, не съм — и потропах с пръсти по бюрото с неговия нервен жест. — Или това решение е на негово равнище и вие би трябвало да питате него, или не е и изобщо не би трябвало да питате мен.

Родж подъвка пурата си и рече:

— Добре, не ви питам.

— Не!

— Какво имате предвид?

— Имам предвид „Не!“ Вие ме попитахте, следователно в нещо се съмнявате. Така че ако очаквате аз да предложа това име на комитета — сякаш аз съм Бонфорте — аз ще вляза и ще го питам.

И двамата седяха и дума не казваха. Накрая Дак въздъхна и рече:

— Кажу ми останалото, Родж. Иначе аз ще му кажа.

Аз зачаках. Клифтън извади пурата от устата си и каза:

— Шефе, преди четири дни господин Бонфорте получи удар. Не е в състояние да бъде обезпокояван.

Без да помръдна, си изрецитирах наум цялото „и кулите си увенчали с облаци, разкошните дворци...“^[3] и така нататък. Като се посъвзех, попитах:

— Как е умът му?

— Умът му изглежда достатъчно бистър, но той е ужасно изморен. Тази седмица като затворник е била по-голямо изпитание, отколкото смятахме. След удара двадесет и четири часа в кома. Сега излезе от комата, но лявата страна на лицето му е парализирана и цялата му лява половина е частично обездвижена.

— Какво казва доктор Чапек?

— Той мисли, че когато съсирекът се разсее, няма да остане никаква следа. Само че той ще трябва да го дава по-кратко, отколкото е навикнал. В момента обаче, Шефе, той е болен. Ще трябва да продължим остатъка от кампанията без него.

Почувствах призрака на забравеното усещане, което имах, когато баща ми умря. Никога не бях виждал Бонфорте и нямах нищо от него освен няколко ръкописни поправки върху печатан текст, но през цялата време се бях уповавал на него. Фактът че той е в съседната стая бе направила възможна цялата работа.

Поех си дълбоко въздух, издишах го и казах:

— Добре, Родж. Ще ни се наложи.

— Да, Шефе — той се изправи. — Трябва да отиваме на събранието, Ами това? — и кимна към списъка с разпределението на сигурните райони.

— Ох! — опитах се да размисля. Може би Бонфорте би възнаградил Бил с привилегията да се назовава „почитаемия“ просто за да му угоди. За подобни неща той не беше дребнав; не беше скъп на триците. В едно от есетата си за политиката беше казал: „Аз не съм интелектуалец. Ако имам някакъв специален талант, то той е да подбирям способни хора и да ги оставям да работят.“

— От колко време е с него Бил? — попитах внезапно.

— А? Около четири години. Малко повече.

Очевидно на Бонфорте му харесваше как работи той.

— Това прави отпреди миналите общи избори, нали? Защо не го е направил депутат тогава?

— Ами не знам. Никога не е ставало въпрос.

— Пени кога влезе в Събранието?

— Преди около три години. С допълнителни избори.

— Родж, ето ти отговора.

— Не ви разбирам.

— Бонфорте е можел по всяко време да направи Бил депутат. Той обаче не е поискал. Сменете това предложение с някой, който моментално би си подал оставката. Ако впоследствие господин Бонфорте пожелае Бил да получи мястото, може да му организира допълнителни избори по-късно — когато сам реши да го направи.

Лицето на Клифтън остана безизразно. Той просто взе списъка и продума:

— Добре, Шефе.

* * *

Същия ден Бил напусна. Предполагам, че на Родж му се е наложило да му каже, че номерът му с извиването на ръцете не е минал. Но когато Родж ми съобщи, ми призля, защото осъзнах, че твърдоглавието ми е поставило всички ни в голяма опасност. Казах му го. Той отрицателно поклати глава.

— Но той знае всичко! Планирал го е още от началото. Само си помисли каква купчина мръсно бельо може да примъкне в лагера на Партията на човечността.

— Не го мислете повече, Шефе. Бил може да е гадина — на мен не ми трябва човек, който може да напусне наред една кампания; това просто никога не се прави. Той обаче не е предател. В неговата професия човек не раздрънква тайните на клиента си, дори и да се сгромоляса заедно с него.

— Надявам се да си прав.

— Ще видите. Не се безпокойте за това. Просто продължавайте да работите.

Когато следващите няколко дни минаха, стигнах до заключението, че Родж познава Бил по-добре, отколкото го познавам

аз. Не се чу нищо нито от него, нито за него и кампанията продължи както обикновено, като непрекъснато ставаше все по-груба, но без от нищо да си проличава, че нашата гигантска измама е разкрита. Започнах да се чувствам по-добре и се залових да правя най-добрите Бонфортеви речи, които можех да съставя — понякога с помощта на Родж, понякога само с одобрението му. Здравето на господин Бонфорте пак започна непрекъснато да се подобрява, обаче Чапек го държеше в абсолютна тайна.

Последната седмица Родж трябваше да отиде на Земята; някои дупки са такива, че просто не могат да се запушат от разстояние. В края на краищата, гласовете идват от избирателните райони и местните ръководители не се занимават само с произнасяне на речи. Само че речите все пак трябва да се произнасят и пресконференциите — да се дават; аз продължих с подкрепата на Дак и Пени. Разбира се, сега бях много по-вътре в нещата; можех да отговоря на повечето въпроси, без да се замислям.

В деня, когато трябваше да се върне Родж, в нашите офиси бе насрочена обичайната двуседмична пресконференция. Бях се надявал, че той ще се върне навреме за нея, но нямаше никаква причина да не я дам и сам. Пени вървеше пред мен, носейки всичките си бумажки; чух я как изахка.

И тогава видях, че на отгънатия край на масата е Бил.

Аз обаче огледах помещението както обикновено и рекох:

— Добро утро, господа.

— Добро утро, господин министър! — отвърнаха повечето.

Аз добавих:

— Добро утро, Бил. Не знаех, че си тук. Кого представяш?

Оставиха го да отговори в гробна тишина. Всички до един знаеха, че Бил ни е напуснал — или че е бил уволнен. Той ми се ухили и отвърна:

— Добро утро, господин Бонфорте. Аз съм от синдиката Крейн.

Вече знаех какво се задава; опитах се да не му доставя удоволствието да се издам.

— Хубава организация. Надявам се, че ти плащат колкото заслужаваш. Сега на работа... Писмените въпроси — първи. У теб ли са, Пени?

Минах набързо през писмените въпроси, като дадох отговорите, за които бях имал време да поразмисля, после седнах, както обикновено и казах:

— Господа, имаме малко време да поразтъркаляме топката. Други въпроси?

Имаше няколко въпроса. Само веднъж ми се наложи да отговоря „Не коментирам“ — Бонфорте предпочиташе този отговор пред двусмислените. Най-подир си погледнах часовника и казах:

— Господа, за тази утрин това е всичко — и понечих да стана.

— Смайд! — изкрещя Бил.

Аз продължих да се изправлям, без да поглеждам към него.

— Имам предвид теб, господин Фалшиви Бонфорте-Смайд! — яростно продължи той, още повече повишавайки глас.

Този път го погледнах — мисля, че с точно подходящото изумление, което се полага на една важна официална личност, атакувана грубо при съвсем невероятни обстоятелства. Бил ме сочеше с почервеняло лице.

— Самозванец! Мижаво актьорче! Мошеник!

Журналистът от лондонския „Таймс“, който бе вдясно от мен, тихо попита:

— Господине, искате ли да извикам охраната?

— Не — казах аз. — Той не е опасен.

Бил се засмя.

— Значи не съм опасен, а? Сега ще разбереш.

— Мисля, че наистина трябва да го направя, господине — настоя журналистът от „Таймс“.

— Не — и остро заявих:

— Това е достатъчно, Бил. По-добре ще е да си идеш кротко.

— Искат ти се, нали? — и той започна да бълва историята в общи черти, говорейки много бързо. Изобщо не спомена за отвличането, нито за своето собствено участие, но загатна, че е предпочел да ни напусне, отколкото да се забърка в такава измама. Имперсонацията беше приписана — донейде правилно — на заболяване на Бонфорте, като Бил прозрачен намек, че ние може би сме го упоили.

Аз внимателно слушах. Повечето от репортьорите първоначално също просто слушаха с шашардисаното изражение на хора, които

неволно са станали свидетели на злостна семейна кавга. После някои започнаха да записват или да диктуват на миникордерите си.

Когато той млъкна, аз казах:

— Свърши ли, Бил?

— Това не е ли достатъчно?

— Предостатъчно е. Съжалявам, Бил. Това е всичко, господа. Трябва да се връщам на работа.

— Само един момент, господин министър! — викна някой. — Искате ли да направите опровержение? — а друг добави:

— Смятате ли да го дадете под съд?

Първо отговорих на втория въпрос:

— Не, няма да го дам под съд. Не бива да се съдят болни хора.

— Болен съм, така ли? — изрева Бил.

— Млъкни, Бил. Що се отнася до това да направя опровержение, струва ми се, че едва ли си заслужава. Само че виждам, че някои от вас си взимат бележки. Макар да се съмнявам, че който и да е от вашите издатели ще пусне тази история, ако все пак го сторят, може би този анекдот ще добави нещо към нея. Чували ли сте за професора, който прахосал четиридесет години от живота си да докаже, че „Одисеята“ не е написана от Омир, а от друг грък със същото име?

Това предизвика учтив смях. Аз се усмихнах и за втори път се обърнах да си ходя. Бил се втурна, заобиколи масата и сграбчи ръката ми.

— Няма да се откачиш с анекдоти!

Човекът от „Таймс“ — г-н Акройд — го издърпа от мен.

Аз казах:

— Благодаря ви, господине — и добавих, като се обърнах към Корпсман:

— Какво искаш да направя, Бил? Опитах се да предотвратя да те арестуват.

— Щом искаш, извикай охраната, шарлатан такъв! Ще видим кой ще седи по-дълго в затвора! Само почакай, докато ти вземат пръстовите отпечатъци!

Въздъхнах и направих най-умереното изявление в живота си:

— Това престава да бъде шега. Господа, мисля, че ще е по-добре да сложа край на цялата работа. Пени, миличка, би ли накарала някой да иде за набор за взимане на пръстови отпечатъци? — знаех, че съм се

издънил, но, дявол го взел, когато получиш пробойна, най-малкото, което си дължиш, е да стоиш мирно, докато корабът потъва. Дори един злодей би трябвало да може да напусне сцената добре.

Бил не изчака. Той докопа чашата за вода, която бе стояла пред мен; аз я бях хванал на няколко пъти.

— По дяволите набора! Това ще свърши работа.

— Бил, казвал съм ти и преди да внимаваш какво говориш в присъствието на дами. Иначе можеш да задържиш чашата.

— Адски си прав, че ще я задържа.

— Чудесно. Моля те, иди си. Иначе ще бъда принуден да извикам охраната.

Той излезе. Никой не каза нищо. Аз рекох:

— Може ли да дам отпечатъци за някой от вас?

Акройд бързо отвърна:

— О, сигурен съм, че не ги искаме, господин министре.

— А, не, на всяка цена! Ако в цялата работа има нещо за писане, вие ще искате да го отразите — настоях, защото това си беше в характера на героя — а на второ и трето място, човек не може да бъде малко бременин или леко демаскиран, Пък и не исках моите приятели, които присъстваха тук да бъдат изпреварени със сензацията от Бил: това бе последното нещо, което можех да сторя за тях.

Не се наложи да пращаме за истински набор. Пени имаше карбонови индига, а един журналист пък притежаваше от онези вечни бележничета с пластмасови листчета; на тях се правят прекрасни отпечатъци. После им пожелах приятна сутрин и си тръгнах.

Добрахме се до личния кабинет на Пени; щом влязохме вътре, тя припадна. Отнесох я в моя кабинет, сложих я на кушетката, после седнах на бюрото си и няколко минути просто се тресох от нерви.

Останалата част от деня и двамата не ни биваше за нищо. Продължихме както обикновено, само дето Пени отклоняваше всички обаждания, като измисляше всевъзможни извинения. Вечерта трябваше да произнеса реч и аз сериозно се замислих дали да не се откажа от ангажимента. Оставих обаче цял ден новините включени и не чух нито дума за инцидента тази сутрин. Ясно ми беше, че те ще проверят отпечатъците, преди да рискуват — в края на краищата се смяташе, че аз съм премиер министърът на Негово Имперско Величество; щяха да искат потвърждение. Така че доколкото вече бях

написал речта и бях влязъл в програмата, реших да я произнеса. Не можех дори да се посъветвам с Дак: той беше чак в Тихо сити.

Беше най-добрата ми реч. Вложих в нея онези елементи, които един комик може да използва, за да овладее паниката в обхванат от пожар театър. След като изключиха звукоснимателя, само зарових лице в дланите си и заплаках, докато Пени ме потупа по рамото. Въобще не бяхме обсъждали ужасната каша.

Родж кацна в двадесет нула нула по Гринуич — горе-долу по времето, когато аз привършвах — и ми се обади веднага, щом се прибра. С безизразен, монотонен глас аз му разправих цялата мръсна история; той слушаше, като дъвчеше угасналата си пура, а по лицето му не можеше да се прочете нищо.

Накрая казах почти умоляващо:

— Трябваше да си дам отпечатъците, Родж. Нали разбираш? Нямах да е в характера, ако откажех.

Родж заяви:

— Не се безпокойте.

— А?

— Казах „Не се безпокойте.“ Когато съобщението за тези отпечатъци пристигне от Бюрото по идентификацията в Хага, ви очаква малка, но приятна изненада — а нашия бивш приятел Бил го очаква далеч по-голяма изненада, само дето няма да е приятна. Ако си е получил някои от сребърниците предварително, ония сигурно ще му ги съдерат от кожата. Много се надявам, че ще го направят.

Нямах как да го разбера накриво.

— О! Само че, Родж, те няма да спрат дотук. Има още една дузина други места. Социалното осигуряване... Уф, сума ти места.

— Да не би да си мислите, че не сме били достатъчно щателни? Шефе, аз си знаех, че това така или иначе ще се случи. От момента, в който Дак събщи, че ще се изпълнява планът Марди Гра, започна и съответното прикриване на следите. Навсякъде. Само че не сметнах за нужно да го съобщя на Бил — той подръпна от угасналата пура, извади я от устата си и се загледа в нея. — Бедния Бил.

Пени леко въздъхна и припадна отново.

[1] Sine die (лат.) — за неопределено време. — Бел. прев. ↑

[2] Pro tempore (лат.) — временен. — Бел. прев. ↑

[3] Текстът на тази бележка под черта ще бъде допълнително уточнен. — Бел. прев. ↑

Някакси се добрахме до последния ден. За Бил повече нищо не чухме; според пасажерските списъци той бе заминал за Земята два дни след фиаското си. Ако някоя информационна агенция е излъчила нещо, то аз не съм го чул, нито пък в речите на Кирога имаше някакъв намек за случилото се.

Господин Бонфорте ставаше все по-добре, докато накрая човек можеше спокойно да се хване на бас, че след изборите той ще е в състояние да поеме задълженията си. Парализата му продължаваше частично, но дори това се държеше в тайна: веднага след изборите Бонфорте щеше да излезе в почивка — обичайна практика, която почти всеки политик си позволява. Почивката щеше да бъде на „Томи“, където щеше да се намира в пълна безопасност. По някое време при пътуването аз щях да бъда прехвърлен и върнат контрабандно обратно, а Шефът щеше да получи лек удар, предизвикан от напрежението от кампанията.

На Родж щеше да му се наложи да преподреди някои пръстови отпечатъци, но той спокойно щеше да може да поизчака година, че и повече.

В деня на изборите се чувствах щастлив като кутре в килер за обувки. Имперсонацията беше привършила, макар че щях да направя още едно малко изпълнение. Вече бях записал две петминутни изявления за голямата разпръсквателна мрежа: в едното приемах благородно победата, в другото галантно признавах поражението; работата ми бе приключена. Когато записах и второто изявление, наградих Пени и я разцелувах. Тя като че ли изобщо не се възпротиви.

Оставащото късо изпълнение беше за пред отбора: господин Бонфорте искаше да ме види — като него — преди да ме остави да привърша. Нямах нищо против. Сега, след като напрежението бе отминало, не се тревожих, че ще го видя; да играя него самия, за да го позабавлявам, щеше да е нещо като комична пародия, като се изключи

това, че щях да играя насериозно. Но какво приказвам? Същността на комедията е точно сериозната игра.

Цялото семейство щеше да се събере в горната всекидневна, защото господин Бонфорте не бе виждал небето от няколко седмици, а му се искаше — и там щяхме да слушаме съобщенията и или да прием за победата, или да давим мъката си и да се кълнем, че следващия път ще се справим по-добре. Можете да ме изключите от второто; вече бях изкарал своята първа и последна политическа кампания и повече не исках и да помиривам политика. Не бях дори сигурен дали ми се иска пак да играя. Да играеш всяка минута в продължение на шест седмици се равнява на горе-долу петстотин обикновени представления. Това е твърде дълга поредица.

* * *

Докараха го с асансьора в инвалидна количка. Аз се бях скрил и ги оставих да го нагласят на един диван, преди да вляза; човек има право да не излагат слабостта му пред непознати. Освен това исках да изиграя едно влизане.

Така се стреснах, че едва не излязох от ролята. Той изглеждаше досущ като баща ми! О, сходството беше само „семеино“; двамата с него си приличахме далеч повече, отколкото който и от нас — на моя баща, обаче приликата си съществуваше — и възрастта му също отговаряше, защото той изглеждаше стар. Не бях и допускал колко много се е състарил. Беше измършавял и косата му бе бяла.

Незабавно си отбелязах наум, че през приближаващата почивка в космоса трябва да им помогна да го подготвят за прехода, за повторното заместване. Несъмнено Чапек щеше да може да му увеличи теглото; ако не успееше, си имаше начини да направиш един човек да изглежда по-пълн, без подплънките да се виждат. Аз сам щях да му боядисам косата. Забавеното обявяване на удара, който бе изкарал, щеше да прикрие неизбежните несъответствия. В края на краищата, той наистина се бе изменил толкова много само за няколко седмици; беше нужно само да прикрием факта колкото да не предизвикаме внимание към имперсонацията.

Само че тези практически детайли се самоуреждаха в някое ъгълче на ума ми; аз самият преливах от емоции. Колкото и да бе болен, мъжът пред мен излъчваше хем духовна, хем жизнена сила. Почувствах онова топло, почти свято стъписване, което човек изпитва, когато за пръв път види гигантската статуя на Ейбрахам Линкълн. Като го гледах полегнал с крака и безпомощна лява половина на тялото, завити с шал, се сещах и за една друга статуя: за ранения люцернски лъв. Той притежаваше същата масивна сила и достойнство, дори и в безпомощно състояние: „Гвардията умира, но не се предава.“^[1]

Щом влязох, той вдигна очи и се усмихна с тази топла, толерантна и приятелска усмивка, която се бях научил да изобразявам, и със здравата си ръка ми даде знак да ида при него. Аз му се усмигнах със същата усмивка и го доближих. Ръкостискането му бе изненадващо силно и той топло каза: „Радвам се най-накрая да ви видя.“ Произношението му беше леко неясно и аз не можех да не забележа колко е отпусната извърнатата от мен страна на лицето му.

— За мен е чест и щастие, да се срещна с вас, господине — трябваше да направя съзнателно усилие, за да не изимитирам паралитичния му изговор.

Той ме изгледа от горе до долу и се ухили:

— Струва ми се, че вече сте ме виждали.

Погледнах се.

— Опитах се, господине.

— „Опитах се“! Напълно сте успели. Странно нещо е човек да види сам себе си.

С внезапно болезнено съпричастие разбрах, че той не осъзнава емоционално собствения си облик; сегашният ми външен вид беше „неговият“ — а всяка промяна у себе си Бонфорте усещаше единствено като свързана с болестта, временна, като нещо, на което няма защо да се обръща внимание. Но той продължи:

— Бихте ли имали нещо против да пообиколите малко наоколо, господине? Искам да се видя... да ви видя... да ни видя. Искане ми се поне веднъж да видя как изглежда откъм публиката.

Така че аз се поизпъчих, поразходих се из стаята, поговорих с Пени (бедното дете гледаше със замаян израз ту мен, ту него), вдигнах един лист, почесах ключицата си и потрих брадичката си, преместих

жезъла от под мишницата си в ръка и започнах да се заглавичквам с него.

Той гледаше с удоволствие и аз добавих нещо на бис. Като прихванах одеялото по средата, започнах заключителната част на една от най-фините му речи, без да се опитвам да я повтарям дума по дума, но като я интерпретирах с вибриращ и гръмовен глас, както би го сторил той, и завърших точно с неговия собствен завършек: „Един роб не може да бъде освободен, освен ако сам той се освободи. Нито пък можете да поробите един свободен човек; най-много, което можете да направите, е да го убиете!“

Последва онази чудесна смълчана тишина, сетне откъслечни ръкопляскания и самият Бонфорте заблъска дивана със здравата си ръка и завика: „Браво“

Това бяха единствените аплодисменти, които получих за тази роля. Бяха ми достатъчно.

Той ме накара да придърпам стол и да седна до него. Видях, че поглежда към жезъла и му го подадох.

— Предпазителят е включен, господине.

— Зная как да го използвам — огледа го внимателно и ми го върна. Аз си бях помислил, че ще поиска да го задържи. Тъй като той не го взе, реших да го предам на Дак, за да му го даде. Бонфорте ме попита за мен и ми каза, че не си спомня да ме е виждал някога да играя, но че е гледал моя баща в „Сирано“. Полагаше големи усилия да контролира неподчиняващите се мускули на устата си и речта му бе ясна, макар и затруднена.

После ме попита какво възнамерявам да правя сега. Казах му, че все още нямам никакви планове. Бонфорте кимна и рече:

— Ще видим. Има едно място за вас. Има работа за вършене — не спомена нищо за заплащане и това ме изпълни с гордост.

Бяха започнали да пристигат съобщения и той насочи вниманието си към стереовизора. Разбира се, съобщенията пристигаха от четиридесет и осем часа, тъй като външните светове и избирателите без собствени райони гласуват преди Земята, а дори и на самата Земя поради въртенето ѝ един изборен „ден“ продължава повече от тридесет часа. Сега обаче се задаваха важните райони на големите земни масиви на Земята. От съобщенията от външните светове предния ден постепенно бяхме набрали голяма преднина, та на Родж му се бе

наложило да ми обясни, че това нищо не значи; експанзионистите винаги бяха владели външните светове. Това, което беше от значение, бяха милиардите хора на Земята, които никога не бяха излизали в космоса и дори никога не си го бяха помисляли.

Ала ние се нуждаехме от всеки външен глас, който можехме да получим. Агарната партия^[2] на Ганимед беше обрала всички гласове в пет от шестте избирателни района; тя беше част от нашата коалиция и Експанзионистката партия като такава не бе представила кандидати дори проформа. По-щекотливо беше положението на Венера, тъй като венерианците са разцепени на няколко дузини минипартийки, които се различават по такива фини теологически нюанси, дето едно човешко същество не е в състояние да разбере. Въпреки това ние очаквахме да получим по-голямата част от гласовете на местните жители — или пряко, или чрез партийни коалиции по-късно — и щяхме да получим на практика гласовете на всички човешки същества там. Бонфорте беше заявил, че ще иска отмяната на имперското ограничение местните жители да бъдат представлявани от хора в Нова Батавия; на Венера това ни донесе гласове; но все още не знаехме колко гласове ще ни коства на Земята.

Тъй като гнездата изпращаха в Събранието само наблюдатели, единствените гласоподаватели, за които се безпокояхме на Марс, бяха хората. Техните чувства бяха на наша страна, на своя противникът пък разполагаше с раздадените постове. При едно честно преброяване обаче ние очаквахме там да спечелим със сигурност.

Дак се бе изгърбил над логаритмичната си линия до Родж; Родж седеше пред един голям чаршаф с някаква негова си сложна формула. Поне една дузина от гигантските метални мозъци из Слънчевата система тази нощ се занимаваха със същото, обаче Родж предпочиташе собствените си предвиждания. Веднъж ми бе казал, че може да се поразходи из някой избирателен район, да го „подуши“ и да даде не повече от два процента грешка в резултата. Струва ми се, че наистина можеше да го направи.

Док Чапек се бе облегал назад, скръстил ръце на шкембето си и се бе отпуснал като земен червей. Пени се мотаеше насам-натам, кривеше всичко, което беше право, и обратното, и ни раздаваше напитки. Тя като че нито веднъж не погледна право към мен или към господин Бонфорте.

Никога по-рано не бях участвал в събиране за изборната нощ; те не приличат на никое друго. Усеща се уютната, топла хармония от изразходването на всички страсти. Наистина няма голямо значение как ще решат хората; ти вече си направил всичко, което си можал, сега си със своите приятели и другари и за известно време въпреки всеобщата възбуда, която покрива всичко като пудра захар, не изпитваш нито тревога, нито напрежение от пристигащите съобщения.

Не зная откога не съм прекарвал така добре.

Родж вдигна очи, погледна ме и каза на господин Бонфорте:

— Континентът е като люлка. Американците пробват водата с палеца на крака, преди да застанат на наша страна; единственият въпрос е: колко е дълбоко?

— Можеш ли да направиш една преценка, Родж?

— Все още не. О, имаме гласовете на мнозинството, но във ВС това може да се лашне в едната или другата посока с половин дузина места — той стана. — Мисля, че ще е по-добре да се пошля из града.

Честно казано, в качеството си на „господин Бонфорте“ би трябвало да отида аз. Партийният водач определено би трябвало да се появи по някое време през нощта на изборите в главната квартира на партията. Аз обаче никога не бях ходил там, тъй като главната квартира е от онези места, където някой досадник може да те хване за копчето на сакото и дълго да ти губи времето с празни приказки, а имперсонацията ми можеше лесно да бъде разкрита. „Болестта“ ми беше послужила като извинение по време на кампанията и днешната нощ не си струваше риска, така че вместо мен щеше да иде Родж. Щеше да стиска ръце, да се усмихва и да дава възможност на превъзбудените момичета, които бяха свършили трудната и безкрайна канцеларска работа, да го прегръщат и да хълцат на рамото му.

— Ще се върна след час.

За да се включи целият състав и особено Джими Уошингтън, би се наложило дори и нашето малко събиране да бъде на долното равнище. Само че това нямаше как да стане, без да изключим самия господин Бонфорте от събирането. Останалите, разбира се, си бяха организирали свое собствено парти. Изправих се на крака.

— Родж, аз ще сляза с теб да кажа здрасти на харема на Джими.

— А? Нали знаете, че няма защо да го правите?

— Само че е редно, нали? И всъщност няма никакъв риск? — обърнах се към господин Бонфорте. — Какво ще кажете, господине?

— Имате горещото ми одобрение.

Слязохме с асансьора и минахме през тихите и празни жилищни помещения и през двата кабинета — моя и на Пени. Оттатък нейната врата беше лудница. Един стереоприемник, вкаран вътре с тази цел, гърмеше на пълна мощност, подът беше набоклучен и всеки пиеше, пушеше или и едното, и другото. Дори Джими Уошингтън държеше чаша в ръка, докато слушаше съобщенията. Не че я кусваше: той нито пиеше, нито пушеше. Несъмнено някой му я бе подал и той не я бе оставил. Джими притежаваше фино усещане какво е подходящо.

Направих един тур заедно с Родж, благодарих сърдечно и много искрено на Джими и се извиних, че се чувствам уморен.

— Ще се кача да си просна кокалите, Джими. Би ли ме извинил пред хората?

— Да, господине. Ще трябва да се пазите, господин министър.

Върнах се обратно, а Родж излезе по общодостъпните тунели.

Когато влязох в горната всекидневна, Пени сложи пръст на устните си, за да мълча. Бонфорте изглежда бе заспал и приемникът бе пуснат под сурдинка. Дак все още седеше пред него и попълваше числата на големия чаршаф в очакване да се върне Родж. Чапек не бе помръднал. Той ми кимна и вдигна чашата си към мен.

Изчаках Пени да ме снабди със скоч и вода и излязох на мехурестия балкон. Беше нощ — ни според часовника, и в действителност и Земята беше почти пълна — ослепителен диамант сред разкошно посипаните звезди. Потърсих Северна Америка и се опитах да открия малката точица, която бях напуснал само преди няколко седмици, както и да подредя емоциите си.

След малко се върнах вътре; лунната нощ направо те смазва. Малко по-късно се върна Родж и без да каже дума, седна зад работните си листове. Забелязах, че Бонфорте отново е буден.

Вече пристигаха критичните съобщения и всички мълчахме, за да не пречим на Родж с неговия молив и Дак с логаритмичната му линейка да работят. След много, много време Родж най-после бутна стола си назад.

— Готово, Шефе — рече той, без да вдига очи. — Вътре сме. Мнозинство с не по-малко от седем места, най-вероятно деветнадесет,

възможно е и над тридесет.

След малка пауза Бонфорте попита:

— Сигурен ли си?

— Положително. Пени, пробвай някой друг канал и виж какво ще получим.

Отидох и седнах до Бонфорте; не можех да говоря. Той се пресегна и бащински ме потупа по ръката; двамата се загледахме в приемника. Първата станция, която Пени улови, заяви:

— ... никакво съмнение за това, приятели; осем от роботските мозъци казват „да“, „Кюриак“ казва „може би“. Експанзионистката партия спечели решителна... — тя превключи на друга станция.

— ... запазва временния си пост за още пет години. Господин Кирога не може да бъде открит, за да даде изявление, но неговият главен мениджър в Ново Чикаго потвърждава, че сегашната тенденция не може да бъде прео...

Родж стана и отиде до телефона; Пени намали звука толкова, че нищо не можеше да се чуе. Говорителят продължи да си отваря устата; той просто казваше с други думи това, което ние вече знаехме.

Родж се върна и Пени усили звука. Говорителят приказва още миг, млъкна, прочете нещо, което му бяха подали, и се обърна към нас с широка усмивка.

— Приятели и съграждани, сега ще ви представя за изявление премиер министъра!

Картината превключи на моята победна реч.

Седях там в пълно блаженство и с чувства също тъй пълно объркани, но само положителни, до болка положителни. Здравата бях поработил върху речта и го знаех: изглеждах изморен, запотен и тихо триумфиращ. Звучеше като импровизирана.

Тъкмо бях стигнал до: „Нека всички вървим напред със свобода за всички...“, когато зад мен дочух шум.

— Господин Бонфорте! — казах. — Док! Док! Ела бързо!

Господин Бонфорте загребваше с дясната си ръка към мен и много настойчиво се опитваше да ми каже нещо. Само че полза нямаше; нефелната му уста го подведе и неговата могъща, несъкрусима воля не успя да накара слабата плът да се подчини.

Взех го в прегръдките си — а той получи синдрома на Чейн-Стокс^[3] и бързо почина.

* * *

Док Дак и Чапек смъкнаха долу тялото му с асансьора; — мен не ми биваше за нищо. Родж се качи и ме потупа по рамото, а после излезе. Пени бе слязла долу с другите. Отново излязох на балкона. Имах нужда от „свеж въздух“, макар и там въздухът да се напомнимаше с машини, както във всекидневната. Все пак там изглеждаше по-свежо.

Бяха го убили. Враговете му го бяха убили също така явно, както ако го бяха промушили с нож в ребрата. Въпреки всичко, което бяхме сторили, въпреки рисковете, които бяхме поели, накрая те го бяха убили. „Убийство свръхподло“!^[4]

Чувствах се вътрешно мъртъв, вцепенен от потрес. Бях видял „самия себе си“ да умирам, бях видял отново смъртта на баща ми. Разбрах защо толкова рядко успяват да спасят единия от двойка сиамски близнаци. Бях изпразнен.

Не знам колко дълго съм стоял там. Накрая чух зад мен гласа на Родж.

— Шефе?

Обърнах се.

— Родж — казах натъртено, — не ме наричай така. Моля те!

— Шефе — настоя той, — нали знаете какво трябва да направите сега?

Главата ми се замая и лицето му се замаза. Не знаех какво говори — не исках да зная какво говори.

— Какво имаш предвид?

— Шефе — човек умира — но представлението продължава. Не можете да се откажете сега.

Главата ме болеше и очите ми отказваха да фокусират. Той сякаш ту се приближаваше, ту се отдалечаваше от мен, а гласът му не спираше да кънти:

— ... лишиха го от шанса да довърши работата си. Така че вие ще трябва да я свършите вместо него. Вие ще трябва да го накарате отново да заживее!

Тръснах глава и яко се напрегнах да се стегна и да отговоря.

— Родж, ти не знаеш какво говориш. Това е абсурдно... смешно е! Аз не съм държавник. Аз съм само един скапан актьор! Правя

физиономии и карам хората да се смеят. За друго не ми бива.

За мой ужас се чух да го казвам с гласа на Бонфорте.

Родж впери поглед в мен.

— Струва ми се, че засега се справяте добре.

Опитах се да изменя гласа си и да овладее положението.

— Родж, ти си разстроен. Когато се поуспокоиш, ще видиш колко е нелепо. Прав си, представлението продължава. Само че не по този начин. Това, което е редно да се направи — единственото, което трябва да се направи — е ти самият да заемеш мястото му. Изборите са спечелени и вие имате мнозинство — така че поеми властта и изпълнявай програмата.

Без да престава да ме фиксира с поглед, той тъжно поклати глава.

— Ако можех, щях да го сторя. Само че не мога. Шефе, помните ли тези проклетни събрания на изпълнителния комитет? Вие ги принуждавахте да вървят в крак. Цялата коалиция се крепеше само на личното влияние и водачеството на един-единствен човек. Ако сега не продължите, всичко, за което той живя — и умря — ще се разпадне.

Нямах какво да отговоря — през последния месец и половина бях видял скритите подбуди и преплитането на интересите в политиката.

— Родж, дори и това, което говориш, да е истина, предлагаш невъзможно решение. Ние едва успяхме да запазим видимостта, като нагласяхме да се появявам само в много внимателно режисирани условия, и въпреки това за едната бройка не ни хванаха. Само че да продължим да го правим седмица след седмица, месец след месец и дори година след година, ако правилно съм те разбрал — не, това не може да се направи. Не е възможно. Аз просто не мога да го направя!

— Можете! — той се приведе към мен и убедено заяви:

— Ние го обсъдихме всички заедно и не по-лошо от вас знаем какви са рисковете. Само че вие ще имате възможността да се вживеете в това. Като за начало — две седмици в космоса. По дяволите, цял месец, ако искате! Ще се обучавате през цялото време — неговите записки, момчешките му дневници, албумите му за залепване на изрезки — направо ще се потопите в тях. А ние всички ще ви помагаме.

Аз не отговорих. Той продължи:

— Вижте, Шефе, вие вече знаете, че политическата личност не е един отделен човек, а цял отбор — отбор, който е свързан с общи цели и общи убеждения. Ние загубихме капитана на нашия отбор и трябва да си намерим друг. Отборът обаче все още е налице.

Чапек стоеше на балкона; не го бях видял да излиза там. Обърнах се към него:

— И ти ли си за това?

— Да.

— Това е ваш дълг — добави Родж.

Чапек бавно каза:

— Аз не бих стигнал чак дотам. Надявам се, че ще го направиш. Само че, дявол го взел, няма да играя ролята на твоя съвест. Аз вярвам в свободната воля, колкото и фриволно да звучи това е устата на един медик — и се обърна към Клифтън:

— По-добре да го оставим сам, Родж. Той знае. Сега всичко зависи от него.

Но макар и да излязоха, все още не ми било писано да остана сам. Пристигна Дак. За мое облекчение и голяма благодарност той не ме нарече „Шефе“.

— Здравей, Дак.

— Здраво — една минута той мълчаливо пуши и гледа звездите. После се обърна към мен. — Синко, вече минахме заедно през някои неща. Сега те познавам и по всяко време ще те подкрепя с пистолет, пари или юмруци, без да попитам защо. Ако сега решиш да се разкачиш, и с дума няма да те упрекна и няма да си разваля мнението за теб. Ти най-благородно направи всичко, което можеше да направиш.

— Ъ-ъ, благодаря, Дак.

— Още една дума и се изпарявам. Само си помисли за това: ако решиш, че не можеш да го направиш, тези гадни отрепки, които са му промили мозъка, ще победят. Въпреки всичко ще победят — и той влезе в стаята.

Почувствах, че умът ми се разкъсва надве — а сетне се отдадох на чисто самосъжаление. Не беше честно! Аз имах да живея собствения си живот. Бях на върха на силата си, най-големите ми професионални триумфи бяха пред мен. Не беше редно да очакват да се самопогреба, може би за години, в анонимността на ролята на друг човек — докато публиката ме забрави, докато ме забравят

продуцентите и театралните агенти — и вероятно помислят, че съм умрял.

Не беше честно. Искаха прекалено много.

После се измъкнах оттам и известно време не мислих за нищо. Майката Земя все още бе ведра, красива и непроменена в небето; чудех се как ли изглеждат там тържествата в изборната нощ. Марс, Юпитер и Венера се виждаха, подредили се като награди сред зодиака. Естествено, не можех да видя Ганимед, нито пък самотната колония отвъд Плутон.

„Светове на надеждата“ ги бе нарекъл Бонфорте.

Само че той бе мъртъв. Беше си отишъл. В разцвета на силите му го бяха лишили от първородното му право на живот. Беше мъртъв.

Бяха ме помолили да го пресъздам, да го накарам да оживее отново.

Можех ли да го сторя? Можех ли да се издигна до благородните му изисквания? Какво би поискал той от мен? Какво би направил Бонфорте, ако той беше на мое място? През цялата кампания се питах отново и отново: „Какво би направил Бонфорте?“

Някой помръдна зад мен. Обърнах се и видях Пени. Погледнах я и попитах:

— Те ли те изпратиха? Дойде да ме убеждаваш ли?

— Не.

Не добави нищо повече и като че ли не очакваше да ѝ отговоря. Не се поглеждахме. Мълчанието си проточи. Накрая аз рекох:

— Пени? Ако се опитам да го направя... ще ми помогнеш ли?

Тя изведнъж се обърна към мен.

— Да. О, да, Шефе! Ще помагам!

— Тогава ще опитам — казах смирено.

* * *

Всичко по-горе написах преди двадесет и пет години, за да се оправя в собственото си объркване. Опитах се да кажа истината, без да се щадя, защото записките не бяха предназначени да ги чете някой друг освен мен и моя терапевт, доктор Чапек. Странно е след четвърт век да препрочиташ глупавите и емоционални слова на онзи млад мъж.

Аз го помня, макар да ми е трудно да осъзная, че някога аз съм бил той. Жена ми Пинелъпи твърди, че го помни по-добре, отколкото го помня аз — и че никога не е обичала никого друго. Ето така ни променя времето.

Установявам, че мога „да си спомня“ предишния живот на Бонфорте по-добре, отколкото си спомням моя истински живот като тази твърде трогателна личност, Лорънс Смит, или както той обичаше да се нарича, „Великият Лоренцо“. Дали това ме прави ненормален? Може би шизофреничен? Ако е тъй, то това е една лудост, която е необходима за ролята, която ми се наложи да играя, тъй като за да може Бонфорте отново да оживее, този западнал актьор трябваше да бъде потиснат — напълно потиснат.

Луд или не, аз съзнавам, че някога той е съществувал и че аз съм бил той. Всъщност той никога не е имал особен успех като актьор — макар да си мисля, че понякога е бил даряван с истинската лудост. Той направи финалното си излизане напълно в своя стил; някъде имам изрезка от един пожълтял вестник, в която се казва, че е бил „открит мъртъв“ в една хотелска стая в Джърси сити — от свръхдоза сънотворни таблетки, очевидно взети в пристъп на униние, тъй като неговият импресарио заявил, че от няколко месеца той не бил получавал роля. Лично аз смятам, че не би трябвало да споменават, че е бил без работа; ако не е клевета, то най-малкото е жестоко. Между другото, датата на изрезката доказва, че той не би могъл да бъде в Нова Батавия или където и да е другаде по време на кампанията от петнадесета година.

Предполагам, че бих могъл да я изгоря.

Само че днес не е останал жив никой, който да знае истината, освен Дак и Пинелъпи... като се изключат хората, които убиха тялото на Бонфорте.

Досега аз три пъти получавах и изгубвах властта и вероятно сегашният ми мандат ще ми бъде последният. Първият път изхвърчах, когато най-накрая вкарахме извънземните — венерианците, марсианците и онези от външните спътници на Юпитер — във Великото събрание. Само че нечовеците са си все още там, а аз пак се върнах. Хората могат да поемат известно количество реформи, а след това поискват почивка. Реформите обаче остават. Всъщност хората не желаят промяна, никаква промяна — а и ксенофобията има много

дълбоки корени. Само че ние прогресираме, ние трябва да прогресираме — ако искаме да излезем сред звездите.

И аз отново и отново се питам: „Какво би направил Бонфорте?“ Не съм сигурен дали отговорите ми винаги са били верни (при все че що се отнася до трудовете му, съм сигурен, че съм най-добре начетенният студент в цялата Слънчева система). Но се опитах да остана в характера на неговата роля. Преди много време някой — Волтер? — някой бе казал: „Ако един ден Сатаната замести Бога, той ще установи, че е необходимо да приеме атрибутите на божествеността.“

Никога не съм съжалявал за изгубената си професия. В известен смисъл аз не съм я изгубвал; Вилем беше прав. Освен ръкоплясканията има и друг вид аплодисменти, а и винаги съществува онази топлинка от доброто изпълнение. Струва ми се, че съм се опитал да създам съвършено произведение на изкуството. Вероятно не съм успял напълно — но мисля, че баща ми би го оценил като „добро изпълнение“.

Не, не съжалявам, макар тогава да бях по-щастлив — или поне спях по-добре. Но съществува дълбоко задоволство в това да правиш всичко, което е по силите ти за осем милиарда души.

Може би техният живот няма космическо значение, но те имат чувства. И могат да страдат.

[1] Текстът на тази бележка под черта ще бъде допълнително уточнен. — Бел. прев. ↑

[2] Не е грешка: не става дума за земеделие, а вероятно за водораслото агар-агар. — Бел. прев. ↑

[3] Редуващи се цикли на дълбоко, бързо и повърхностно, бавно дишане, характерни при сърдечен удар или състояние на кома. — Бел. прев. ↑

[4] „Хамлет“, първо действие, пета сцена. — Бел. прев. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.